

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 3166-IV від 01.12.2005, ВВР, 2006, № 12, ст.103

№ 3235-IV від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст.96

№ 3559-IV від 16.03.2006, ВВР, 2006, № 35, ст.302

№ 489-V від 19.12.2006, ВВР, 2007, № 7-8, ст.66

№ 609-V від 07.02.2007, ВВР, 2007, № 15, ст.194

№ 1014-V від 11.05.2007, ВВР, 2007, № 33, ст.442

№ 107-VI від 28.12.2007, ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду

№ 10-рп/2008 від 22.05.2008}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 1254-VI від 14.04.2009, ВВР, 2009, № 36-37, ст.511

№ 1276-VI від 16.04.2009, ВВР, 2009, № 38, ст.535

№ 1828-VI від 21.01.2010, ВВР, 2010, № 12, ст.114

№ 1829-VI від 21.01.2010, ВВР, 2010, № 12, ст.115

№ 2677-VI від 04.11.2010, ВВР, 2011, № 19-20, ст.142

№ 4025-VI від 15.11.2011, ВВР, 2012, № 25, ст.263

№ 4652-VI від 13.04.2012, ВВР, 2013, № 21, ст.208

№ 5076-VI від 05.07.2012, ВВР, 2013, № 27, ст.282

№ 5461-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 5, ст.62

№ 245-VII від 16.05.2013, ВВР, 2014, № 12, ст.178

№ 435-VII від 05.09.2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст.724

№ 877-VII від 13.03.2014, ВВР, 2014, № 15, ст.326

№ 1186-VII від 08.04.2014, ВВР, 2014, № 23, ст.869

№ 1697-VII від 14.10.2014, ВВР, 2015, № 2-3, ст.12

№ 158-VIII від 05.02.2015, ВВР, 2015, № 13, ст.92

№ 419-VIII від 14.05.2015, ВВР, 2015, № 28, ст.254

№ 901-VIII від 23.12.2015, ВВР, 2016, № 4, ст.44

№ 1404-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 30, ст.542

№ 1487-VIII від 06.09.2016, ВВР, 2016, № 42, ст.699

№ 1488-VIII від 06.09.2016, ВВР, 2016, № 42, ст.700

№ 1492-VIII від 07.09.2016, ВВР, 2016, № 43, ст.736 - положення щодо

застосування пробаційних програм набирають чинності з 1 січня 2018 року

[№ 1798-VIII від 21.12.2016, BVP, 2017, № 7-8, ст.50](#)
[№ 2475-VIII від 03.07.2018, BVP, 2018, № 36, ст.272](#)
[№ 2581-VIII від 02.10.2018, BVP, 2018, № 46, ст.371](#)
[№ 409-IX від 19.12.2019, BVP, 2020, № 27, ст.175](#)
[№ 671-IX від 04.06.2020, BVP, 2020, № 42, ст.343](#)
[№ 720-IX від 17.06.2020, BVP, 2020, № 47, ст.408](#)
[№ 1217-IX від 05.02.2021, BVP, 2021, № 19, ст.171](#)
[№ 1357-IX від 30.03.2021, BVP, 2021, № 29, ст.234](#)
[№ 1637-IX від 14.07.2021, BVP, 2021, № 43, ст.348](#)
[№ 1909-IX від 18.11.2021, BVP, 2023, №№ 12-13, ст.28](#)
[№ 2158-IX від 24.03.2022](#)
[№ 2236-IX від 03.05.2022](#)
[№ 2428-IX від 19.07.2022](#)
[№ 2472-IX від 28.07.2022](#)
[№ 2689-IX від 18.10.2022, BVP, 2023, № 28, ст.95](#)
[№ 2849-IX від 13.12.2022, BVP, 2023, №№ 47-50, ст.120](#)
[№ 3185-IX від 29.06.2023, BVP, 2023, № 80, ст.290](#)
[№ 3342-IX від 23.08.2023, BVP, 2023, № 92, ст.356](#)
[№ 3380-IX від 06.09.2023, BVP, 2023, № 94, ст.371](#)
[№ 3480-IX від 21.11.2023, BVP, 2023, № 134, ст.783}](#)

*{Щодо визнання неконституційними окремих положень див. Рішення Конституційного Суду
№ 11-р(П)/2023 від 20.12.2023}*

*{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 3687-IX від 08.05.2024, BVP, 2024, № 30, ст.217
№ 4074-IX від 20.11.2024, BVP, 2025, № 18, ст.49
№ 4081-IX від 20.11.2024, BVP, 2025, № 18, ст.51
№ 4093-IX від 21.11.2024, BVP, 2025, № 18, ст.53
№ 4170-IX від 19.12.2024
№ 4455-IX від 15.05.2025
№ 4490-IX від 05.06.2025
№ 4574-IX від 21.08.2025}*

{У тексті Кодексу слова "Державний департамент України з питань виконання покарань" у всіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань" у відповідному відмінку згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

{У тексті Кодексу слова "інвалід" та "Інваліди" у всіх відмінках і числах замінено відповідно словами "особа з інвалідністю" та "Особа з інвалідністю" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2581-VIII від 02.10.2018}

{У тексті Кодексу слова "засоби масової інформації" в усіх відмінках і числах замінено словом "медіа" згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022}

{У тексті Кодексу слова "правова допомога" в усіх відмінках замінено словами "правнича допомога" у відповідному відмінку згідно із Законом № 4490-IX від 05.06.2025}

{У тексті Кодексу слова "загальноосвітнє і професійно-технічне навчання" у всіх відмінках замінено словами "здобуття загальної середньої та/або професійної освіти, професійних кваліфікацій" у відповідному відмінку згідно із Законом № 4574-IX від 21.08.2025}

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

РОЗДІЛ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Стаття 1. Мета і завдання кримінально-виконавчого законодавства України

1. Кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими.

{Частина перша статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4652-VI від 13.04.2012}

2. Завданнями кримінально-виконавчого законодавства України є визначення принципів виконання кримінальних покарань, правового статусу засуджених, гарантій захисту їхніх прав, законних інтересів та обов'язків; порядку застосування до них заходів впливу з метою виправлення і профілактики асоціальної поведінки; системи органів і установ виконання покарань, їх функцій та порядку діяльності; нагляду і контролю за виконанням кримінальних покарань, участі громадськості в цьому процесі; а також регламентація порядку і умов виконання та відбування кримінальних покарань; звільнення від відбування покарання, допомоги особам, звільненим від покарання, контролю і нагляду за ними.

Стаття 2. Кримінально-виконавче законодавство України

Кримінально-виконавче законодавство України складається з цього Кодексу, інших актів законодавства, а також чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 3. Дія кримінально-виконавчого законодавства у просторі й часі

1. До засуджених, які відбувають покарання на території України, застосовується кримінально-виконавче законодавство України.

2. Порядок і умови виконання та відбування покарань визначаються та забезпечуються відповідно до законодавства, яке діє на час виконання та відбування кримінального покарання.

Стаття 4. Підстава виконання і відбування покарання

Підставою виконання і відбування покарання є вирок суду, який набрав законної сили, інші рішення суду, а також закон України про амністію та акт помилування.

Стаття 5. Принципи кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань

Кримінально-виконавче законодавство, виконання і відбування покарань ґрунтуються на принципах невідворотності виконання і відбування покарань, законності, справедливості, гуманізму, демократизму, рівності засуджених перед законом, поваги до прав і свобод людини, взаємної відповідальності держави і засудженого, диференціації та індивідуалізації виконання покарань, раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правослухняної поведінки, поєднання покарання з виправним впливом, участі громадськості в передбачених законом випадках у діяльності органів і установ виконання покарань.

{Стаття 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

Стаття 6. Виправлення і ресоціалізація засуджених та їх основні засоби

1. Виправлення засудженого - процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки.

2. Ресоціалізація - свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві.

Необхідною умовою ресоціалізації є виправлення засудженого.

3. Основними засобами виправлення і ресоціалізації засуджених є встановлений порядок виконання та відбування покарання (режим), пробація, суспільно корисна праця, соціально-виховна робота, здобуття загальної середньої та/або професійної освіти, професійних кваліфікацій, громадський вплив.

{Частина третя статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

4. Засоби виправлення і ресоціалізації засуджених застосовуються з урахуванням виду покарання, особистості засудженого, характеру, ступеня суспільної небезпеки і мотивів вчиненого кримінального правопорушення та поведінки засудженого під час відбування покарання.

{Частина четверта статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4652-VI від 13.04.2012}

Стаття 6¹. Єдиний реєстр осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи

1. Єдиний реєстр осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи (далі - реєстр), - автоматизована електронна база даних, створена для забезпечення збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку, узагальнення даних про осіб, які вчинили злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, у тому числі осіб, судимість яких за такі злочини знята або погашена в установленому законом порядку.

2. Держателем реєстру є Міністерство юстиції України.

3. Положення про Єдиний реєстр осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, порядок його формування та ведення затверджуються Міністерством юстиції України.

4. До реєстру вносяться відомості щодо прізвища, імені, по батькові засудженого, дати народження, місця проживання чи перебування, кримінального правопорушення, за який його було засуджено, виду кримінального покарання, який до нього був застосований, інформацію про фактично відбуте ним покарання, а також про порушення правил адміністративного нагляду.

{Частина четверта статті 6¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

5. Інформація про особу вноситься до реєстру на підставі обвинувального вироку суду, який набрав законної сили. У разі якщо особа вчинила кримінальне правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи до створення реєстру, інформація про таку особу вноситься до реєстру на підставі ухвали суду за місцем проживання такої особи або місцем відбування нею покарання за клопотанням прокурора.

{Частина п'ята статті 6¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

6. Інформація про особу виключається з реєстру у разі скасування обвинувального вироку або ухвали суду, зазначених у частині п'ятій цієї статті.

7. Користувачами реєстру є керівники прокуратур та органів досудового розслідування, прокурори, слідчі та інші уповноважені особи Національної поліції України та Державного бюро розслідувань.

8. Право на отримання інформації щодо факту перебування конкретної особи в реєстрі мають:

сільські, селищні та міські голови, керівники державних адміністрацій, інших органів державної влади та місцевого самоврядування - щодо осіб, які претендують на зайняття посади керівника (заступника керівника) дошкільного навчального закладу, середнього навчального закладу, позашкільного навчального закладу, закладу охорони здоров'я або іншої установи, організації, зобов'язаної здійснювати нагляд за малолітніми особами або надавати послуги медичного, навчального чи соціального характеру малолітнім особам, та належать до їх сфери управління;

керівники дошкільних навчальних закладів, середніх навчальних закладів, позашкільних навчальних закладів, закладів охорони здоров'я або іншої установи,

організації, зобов'язаної здійснювати нагляд за малолітніми особами або надавати послуги медичного, навчального чи соціального характеру таким особам, у зв'язку з вирішенням питання щодо прийняття особи на роботу;

будь-яка фізична особа щодо інформації про себе;

будь-яка фізична особа щодо інформації про іншу особу у разі наявності завіреної відповідно до вимог [Закону України "Про нотаріат"](#) згоди особи, щодо якої така інформація запитується.

{Главу 1 доповнено статтею 6¹ згідно із Законом № 409-IX від 19.12.2019}

Глава 2

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАСУДЖЕНИХ

Стаття 7. Основи правового статусу засуджених

1. Держава поважає і охороняє права, свободи і законні інтереси засуджених, забезпечує необхідні умови для їх виправлення і ресоціалізації, соціальну і правову захищеність та їх особисту безпеку.

2. Засуджені користуються всіма правами людини та громадянина, передбаченими [Конституцією України](#), за винятком обмежень, визначених цим Кодексом, законами України і встановлених вироком суду.

{Частина друга статті 7 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

3. Правовий статус засуджених іноземців і осіб без громадянства визначається законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

4. Правовий статус засуджених визначається законами України, а також цим Кодексом, виходячи із порядку і умов виконання та відбування конкретного виду покарання.

5. Дискримінація засуджених за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняється.

{Статтю 7 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

6. Правовий статус засуджених, переданих в Україну для відбування покарання, а також засуджених, стосовно яких компетентним органом іноземної держави було прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію) для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, визначається законами України та цим Кодексом з урахуванням умов їх утримання, визначених чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

{Статтю 7 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 3480-IX від 21.11.2023}

Стаття 8. Основні права засуджених

1. Засуджені мають право:

на отримання інформації про свої права і обов'язки, порядок та умови виконання та відбування призначеного судом покарання. Адміністрація установи чи органу, який виконує покарання, зобов'язана надати засудженим зазначену інформацію, а також ознайомлювати їх із змінами порядку і умов відбування покарань;

на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню. Заходи впливу можуть застосовуватися до засуджених виключно на підставі закону; засуджені не можуть бути піддані медичним або іншим подібним дослідженням незалежно від їх згоди;

звертатися відповідно до законодавства з пропозиціями, заявами і скаргами до адміністрації органів і установ виконання покарань, їх вищестоящих органів, до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини, а також інших відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, до уповноважених осіб таких міжнародних організацій, суду, органів прокуратури, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань. Відповідні звернення (кореспонденція) подаються до адміністрації установи виконання покарань. Про отримання адміністрацією звернення (кореспонденції) засудженому видається талон-підтвердження. Протягом трьох діб (а у випадках, встановлених законодавством, протягом однієї доби) з часу видачі талона-підтвердження зазначене звернення (кореспонденція) направляється адресату;

{Абзац четвертий частини першої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

давати пояснення і вести листування, а також звертатися з пропозиціями, заявами і скаргами рідною мовою. Відповіді засудженим даються мовою звернення. У разі відсутності можливості дати відповідь мовою звернення вона дається українською мовою з перекладом відповіді на мову звернення, який забезпечується органом або установою виконання покарань;

на охорону здоров'я в обсязі, встановленому [Основами законодавства України про охорону здоров'я](#), за винятком обмежень, передбачених законом. Охорона здоров'я забезпечується системою медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних заходів, а також поєднанням безоплатних і платних форм медичної допомоги. Засудженому гарантується право на вільний вибір і допуск лікаря для отримання медичної допомоги, у тому числі за власні кошти. Засуджені, які мають розлади психіки та поведінки внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи інших одурманюючих засобів, можуть за їх письмовою згодою пройти курс лікування від зазначених захворювань;

на соціальне забезпечення, у тому числі й на оформлення пенсій, відповідно до законів України;

отримувати у встановленому законом порядку передачі (окрім речей, що засудженим заборонено мати при собі законом, зокрема зброї, наркотичних або психотропних речовин, прекурсорів);

на оплачувану працю згідно із законодавством про працю. Законодавство про працю поширюється на засуджених у частині, що стосується умов праці;

{Абзац дев'ятої частини першої статті 8 в редакції Законів № 1492-VIII від 07.09.2016, № 2475-VIII від 03.07.2018}

на здійснення свободи сповідувати будь-яку релігію або виражати переконання, пов'язані із ставленням до релігії, у тому числі на вільний вибір і допуск священнослужителя для відправлення релігійних таїнств і обрядів, за винятком обмежень, передбачених цим Кодексом;

на належне матеріально-побутове забезпечення у порядку, встановленому цим Законом та нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України;

на отримання копій документів з їхніх особових справ та інших, пов'язаних з реалізацією їхніх прав, документів у порядку, встановленому Міністерством юстиції України;

{Частину першу статті 8 доповнено абзацом дванадцятим згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

звертатися до суду через адміністрацію установи виконання покарань із заявами про надання копій матеріалів кримінального провадження, у тому числі в електронній формі.

{Частину першу статті 8 доповнено абзацом тринадцятим згідно із Законом № 2689-IX від 18.10.2022}

{Частина перша статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законами № 3166-IV від 01.12.2005, № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1186-VII від 08.04.2014}

2. Засудженому гарантується право на правничу допомогу, конфіденційні юридичні консультації (побачення) із захисником (захисниками) у кримінальному провадженні, адвокатом (адвокатами), законним представником (законними представниками), який (які) представляє (представляють) особу під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, адміністративних, цивільних, господарських справ у суді, юристом (юристами), фахівцем (фахівцями) у галузі права, який (які) представляє (представляють) особу в Європейському суді з прав людини, захисником (захисниками), який (які) представляють особу в Міжнародному кримінальному суді, а також, якщо засуджений є неповнолітнім, - із своїм (своїми) законним представником (законними представниками).

{Абзац перший частини другої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2236-IX від 03.05.2022}

Особи, визначені абзацом першим цієї частини, мають право на побачення з одним засудженим. Побачення з двома та більше засудженими одночасно не допускається.

Засуджений має право на таке побачення не більш як з двома особами, визначеними абзацом першим цієї частини, одночасно.

Право на побачення з особами, визначеними абзацом першим цієї частини, мають також засуджені особи, які перебувають на лікуванні в закладах охорони здоров'я, поміщені

в дисциплінарний ізолятор, карцер або приміщення камерного типу (одиначну камеру), в порядку, визначеному цим Кодексом.

Засуджений має право на побачення з особами, визначеними абзацом першим цієї частини, без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години за власною ініціативою та/або ініціативою особи (осіб), на побачення з якою (якими) він має право (особи (осіб), яка (які) прибула (прибули) до нього).

Якщо такі побачення заплановано здійснити у вихідні, святкові, неробочі дні, особи, визначені абзацом першим цієї частини, повинні не пізніше як за 24 години до візиту письмово повідомити про це адміністрацію установи виконання покарань, адміністрацію закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений, крім випадків, передбачених **частиною п'ятнадцятою** статті 134 цього Кодексу.

{Абзац шостий частини другої статті 8 в редакції Закону № 4490-IX від 05.06.2025}

Якщо ініціатором побачення є особи, визначені абзацом першим цієї частини, але засуджений відмовляється від такого побачення, адміністрація установи виконання покарань, адміністрація закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений, зобов'язана організувати таке побачення із засудженим.

Засуджений особисто та безпосередньо має повідомити особу (осіб), з якою (якими) він має право на побачення, про небажання продовжувати таке побачення. У такому разі побачення припиняється.

Не є підставою для відмови адміністрацією установи виконання покарань, адміністрацією закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений, у побаченні засудженого із особами, які передбачені абзацом першим цієї частини, наявність письмової відмови засудженого від такого побачення. Відмова з цієї підстави адміністрації установи виконання покарань, адміністрації закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений, в забезпеченні такого побачення тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Адміністрація закладу охорони здоров'я має забезпечити доступ до засудженого особам, визначеним абзацом першим цієї частини, аби вони особисто переконалися, що засуджений перебуває в закладі охорони здоров'я і не може за медичними показаннями спілкуватися з особами, які до нього прибули.

Побачення засудженого з особами, визначеними абзацом першим цієї частини, є конфіденційним.

Аудіофіксація такого побачення забороняється.

Відеофіксація такого побачення здійснюється відкрито. Засуджений та особи, які до нього прибули, мають бути повідомлені про місце встановлення відеокамери.

Відеофіксація побачення камерою, про яку не повідомлено учасників побачення, забороняється.

Відеофіксація побачення здійснюється у спосіб, що унеможлиблює фіксацію змісту документів, якими користуються засуджений та/або особа (особи), яка (які) до нього прибула (прибули).

Відеофіксація побачення здійснюється у спосіб, що унеможливило фіксацію змісту розмови засудженого з особою (особами), яка (які) до нього прибула (прибули).

Під час побачення з особами, визначеними абзацом першим цієї частини, присутність персоналу установи виконання покарань забезпечується виключно за письмовою заявою засудженого та/або осіб, визначених абзацом першим цієї частини.

{Частина друга статті 8 в редакції Законів № 1186-VII від 08.04.2014, № 1637-IX від 14.07.2021}

3. Засуджені іноземці мають право підтримувати зв'язок з дипломатичними представництвами і консульськими установами своїх держав, особи без громадянства, а також громадяни держав, що не мають дипломатичних представництв або консульських установ в Україні, - з дипломатичними представництвами держави, яка взяла на себе охорону їхніх інтересів, або міжнародними органами чи організаціями, які здійснюють їх захист.

4. Засудженому гарантується право на побачення у порядку, встановленому цим Кодексом. У разі перебування на лікуванні у закладах охорони здоров'я засуджений має право на короткострокові побачення в порядку, визначеному цим Кодексом.

{Статтю 8 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014}

5. Забороняється примусове переривання сну засуджених у нічний час, крім вчинення засудженими втечі, масових заворушень, виникнення пожежі, аварії, стихійного лиха, безпосередньої загрози життю засуджених.

{Статтю 8 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

6. Керівник адміністрації установи виконання покарань несе персональну відповідальність за розміщення засуджених, які прибули до установи, забезпечення їх побачення з особами, визначеними абзацом першим частини другої цієї статті. При цьому забороняється розміщення таких осіб у приміщеннях разом із особами, що мають дві або більше судимостей, а також особами, які можуть негативно на них вплинути за своїми психологічними якостями.

{Статтю 8 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1637-IX від 14.07.2021}

7. Засуджені, до яких судом застосовано пробацію, користуються правами, визначеними цим Кодексом та [Законом України "Про пробацію"](#).

{Статтю 8 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

8. Адміністрація установи виконання покарань зобов'язана забезпечувати належні умови тримання засуджених.

{Статтю 8 доповнено частиною восьмою згідно із Законом № 4093-IX від 21.11.2024}

Стаття 9. Основні обов'язки засуджених

1. Засуджені зобов'язані:

виконувати встановлені законодавством обов'язки громадян України, неухильно дотримуватися правил поведінки, які передбачені для засуджених, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших осіб;

виконувати встановлені законодавством вимоги адміністрації органів і установ виконання покарань, уповноваженого органу з питань пробації;

{Абзац третій частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

ввічливо ставитися до персоналу, інших осіб, які відвідують установи виконання покарань, а також до інших засуджених;

з'являтися за викликом адміністрації органів і установ виконання покарань, уповноваженого органу з питань пробації.

{Абзац п'ятий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина перша статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014}

2. Невиконання засудженими своїх обов'язків і встановлених законодавством вимог адміністрації органів і установ виконання покарань тягне за собою встановлену законом відповідальність.

{Частина друга статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014}

3. Обов'язки засуджених, до яких судом застосовано пробацію, визначаються цим Кодексом та [Законом України "Про пробацію"](#).

{Статтю 9 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 10. Право засуджених на особисту безпеку

1. Засуджені мають право на особисту безпеку.

2. У разі виникнення небезпеки життю і здоров'ю засуджених, які відбувають покарання у виді арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі, вони мають право звернутися із заявою до будь-якої посадової особи органу чи установи виконання покарань з проханням про забезпечення особистої безпеки. У цьому разі посадова особа зобов'язана вжити невідкладних заходів щодо забезпечення особистої безпеки засудженого.

3. Адміністрація установи виконання покарань вживає заходів до переведення засудженого в безпечне місце, а також інших заходів до усунення небезпеки, вирішує питання про місце подальшого відбування ним покарання.

4. У разі наявності небезпеки для життя і здоров'я засуджених, до яких згідно із законом у зв'язку з їх участю у кримінальному судочинстві прийнято рішення про застосування

заходів безпеки, адміністрація установи виконання покарань вживає заходів щодо забезпечення безпеки цих осіб. Крім того, до зазначених осіб можуть бути застосовані такі заходи:

ізольоване тримання;

переведення в іншу установу виконання покарань.

5. Зміна умов тримання осіб, щодо яких застосовані заходи безпеки, здійснюється з додержанням вимог, передбачених цим Кодексом і законодавством України.

Глава 3

ОРГАНИ І УСТАНОВИ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Стаття 11. Види органів і установ виконання покарань

1. Органами виконання покарань є: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, його територіальні органи, уповноважені органи з питань пробації.

{Частина перша статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Законів № 1492-VIII від 07.09.2016, № 3185-IX від 29.06.2023}

2. Установами виконання покарань є: кримінально-виконавчі установи, спеціальні виховні установи (далі - виховні колонії), слідчі ізолятори у випадках, передбачених цим Кодексом.

{Частина друга статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1186-VII від 08.04.2014, № 3342-IX від 23.08.2023}

3. Кримінально-виконавчі установи поділяються на кримінально-виконавчі установи відкритого типу (далі - виправні центри) і кримінально-виконавчі установи закритого типу (далі - виправні колонії).

4. Виправні колонії поділяються на колонії мінімального, середнього і максимального рівнів безпеки. У разі необхідності в межах однієї виправної колонії можуть створюватися сектори з різними рівнями безпеки.

{Частина четверта статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2158-IX від 24.03.2022}

5. Виправні колонії мінімального рівня безпеки поділяються на колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання і колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання.

6. У виправних колоніях можуть створюватися сектори для тримання осіб, узятих під варту, за умови забезпечення ізоляції від засуджених, які тримаються у цій установі.

У виправних колоніях мінімального та середнього рівнів безпеки можуть створюватися сектори для відбування покарання засудженими неповнолітніми, за умови забезпечення їх ізоляції від засуджених повнолітніх осіб та за умови дотримання відповідних норм харчування і матеріально-побутового забезпечення, встановлених для неповнолітніх засуджених.

{Частина шостої статті 11 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 3185-IX від 29.06.2023}

{Статтю 11 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 2158-IX від 24.03.2022}

7. Під час дії воєнного стану в Україні у зв'язку з неможливістю доставлення військовополонених безпосередньо до табору для тримання військовополонених, з метою забезпечення їхнього життя та здоров'я такі особи можуть тимчасово перебувати в дільницях для тримання військовополонених, утворених у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівнів безпеки.

Військовополонені, які перебувають у дільницях для тримання військовополонених, переміщуються до табору для тримання військовополонених, як тільки таке безпечне переміщення стане практично можливим.

{Статтю 11 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2158-IX від 24.03.2022}

8. У межах, визначених цим Кодексом та законами України, виконання кримінальних покарань також здійснюють органи державної виконавчої служби, військові частини, гауптвахти і дисциплінарний батальйон.

{Частина статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5461-VI від 16.10.2012, № 1404-VIII від 02.06.2016}

9. Територіальні органи, уповноважені органи з питань пробації, виправні центри, виправні та виховні колонії, слідчі ізолятори організуються і ліквідуються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, а військові частини, гауптвахти і дисциплінарний батальйон - Міністерством оборони України.

{Частина статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5461-VI від 16.10.2012, № 1186-VII від 08.04.2014; в редакції Законів № 1492-VIII від 07.09.2016, № 3185-IX від 29.06.2023; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023}

Стаття 12. Органи державної виконавчої служби

Органи державної виконавчої служби виконують покарання у виді конфіскації майна та штрафу у випадках та в порядку, передбачених цим Кодексом та законами України.

{Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2677-VI від 04.11.2010, № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1404-VIII від 02.06.2016; текст статті 12 в редакції Закону № 4081-IX від 20.11.2024}

Стаття 13. Повноваження уповноваженого органу з питань пробації

1. Уповноважений орган з питань пробації у межах своїх повноважень забезпечує:

здійснення нагляду за засудженими, звільненими від відбування покарання з випробуванням, звільненими від відбування покарання вагітними жінками і жінками, які мають дітей до трьох років;

виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських чи виправних робіт, пробаційного нагляду, а також штрафу в порядку, передбаченому цим Кодексом;

{Абзац третій частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023; в редакції Закону № 4081-IX від 20.11.2024}

реалізацію пробаційних програм стосовно осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, засуджених до покарання у виді пробаційного нагляду;

{Абзац четвертий частини першої статті 13 в редакції Закону № 3342-IX від 23.08.2023}

проведення соціально-виховної роботи із засудженими, до яких застосовано пробацію;

здійснення заходів з підготовки осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення;

направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів у порядку, визначеному **статтею 57** цього Кодексу;

здійснення інших визначених законодавством заходів, спрямованих на виправлення засуджених та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень;

здійснення контролю за виконанням засудженими до покарання у виді пробаційного нагляду обов'язку використовувати електронний засіб контролю та нагляду на визначений судом строк.

{Частину першу статті 13 доповнено абзацом дев'ятим згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023}

{Стаття 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1186-VII від 08.04.2014, № 1404-VIII від 02.06.2016; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016 - положення щодо застосування пробаційних програм набувають чинності з 1 січня 2018 року}

Стаття 13¹. Оплата витрат, пов'язаних з виконанням судового рішення

1. Засуджені до покарання у виді штрафу, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських чи виправних робіт, пробаційного нагляду та звільнені від відбування покарання з випробуванням оплачують витрати, пов'язані з виконанням судового рішення.

Від оплати витрат, пов'язаних з виконанням судового рішення, звільняються неповнолітні, особи з інвалідністю першої або другої групи, особи, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, особи віком понад шістьдесят років, які не працюють та не отримують пенсію.

У разі скасування судового рішення оплата витрат, пов'язаних з виконанням судового рішення, не здійснюється, а раніше оплачені витрати підлягають поверненню.

Максимальний розмір витрат, пов'язаних з виконанням судового рішення, не може перевищувати 50 відсотків прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня календарного року, в якому прийнято відповідне судове рішення.

Розмір та види витрат, пов'язаних з виконанням судового рішення, а також порядок їх оплати встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації.

2. У разі несплати засудженим витрат, пов'язаних з виконанням судового рішення, уповноважений орган з питань пробації не пізніше ніж за один робочий день до зняття засудженого з обліку виносить постанову про стягнення таких витрат, яка є виконавчим документом, підлягає оформленню відповідно до вимог [Закону України "Про виконавче провадження"](#) та пред'являється до примусового виконання у порядку, визначеному законодавством. У разі оскарження такої постанови в судовому порядку постанова про стягнення витрат, пов'язаних з виконанням судового рішення, пред'являється до примусового виконання після набрання судовим рішенням законної сили.

{Кодекс доповнено статтею 13¹ згідно із Законом № 4081-IX від 20.11.2024}

Стаття 14. Військові частини, гауптвахти

Військові частини, гауптвахти виконують покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, службового обмеження для військовослужбовців, засуджених за кримінальні проступки, арешту з утриманням засуджених на гауптвахтах, а також здійснюють контроль за поведінкою засуджених військовослужбовців, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

{Стаття 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

Стаття 15. *{Статтю 15 виключено на підставі Закону № 3342-IX від 23.08.2023}*

Стаття 16. Виправні центри

Виправні центри виконують покарання у виді обмеження волі стосовно осіб, засуджених за кримінальні проступки та нетяжкі злочини, а також засуджених, яким даний вид покарання призначено відповідно до [статей 82, 389](#) Кримінального кодексу України.

{Стаття 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

Стаття 17. Дисциплінарний батальйон

Дисциплінарний батальйон виконує покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні засуджених військовослужбовців строкової служби, військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, осіб офіцерського складу, які проходять кадрову військову службу, осіб офіцерського складу, які проходять військову службу за призовом, військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (крім військовослужбовців-жінок).

{Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законами № 158-VIII від 05.02.2015, № 1357-IX від 30.03.2021}

Стаття 18. Виправні колонії

1. Виправні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі.

2. Засуджені до позбавлення волі відбувають покарання у виправних колоніях:

мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання - засуджені вперше до позбавлення волі за злочини, вчинені з необережності, та нетяжкі злочини, а також особи, переведені з колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і колоній середнього рівня безпеки в порядку, передбаченому цим Кодексом;

{Абзац другий частини другої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання - чоловіки, вперше засуджені до позбавлення волі за нетяжкі злочини; жінки, засуджені за нетяжкі злочини, тяжкі та особливо тяжкі злочини. У виправній колонії цього виду можуть відбувати покарання також засуджені, переведені з виховних колоній у порядку, встановленому [статтею 147](#) цього Кодексу. У секторі середнього рівня безпеки виправної колонії цього виду можуть відбувати покарання також жінки, засуджені до довічного позбавлення волі; жінки, яким покарання у виді смертної кари або довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк у порядку помилування; жінки, яким покарання у виді довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк за правилами, передбаченими [статтею 82](#) Кримінального кодексу України;

{Абзац третій частини другої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1828-VI від 21.01.2010, № 720-IX від 17.06.2020; в редакції Закону № 2689-IX від 18.10.2022}

середнього рівня безпеки - жінки, засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі; жінки, яким покарання у виді смертної кари або довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк у порядку помилування; жінки, яким покарання у виді довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк за правилами, передбаченими [статтею 82](#) Кримінального кодексу України; чоловіки, вперше засуджені до позбавлення волі за тяжкі та особливо тяжкі злочини; чоловіки, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі; чоловіки, засуджені за вчинення умисного нетяжкого злочину в період відбування покарання у виді позбавлення волі; засуджені, переведені з колоній (секторів) максимального рівня безпеки в порядку, передбаченому цим Кодексом. У секторах максимального рівня безпеки виправної колонії цього виду можуть відбувати покарання також чоловіки, засуджені до довічного позбавлення волі, та чоловіки, засуджені до позбавлення волі на певний строк, яким визначено відбування покарання у приміщеннях камерного типу виправної колонії максимального рівня безпеки;

{Абзац четвертий частини другої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1828-VI від 21.01.2010, № 720-IX від 17.06.2020; в редакції Закону № 2689-IX від 18.10.2022}

максимального рівня безпеки - чоловіки, засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі; чоловіки, яким покарання у виді смертної кари замінено довічним позбавленням волі; чоловіки, яким покарання у виді смертної кари або довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк у порядку помилування; чоловіки, яким покарання у виді довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк за правилами, передбаченими [статтею 82](#) Кримінального кодексу України; чоловіки, засуджені за умисні особливо тяжкі злочини, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі; чоловіки, засуджені за вчинення умисного тяжкого або особливо

тяжкого злочину в період відбування покарання у виді позбавлення волі; чоловіки, засуджені за вчинення злочину, передбаченого [частиною п'ятою статті 255](#), [статтями 255¹](#), [255²](#) Кримінального кодексу України; чоловіки, переведені з колоній середнього рівня безпеки в порядку, передбаченому цим Кодексом.

{Абзац п'ятий частини другої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 671-IX від 04.06.2020; в редакції Закону № 2689-IX від 18.10.2022}

3. Слідчі ізолятори виконують функції виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і виправних колоній середнього рівня безпеки стосовно засуджених, які залишені для роботи з господарського обслуговування.

У період дії воєнного стану в Україні та протягом двох років після його припинення чи скасування у слідчих ізоляторах можуть створюватися сектори максимального рівня безпеки для відбування покарання чоловіками, засудженими до довічного позбавлення волі, з урахуванням їхніх прав та обов'язків та з дотриманням вимог суворої ізоляції від інших категорій осіб, які тримаються у цих установах.

{Частина третю статті 18 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 3185-IX від 29.06.2023}

4. У період дії воєнного стану в Україні та протягом двох років після його припинення чи скасування табори для тримання військовополонених виконують функції виправних колоній щодо військовополонених, засуджених до позбавлення волі на певний строк або до довічного позбавлення волі.

Засуджені військовополонені тримаються окремо від інших військовополонених.

Засуджені військовополонені тримаються відповідно до норм міжнародного гуманітарного права.

{Статтю 18 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 3185-IX від 29.06.2023}

Стаття 19. Виховні колонії

Виховні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк стосовно засуджених неповнолітніх.

Стаття 20. Повідомлення про місце відбування покарання

1. Про прибуття засудженого до місця відбування покарання адміністрація органу чи установи виконання покарань, командування дисциплінарного батальйону, військової частини чи начальник гарнізону зобов'язані протягом трьох діб повідомити одного із членів сім'ї або близьких родичів за вибором засудженого.

2. Про місце відбування покарання засудженого повідомляється суд, який постановив вирок.

Стаття 20¹. Повідомлення осіб, які надають правничу допомогу

1. У разі зняття засудженого з обліку за установою виконання покарань, зміни правового, процесуального статусу засудженого, у тому числі в разі переведення

засудженого на іншу роботу, посаду, підприємство, в іншу установу, організацію, з одного арештного дому до іншого, до слідчого ізолятора, переведення засудженого для подальшого відбування покарання з однієї виправної чи виховної колонії до іншої адміністрація установи виконання покарань невідкладно (не пізніше як за 24 години) письмово або шляхом надсилання листа на електронну поштову скриньку інформує осіб, визначених **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, а також невідкладно - після його (їх) фактичного прибуття до установи виконання покарань. В інформаційному листі зазначаються ініціатор прийнятих рішень стосовно засудженого, правове обґрунтування таких рішень, інформація щодо місця перебування засудженого (кінцевий пункт переведення), підстави та дата зміни місця перебування засудженого, а також підстави зміни правового, процесуального статусу засудженого.

{Кодекс доповнено статтею 20¹ згідно із Законом № 1637-IX від 14.07.2021}

Стаття 21. Застосування до засуджених заходів медичного характеру

1. Стосовно засуджених, які мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, та не пройшли повного курсу лікування, органами і установами виконання покарань здійснюється лікування.

Утримання осіб, хворих на туберкульоз, проводиться в окремих приміщеннях від інших ув'язнених.

{Частина перша статті 21 в редакції Закону № 1186-VII від 08.04.2014}

2. Якщо під час відбування покарання буде встановлено, що засуджений захворів зазначеними в частині першій цієї статті захворюваннями та відмовляється від лікування, орган або установа виконання покарань вносить до суду подання про застосування до такої особи відповідного примусового лікування.

Глава 4

НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ. УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ВИПРАВЛЕННІ І РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ

Стаття 22. Нагляд за додержанням законів під час виконання кримінальних покарань

1. Прокурор відповідно до **Закону України "Про прокуратуру"** здійснює нагляд за додержанням законів в органах і установах виконання покарань при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

2. Письмові вказівки прокурора щодо додержання встановлених законодавством порядку і умов тримання осіб у місцях, зазначених у частині першій цієї статті, а також письмові вказівки прокурора, надані іншим органам, які виконують судові рішення у кримінальних справах, є обов'язковими і підлягають негайному виконанню.

{Стаття 22 в редакції Закону № 1697-VII від 14.10.2014}

Стаття 23. Контроль за діяльністю органів і установ виконання покарань

1. За діяльністю органів і установ виконання покарань здійснюється відомчий контроль вищестоящими органами і посадовими особами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

{Стаття 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 3185-IX від 29.06.2023}

Стаття 24. Відвідування установ виконання покарань

1. Без спеціального дозволу (акредитації) в будь-який час безперешкодно відвідувати установи виконання покарань для здійснення контролю та проведення перевірок (за бажанням - у супроводі до трьох медичних працівників для медичного огляду засуджених та до двох представників медіа) мають право:

Президент України або спеціально уповноважені ним представники (не більше п'яти осіб у кожній області, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі);

Прем'єр-міністр України або спеціально уповноважені ним представники (не більше двох осіб у кожній області, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі);

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини або спеціально уповноважені ним представники;

голова, заступники голови та члени Комісії при Президентові України у питаннях помилування;

Міністр юстиції України або спеціально уповноважені ним представники (не більше двох осіб у кожній області, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі);

Міністр внутрішніх справ України, Голова Національної поліції або спеціально уповноважені ними представники (не більше двох осіб у кожній області, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі);

{Абзац сьомий частини першої статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015}

члени Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;

Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови місцевих державних адміністрацій, на території яких вони розташовані, або спеціально уповноважені ними представники (не більше п'яти осіб на відповідну територію);

народні депутати України, їх помічники-консультанти, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим та депутати місцевих рад;

Генеральний прокурор, а також уповноважені ним прокурори і прокурори, які здійснюють на відповідній території нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

{Абзац одинадцятий частини першої статті 24 в редакції Закону № 1697-VII від 14.10.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1798-VIII від 21.12.2016}

голова, заступник голови та члени спостережної комісії, які здійснюють організацію громадського контролю за дотриманням прав і законних інтересів засуджених під час виконання кримінальних покарань;

голова, заступник голови та члени Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань;

{Частина першу статті 24 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 4093-IX від 21.11.2024}

сільський, селищний, міський голова або спеціально уповноважені ними представники (не більше п'яти осіб) - на території відповідної місцевої ради;

члени громадських рад при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, та його територіальних підрозділах - на відповідній території.

2. Інші особи, а також близькі родичі засуджених можуть відвідувати установи виконання покарань за спеціальним дозволом адміністрації цих установ або органів управління зазначеними установами.

З метою реалізації засудженим права на захист, одержання правничої допомоги, конфіденційних юридичних консультацій (побачень) адміністрація установи виконання покарань допускає до засудженого осіб, визначених абзацом першим частини другої статті 8 цього Кодексу, у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години без спеціального дозволу (акредитації) невідкладно на вимогу засудженого або особи (осіб), яка (які) має (мають) право на такі побачення з ним.

{Частина другу статті 24 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1637-IX від 14.07.2021}

3. Особи, зазначені у частині першій цієї статті, у тому числі представники медіа, під час відвідування установ виконання покарань вправі безперешкодно, без обмеження в часі, із забезпеченням максимального сприяння працівниками та адміністраціями установ виконання покарань пересуватися територією установ виконання покарань, здійснювати аудіо- та відеозапис та поширювати отриману інформацію, ознайомлюватися із звітністю, у тому числі й статистичною, проводити ревізії, здійснювати інспектування, подавати усні або письмові запити, перевіряти додержання законодавства, оскаржувати протиправні дії (бездіяльність) посадових та службових осіб установ виконання покарань, вимагати негайного припинення таких дій (бездіяльності) та притягнення до відповідальності винних осіб (з наступним вичерпним письмовим повідомленням відповідної особи про вжиті (не вжиті) заходи відповідальності протягом 10 днів з дня отримання відповідної вимоги), ознайомлюватися з особовими справами засуджених, іншими документами тощо, спілкуватися з будь-якими працівниками установ виконання покарань та засудженими (у тому числі на умовах анонімності).

4. Спеціально уповноважені представники набувають своїх повноважень після подання до суб'єкта призначення, зазначеного у частині першій цієї статті, письмової заяви, видання щодо них відповідних розпорядчих актів особами, яких вони представляють, та отримання відповідного посвідчення.

Спеціально уповноважені представники (крім представників Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини) здійснюють свої повноваження на громадських засадах.

При призначенні особами, зазначеними у частині першій цієї статті, крім Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, своїх представників перевага надається кандидатам - членам громадських правозахисних організацій.

5. Режим в установах виконання покарань не повинен перешкоджати або використовуватися як перешкода реалізації суб'єктами контролю своїх повноважень, встановлених частиною третьою цієї статті.

6. В одній установі виконання покарань не може одночасно перебувати більше 10 осіб, зазначених у частині першій цієї статті, включаючи медичних працівників (які здійснюють супровід) та представників медіа. У разі перевищення зазначеної кількості перевага на подальше перебування в установі виконання покарань надається особам, які першими потрапили на територію установи виконання покарань.

7. Представники громадських організацій, експерти, учені та фахівці, залучені Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини на договірних засадах до виконання функцій національного превентивного механізму, відвідують установи виконання покарань на підставі окремого письмового доручення Уповноваженого.

{Стаття 24 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1828-VI від 21.01.2010, № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1186-VII від 08.04.2014}

Стаття 25. Участь громадськості у виправленні і ресоціалізації засуджених. Громадський контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань

1. Об'єднання громадян та медіа, релігійні та благодійні організації, окремі особи в порядку, встановленому цим Кодексом і законами України, можуть надавати допомогу органам та установам виконання покарань у виправленні засуджених і проведенні соціально-виховної роботи.

{Частина перша статті 25 в редакції Закону № 1186-VII від 08.04.2014}

2. Громадський контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань у виправних колоніях, арештних домах, виправних центрах та слідчих ізоляторах здійснюють спостережні комісії, які діють на підставі цього Кодексу та Положення про спостережні комісії, що затверджується Кабінетом Міністрів України, а у виховних колоніях - піклувальними радами. У випадках, встановлених цим Кодексом та законами України, громадський контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань можуть здійснювати громадські об'єднання.

{Частина друга статті 25 в редакції Закону № 1488-VIII від 06.09.2016}

{Текст статті 25 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

РОЗДІЛ II ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ

Глава 5 ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ШТРАФУ

Стаття 26. Порядок виконання покарання у виді штрафу

1. Засуджений зобов'язаний сплатити штраф у місячний строк після набрання вироком суду законної сили і повідомити про це уповноважений орган з питань пробації за місцем проживання шляхом пред'явлення документа про сплату штрафу.

2. У разі призначення штрафу з розстрочкою виплати певними частинами засуджений зобов'язаний сплачувати штраф у розмірі та строки, встановлені вироком суду. Про сплату відповідної частини штрафу засуджений повідомляє уповноважений орган з питань пробації за місцем проживання шляхом пред'явлення документа про сплату відповідної частини штрафу.

3. Уповноважений орган з питань пробації:

веде облік засуджених до покарання у виді штрафу;

викликає засуджених для з'ясування причин щодо несплати ними штрафу у строк, передбачений **частиною першою** цієї статті, або несплати ними чергового платежу під час призначення штрафу з розстрочкою виплати у строк виплати чергового платежу;

звертається до органів державної податкової служби з метою отримання інформації про джерела доходів засудженого;

вживає першочергових заходів для виявлення засуджених, місцезнаходження яких невідоме;

вживає заходів з припинення порушень судових рішень.

{Частина третя статті 26 в редакції Закону № 4081-IX від 20.11.2024}

4. У разі якщо засуджений повідомив про неможливість сплати штрафу в повному обсязі, суд за поданням уповноваженого органу з питань пробації розглядає питання про розстрочку виплати несплаченої суми штрафу.

{Частина четверта статті 26 в редакції Закону № 4081-IX від 20.11.2024}

5. У разі несплати штрафу у строк, передбачений **частиною першою** цієї статті, або якщо судом було відмовлено у задоволенні подання про розстрочку виплати штрафу, або у разі несплати засудженим чергового платежу під час призначення штрафу з розстрочкою виплати у строк виплати чергового платежу уповноважений орган з питань пробації через один місяць після закінчення строку сплати штрафу або чергового платежу звертається до суду із заявою про видачу виконавчого листа. Виконавчий лист, виданий судом, надсилається уповноваженим органом з питань пробації до органу державної виконавчої служби для стягнення штрафу в порядку, визначеному законом.

{Статтю 26 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 4081-IX від 20.11.2024}

6. У разі повернення органом державної виконавчої служби виконавчого листа у зв'язку з неможливістю стягнення штрафу уповноважений орган з питань пробації вносить до суду подання про заміну несплаченої суми штрафу покаранням у виді громадських робіт, виправних робіт або позбавлення волі відповідно до **частини п'ятої** статті 53 Кримінального кодексу України.

{Статтю 26 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 4081-IX від 20.11.2024}

{Стаття 26 в редакції Закону № 2677-VI від 04.11.2010; текст статті 26 в редакції Закону № 1404-VIII від 02.06.2016; в редакції Закону № 3185-IX від 29.06.2023}

Стаття 27. *{Статтю 27 виключено на підставі Закону № 1404-VIII від 02.06.2016}*

Стаття 28. *{Статтю 28 виключено на підставі Закону № 4025-VI від 15.11.2011}*

Глава 6

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО, СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВАННЯ, РАНГУ, ЧИНУ АБО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО КЛАСУ

Стаття 29. Порядок виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу

1. Суд, який постановив вирок про позбавлення засудженого військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, після набрання ним законної сили направляє копію вироку органів чи посадовій особі, які присвоїли це звання, ранг, чин або кваліфікаційний клас.

2. Після одержання копії вироку, яким засудженого позбавлено військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, орган чи посадова особа, які присвоїли це звання, ранг, чин або кваліфікаційний клас, вносить до відповідних документів запис про позбавлення засудженого цього звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу і вживає заходів до позбавлення його всіх прав і пільг, пов'язаних з цим званням, рангом, чином або кваліфікаційним класом.

3. Стосовно військовозобов'язаного чи резервіста копія вироку надсилається до територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем перебування на військовому обліку, а стосовно військовозобов'язаного чи резервіста Служби безпеки України або Служби зовнішньої розвідки України - до відповідного органу (підрозділу) Служби безпеки України або Служби зовнішньої розвідки України відповідно.

{Частина третя статті 29 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

4. Орган або посадова особа протягом місяця з дня одержання копії вироку сповіщає суд, який постановив вирок, про його виконання.

Глава 6¹

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НАГОРОДИ УКРАЇНИ

Стаття 29¹. Порядок виконання покарання у виді позбавлення державної нагороди України

1. Суд, який постановив вирок про позбавлення засудженого державної нагороди України, протягом трьох робочих днів після набрання ним законної сили направляє копію вироку Президентові України та Міністерству юстиції України.

2. Резолютивна частина такого вироку невідкладно публікується в офіційних друкованих виданнях, в яких здійснюється офіційне оприлюднення актів Президента України, а також розміщується на офіційному веб-сайті Президента України.

3. Міністерство юстиції України протягом трьох робочих днів після одержання копії вироку, яким засудженого позбавлено державної нагороди України, направляє копію вироку органам або посадовим особам, до компетенції яких віднесено питання застосування та/або адміністрування пільг, передбачених для осіб, нагороджених державними нагородами України, для припинення застосування пільг та пов'язаних з ними прав, передбачених для осіб, нагороджених державними нагородами України.

Відповідний орган або посадова особа, до компетенції яких віднесено питання застосування та/або адміністрування пільг, передбачених для осіб, нагороджених державними нагородами України, протягом одного місяця з дня одержання копії вироку сповіщає Міністерство юстиції України та суд, який постановив вирок, про його виконання.

{Кодекс доповнено главою 6¹ згідно із Законом № 4074-IX від 20.11.2024}

Глава 7

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ПРАВА ОБІЙМАТИ ПЕВНІ ПОСАДИ АБО ЗАЙМАТИСЯ ПЕВНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Стаття 30. Порядок виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

1. Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, призначеного як основне покарання, а також як додаткове до основних покарань, покладається на уповноважені органи з питань пробації.

{Частина перша статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законами № 901-VIII від 23.12.2015, № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, призначеного як додаткове покарання до арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі на певний строк, під час відбування основного покарання покладається на адміністрацію кримінально-виконавчої установи, командування дисциплінарного батальйону, військової частини чи начальника гарнізону.

{Частина друга статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023}

3. Адміністрація кримінально-виконавчої установи, командування дисциплінарного батальйону, військової частини чи начальник гарнізону, де відбуває покарання особа, засуджена до додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, не може використовувати засудженого на роботах, виконання яких йому заборонено згідно з вироком.

{Частина третя статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023}

4. Адміністрація кримінально-виконавчої установи, командування дисциплінарного батальйону, військової частини чи начальник гарнізону після відбуття засудженим основного покарання або в разі умовно-дострокового звільнення чи заміни покарання більш м'яким надсилає копію вироку суду до уповноваженого органу з питань пробації за місцем проживання засудженого або до військової частини за місцем служби засудженого.

{Частина четверта статті 30 в редакції Закону № 3185-IX від 29.06.2023; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023}

Стаття 31. Обов'язки уповноваженого органу з питань пробації щодо виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

1. Уповноважений орган з питань пробації:

веде облік засуджених до позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

роз'яснює засудженим особам порядок та умови відбування покарання;

здійснює контроль за додержанням порядку та умов відбування покарання засудженими особами;

здійснює контроль за додержанням вимог судового рішення власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за місцем роботи засудженого, а також органом, що має право анулювати дозвіл на заняття відповідним видом діяльності, забороненим засудженому;

вживає заходів з припинення порушень вимог судових рішень;

вживає першочергових заходів з виявлення засуджених, місцезнаходження яких невідоме;

звертається до відповідних правоохоронних органів щодо розшуку засуджених, місцезнаходження яких невідоме.

2. У разі невиконання власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом судового рішення щодо особи, позбавленої права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, уповноважений орган з питань пробації повідомляє про можливі наслідки невиконання судового рішення, а у разі його подальшого невиконання надсилає матеріали до органу Національної поліції для відповідного реагування.

{Стаття 31 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 32. **Обов'язки** власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

Власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган за місцем роботи засудженого зобов'язаний:

не пізніше трьох днів після одержання копії судового рішення звільнити засудженого з посади, яку він обіймає, або від того виду професійної діяльності, права на яку його позбавлено, подати для внесення в порядку, встановленому Пенсійним фондом України за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, до реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування відомості про відповідну підставу звільнення працівника та інформацію про позбавлення його права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю із зазначенням відповідних підстав і строку та повідомити уповноважений орган з питань пробації про виконання судового рішення;

{Абзац другий статті 32 в редакції Законів № 1492-VIII від 07.09.2016, № 1217-IX від 05.02.2021}

за вимогою уповноваженого органу з питань пробації надавати йому документи, пов'язані з виконанням покарання.

{Абзац третій статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 33. **Обов'язки** органів, які мають право анулювати дозвіл на заняття певними видами діяльності

Органи, які мають право анулювати дозвіл на заняття певними видами діяльності, зобов'язані не пізніше трьох днів після одержання копії судового рішення анулювати дозвіл на заняття тим видом діяльності, яка заборонена засудженому, вилучити відповідний документ, який надає даній особі право займатися певним видом діяльності, і повідомити про виконання судового рішення уповноважений орган з питань пробації.

{Стаття 33 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 34. **Обов'язки** засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

1. Засуджений до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю зобов'язаний:

виконувати судові рішення;

надавати на вимогу уповноваженого органу з питань пробації документи, пов'язані з виконанням даного покарання;

повідомляти уповноважений орган з питань пробації про місце роботи і проживання чи їх зміну;

з'являтися за викликом до уповноваженого органу з питань пробації.

Поважними причинами неявки засудженого за викликом уповноваженого органу з питань пробації у призначений строк є несвоєчасне одержання виклику, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і документально підтверджені.

{Частина перша статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Засудженому забороняється без погодження з уповноваженим органом з питань пробації виїжджати за межі України.

{Частина друга статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 35. Наслідки ухилення від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

1. Стосовно особи, яка ухиляється від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, уповноважений орган з питань пробації надсилає матеріали до органів Національної поліції для відповідного реагування.

2. Ухиленням від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю є невиконання засудженим обов'язків, передбачених [статтею 34](#) цього Кодексу.

{Стаття 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

Глава 8

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ

Стаття 36. Порядок виконання покарання у виді громадських робіт

1. Покарання у виді громадських робіт відбувається за місцем проживання засудженого або в межах міста чи області, в яких він проживає. Громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від основної роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Перелік об'єктів, на яких засуджені відбувають громадські роботи, визначає уповноважений орган з питань пробації за погодженням з органами місцевого самоврядування. До переліку таких об'єктів можуть бути включені підприємства, установи, організації будь-якої форми власності, крім приватної.

{Частина першу статті 36 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 4081-IX від 20.11.2024}

{Частина перша статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4081-IX від 20.11.2024}

2. Виконання покарання у виді громадських робіт здійснюється на основі участі засуджених у суспільно корисній праці і контролю за їхньою поведінкою відповідно до вимог цього Кодексу.

3. Контроль за виконанням покарання у виді громадських робіт покладається на уповноважений орган з питань пробації.

{Частина третя статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законами № 901-VIII від 23.12.2015, № 1492-VIII від 07.09.2016}

4. Судове рішення приводиться до виконання не пізніше десятиденного строку з дня набрання судовим рішенням законної сили або звернення його до виконання.

{Частина четверта статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

5. Уповноважений орган з питань пробації:

веде облік засуджених до покарання у виді громадських робіт;

роз'яснює засудженим порядок та умови відбування покарання;

{Абзац четвертий частини п'ятої статті 36 виключено на підставі Закону № 4081-IX від 20.11.2024}

здійснює контроль за додержанням засудженими порядку та умов відбування покарання у виді громадських робіт;

здійснює контроль за додержанням судового рішення власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за місцем роботи засудженого;

вживає заходів з припинення порушень судових рішень;

веде сумарний облік відпрацьованого засудженим часу;

вживає першочергових заходів з виявлення засуджених, місцезнаходження яких невідоме;

звертається до відповідних правоохоронних органів щодо розшуку засуджених, місцезнаходження яких невідоме.

{Частина п'ята статті 36 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 37. Умови відбування покарання у виді громадських робіт

1. Засуджені до покарання у виді громадських робіт зобов'язані:

додержуватися встановлених відповідно до закону порядку і умов відбування покарання;

сумлінно ставитися до праці;

працювати на визначених для них об'єктах і відпрацьовувати встановлений судом строк громадських робіт;

повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання;

з'являтися за викликом до уповноваженого органу з питань пробації.

Поважними причинами неявки засудженого за викликом уповноваженого органу з питань пробації у призначений строк є несвоєчасне одержання виклику, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і документально підтверджені.

{Частина перша статті 37 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Надання засудженому щорічної відпустки за основним місцем роботи не зупиняє виконання покарання у виді громадських робіт.

3. Стосовно особи, яка після ухвалення судового рішення визнана особою з інвалідністю першої або другої групи або досягла пенсійного віку, а також жінки, яка стала вагітною, уповноважений орган з питань пробації направляє до суду подання про звільнення її від подальшого відбування покарання.

{Частина третя статті 37 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

4. Засудженому забороняється без погодження з уповноваженим органом з питань пробації виїжджати за межі України.

{Частина четверта статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 38. Обчислення строку покарання у виді громадських робіт

1. Строк покарання у виді громадських робіт обчислюється в годинах, протягом яких засуджений працював за визначеним місцем роботи.

2. Громадські роботи виконуються не більш як чотири години на день, а за заявою засудженого - до восьми годин на день, але не менше сорока годин на місяць, а неповнолітніми - не більше двох годин на день, але не менше двадцяти п'яти годин на місяць.

Графік виходу на роботу засудженого встановлюється власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за місцем відбування громадських робіт з урахуванням часу роботи (навчання) засудженого на основній роботі (навчанні) та режиму роботи підприємства, установи, організації за місцем відбування громадських робіт.

{Частина друга статті 38 в редакції Закону № 4081-IX від 20.11.2024}

Стаття 39. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді громадських робіт

1. На власника підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган за місцем відбування засудженим покарання у виді громадських робіт покладається:

погодження з уповноваженим органом з питань пробації переліку об'єктів, на яких засуджені відбувають громадські роботи, та видів цих робіт;

організація транспортування засудженого до об'єкта відбування громадських робіт та у зворотному напрямку, якщо такий об'єкт розташований поза межами району, міста, селища, села, де проживає засуджений;

{Частина першу статті 39 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 4081-IX від 20.11.2024}

контроль за виконанням засудженими визначених для них робіт та дотриманням правил техніки безпеки;

своєчасне повідомлення уповноваженого органу з питань пробації про ухилення засудженого від відбування покарання та переведення його на інше місце роботи, появу на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння, порушення громадського порядку;

ведення обліку та щомісячне інформування уповноваженого органу з питань пробації про кількість відпрацьованих засудженим годин і його ставлення до праці.

{Частина перша статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. У разі систематичного несвоєчасного подання інформації про виконання громадських робіт або нездійснення контролю відповідальною особою за роботою та поведінкою засудженого, а також невиконання інших вимог цієї статті уповноважений орган з питань пробації надсилає матеріали правоохоронним органам для відповідного реагування для вирішення питання про притягнення винних осіб до відповідальності згідно із законом.

{Частина друга статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

3. У разі ушкодження здоров'я внаслідок нещасного випадку під час виконання громадських робіт відшкодування шкоди засудженому здійснюється відповідно до законодавства.

{Частина третя статті 39 в редакції Закону № 1909-IX від 18.11.2021}

Стаття 40. Відповідальність засуджених до покарання у виді громадських робіт

1. За порушення порядку та умов відбування покарання у виді громадських робіт, а також порушення громадського порядку, за яке засудженого було притягнуто до адміністративної відповідальності, до нього уповноваженим органом з питань пробації може бути застосоване застереження у виді письмового попередження про притягнення до кримінальної відповідальності.

{Частина перша статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Стосовно особи, яка ухиляється від відбування покарання у виді громадських робіт, уповноважений орган з питань пробації надсилає матеріали правоохоронним органам для відповідного реагування для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до [статті 389](#) Кримінального кодексу України.

{Частина друга статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

3. Ухиленням від відбування покарання у виді громадських робіт є:

систематичне невиконання встановлених обов'язків, порушення порядку та умов відбування покарання, а також притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, які були вчинені після письмового попередження;

{Абзац другий частини третьої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

невихід більше двох разів протягом місяця на громадські роботи без поважних причин, а також допущення більше двох порушень трудової дисципліни протягом місяця, поява на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння.

4. Засуджений до громадських робіт, розшук якого оголошено у зв'язку з ухиленням від покарання, затримується і конвоюється органом Національної поліції у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством.

{Частина четверта статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 901-VIII від 23.12.2015}

Глава 9

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ВИПРАВНИХ РОБІТ

Стаття 41. Порядок виконання покарання у виді виправних робіт

1. Покарання у виді виправних робіт відбувається на підприємстві, в установі, організації незалежно від форми власності за місцем роботи засудженого.

2. Виконання покарання у виді виправних робіт здійснюється на основі участі засуджених у суспільно корисній праці і контролю за їхньою поведінкою відповідно до вимог цього Кодексу.

3. Контроль за виконанням покарання у виді виправних робіт покладається на уповноважений орган з питань пробації.

{Частина третя статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законами № 901-VIII від 23.12.2015, № 1492-VIII від 07.09.2016}

4. Судове рішення виконується не пізніше десятиденного строку з дня набрання ним законної сили або звернення його до виконання.

{Частина четверта статті 41 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

5. Уповноважений орган з питань пробації:

веде облік засуджених до покарання у виді виправних робіт;

роз'яснює засудженим порядок та умови відбування покарання;

здійснює контроль за додержанням засудженими порядку та умов відбування покарання;

здійснює контроль за додержанням порядку та умов відбування покарання власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за місцем роботи засудженого;

вживає заходів з припинення порушень судових рішень;

направляє засуджених до органів державної служби зайнятості для реєстрації як безробітних, якщо на час виконання вироку вони не працюють або звільнені з роботи відповідно до законодавства про працю;

погоджує зміну місця роботи засуджених протягом строку відбування ними покарання у виді виправних робіт;

застосовує заходи заохочення;

вживає першочергових заходів з виявлення засуджених, місцезнаходження яких невідоме;

звертається до відповідних правоохоронних органів щодо розшуку засуджених, місцезнаходження яких невідоме.

{Частина п'ята статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VII від 08.04.2014; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

6. Засуджені до покарання у виді виправних робіт зобов'язані:

додержуватися встановлених відповідно до закону порядку та умов відбування покарання;

сумлінно ставитися до праці;

працевлаштуватися або за направленням уповноваженого органу з питань пробації звернутися для взяття на облік до органів державної служби зайнятості для реєстрації як безробітних, якщо на час виконання вироку вони не працюють або звільнені з роботи відповідно до законодавства про працю та працевлаштуватися, якщо їм буде запропоновано відповідну посаду (роботу);

повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання;

погоджувати з уповноваженим органом з питань пробації зміну місця роботи;

з'являтися за викликом до уповноваженого органу з питань пробації.

Поважними причинами неявки засудженого за викликом уповноваженого органу з питань пробації у призначений строк є несвоєчасне одержання виклику, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і документально підтверджені.

{Частина шоста статті 41 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 42. Умови відбування покарання у виді виправних робіт

1. Протягом строку відбування покарання засудженим забороняється звільнитися з роботи за власним бажанням без дозволу уповноваженого органу з питань пробації. Дозвіл

на звільнення може бути наданий після перевірки обґрунтованості заяви засудженого та за наявності довідки з нового місця роботи про можливість його працевлаштування.

{Частина перша статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Особам, засудженим до покарання у виді виправних робіт, надається щорічна відпустка, час якої не зараховується до строку відбування покарання.

3. Час відбування засудженим покарання у виді виправних робіт зараховується в загальний стаж роботи.

4. Засудженим забороняється без погодження з уповноваженим органом з питань пробації виїжджати за межі України.

{Частина четверта статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

5. Стосовно особи, яка після ухвалення судового рішення стала непрацездатною, уповноважений орган з питань пробації вносить подання до суду про заміну виправних робіт штрафом у порядку, визначеному кримінальним та кримінальним процесуальним законодавством.

{Частина п'ята статті 42 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

6. Стосовно жінки, яка стала вагітною, уповноважений орган з питань пробації вносить подання до суду про її дострокове звільнення від відбування покарання.

{Частина шоста статті 42 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 43. Обчислення строку покарання у виді виправних робіт

1. Строк покарання у виді виправних робіт обчислюється роками, місяцями і днями, протягом яких засуджений працював і з його заробітку провадилося відрахування. Число днів, відпрацьованих засудженим, має бути не менше числа робочих днів, які припадають на кожний місяць встановленого судом строку покарання. Якщо засуджений не відпрацював зазначену кількість днів і відсутні підстави, встановлені цим Кодексом для заліку невідпрацьованих днів у строк покарання, відбування покарання триває до повного відпрацювання засудженим призначеної кількості робочих днів. Початком строку відбування покарання вважається день, з якого фактично розпочато відрахування із заробітку засудженого.

2. У строк відбування покарання зараховується час, протягом якого засуджений не працював з поважних причин і за ним відповідно до закону зберігалася заробітна плата, а також час, коли засудженому не надавалася робота на підприємстві, в установі, організації, та час, протягом якого засуджений перебував на обліку в державній службі зайнятості і йому було надано статус безробітного.

3. У строк відбування покарання не зараховується час хвороби, викликаной алкогольним, наркотичним або токсичним сп'янінням або діями, пов'язаними з ним, грубим порушенням правил техніки безпеки, умисним заподіянням собі тілесних ушкоджень; час відбування адміністративного стягнення у виді адміністративного арешту або виправних

робіт, а також тримання під вартою як запобіжного заходу в іншому кримінальному провадженні у період відбування покарання у випадках, коли вина у вчиненні кримінального правопорушення доведена у встановленому законом порядку.

{Частина третя статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 720-IX від 17.06.2020}

Стаття 44. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді виправних робіт

1. На власника підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган за місцем відбування засудженим покарання у виді виправних робіт покладається:

щомісячне відрахування визначеної судовим рішенням частини заробітної плати і перерахування утриманої суми в доход держави;

{Абзац другий частини першої статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

додержання порядку та умов відбування покарання, передбачених цим Кодексом;

своєчасне інформування уповноваженого органу з питань пробації про ухилення засудженого від відбування покарання, переведення засудженого на іншу роботу чи посаду, а також його звільнення;

{Абзац четвертий частини першої статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

щомісячне інформування уповноваженого органу з питань пробації про кількість робочих днів за графіком на підприємстві, в установі, організації, кількість фактично відпрацьованих засудженим робочих днів, розмір заробітної плати і утримань з неї за вироком суду, кількість прогулів, кількість днів тимчасової непрацездатності за листком непрацездатності та з інших причин.

{Абзац п'ятий частини першої статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. У разі систематичного неправильного або несвоєчасного відрахування сум із заробітку засудженого, а також невиконання інших вимог цієї статті уповноважений орган з питань пробації звертається до правоохоронних органів для відповідного реагування для вирішення питання про притягнення винних осіб до відповідальності згідно із законом.

{Частина друга статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 45. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених до виправних робіт

1. Уповноважений орган з питань пробації здійснює контроль за правильністю і своєчасністю відрахувань із заробітку засуджених до виправних робіт і перерахуванням відрахованих сум у доход держави.

{Частина перша статті 45 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Відрахування проводяться з усієї суми заробітку, без виключення з цієї суми податків та інших платежів і незалежно від наявності претензій до засудженого за виконавчими документами, за кожний відпрацьований місяць при виплаті заробітної плати. В осіб, які працюють за сумісництвом, відрахування проводяться із заробітку за кожним місцем роботи. Відрахування відповідно до судового рішення починаються з наступного дня після надходження судового рішення та повідомлення на підприємство, в установу чи організацію, але не раніше ніж судове рішення набрало чинності.

{Частина друга статті 45 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

3. Відрахування не проводяться з грошових допомог, які одержуються в порядку загальнообов'язкового державного соціального страхування і соціального забезпечення, виплат одноразового характеру, не передбачених системою оплати праці, сум, які виплачуються як компенсація за витрати, пов'язані з відрядженням, та інших компенсаційних виплат.

Стаття 46. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до виправних робіт

1. Власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган щодо засуджених до покарання у виді виправних робіт може застосовувати заходи заохочення і стягнення, передбачені законодавством про працю.

2. Уповноважений орган з питань пробації за зразкову поведінку і сумлінне ставлення до праці щодо засуджених може застосовувати такі заходи заохочення:

{Абзац перший частини другої статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

подання до суду матеріалів про умовно-дострокове звільнення засудженого від покарання;

{Абзац другий частини другої статті 46 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

зарахування часу щорічної відпустки у строк відбування покарання.

3. Подання про умовно-дострокове звільнення засудженого від покарання надсилає до суду уповноважений орган з питань пробації з урахуванням характеристики засудженого, підготовленої власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за місцем роботи засудженого.

{Частина третя статті 46 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

4. За порушення порядку та умов відбування покарання у виді виправних робіт уповноваженим органом з питань пробації до засудженого може застосовуватися застереження у виді письмового попередження про притягнення до кримінальної відповідальності.

{Частина четверта статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

5. Стосовно особи, яка ухиляється від відбування покарання у виді виправних робіт, уповноважений орган з питань пробації звертається до правоохоронних органів для відповідного реагування для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до [статті 389](#) Кримінального кодексу України.

{Частина п'ята статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

6. Ухиленням засудженого від відбування покарання у виді виправних робіт є:
систематичне невиконання встановлених обов'язків;

{Абзац другий частини шостої статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

порушення порядку та умов відбування покарання;
вчинення проступку, за який його було притягнуто до адміністративної відповідальності;

допущення більше двох разів протягом місяця прогулів, а також більше двох порушень трудової дисципліни протягом місяця або поява на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння.

7. Засуджений до виправних робіт, розшук якого оголошено у зв'язку з ухиленням від покарання, затримується і конвоюється органом Національної поліції у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством.

{Частина сьома статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 901-VIII від 23.12.2015}

Глава 10

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ СЛУЖБОВИХ ОБМЕЖЕНЬ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стаття 47. Порядок виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців

1. Суд, який постановив вирок про службове обмеження для військовослужбовця, після набрання ним законної сили направляє копію вироку командирі військової частини, де проходить службу засуджений військовослужбовець.

2. Протягом трьох днів після одержання копії вироку командир військової частини видає відповідний наказ, у якому зазначаються розмір відрахувань у дохід держави з грошового забезпечення засудженого військовослужбовця, строк, протягом якого він не може бути підвищений за посадою, у військовому званні, а також який строк не зараховується йому до строку вислуги років для присвоєння чергового військового звання. Наказ оголошується по військовій частині і доводиться до відома засудженого військовослужбовця.

{Частина друга статті 47 в редакції Закону № 3380-IX від 06.09.2023}

3. Про прийняття вироку до виконання командир військової частини протягом трьох днів сповіщає суд, який постановив вирок. Строк відбування покарання у виді службового обмеження для військовослужбовця обчислюється роками, місяцями і днями, протягом яких засуджений військовослужбовець перебував на військовій службі та з його грошового забезпечення провадилося відрахування. Початком строку відбування покарання вважається день, з якого фактично розпочато відрахування із грошового забезпечення військовослужбовця.

{Частина третя статті 47 в редакції Закону № 3380-IX від 06.09.2023}

4. За три дні до закінчення встановленого вироком суду строку службового обмеження для військовослужбовця командир військової частини видає наказ про припинення його виконання із зазначенням дати припинення.

5. Засуджені, які відбувають покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців і визнані військово-лікарською комісією непридатними за станом здоров'я до військової служби із зняттям з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, звільняються судом від покарання за поданням командира військової частини і висновком військово-лікарської комісії.

Глава 11

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА

Стаття 48. Порядок виконання покарання у виді конфіскації майна

1. Суд, який постановив вирок, що передбачає як додаткове покарання конфіскацію майна, після набрання ним законної сили надсилає виконавчий лист, копію опису майна і копію вироку для виконання органу державної виконавчої служби, про що сповіщає відповідну фінансову установу. У разі відсутності у справі опису майна засудженого надсилається довідка про те, що опису майна не проводилося.

{Частина перша статті 48 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1404-VIII від 02.06.2016}

2. Виконання покарання у виді конфіскації майна здійснюється органом державної виконавчої служби за місцезнаходженням майна відповідно до [Закону України "Про виконавче провадження"](#).

{Частина друга статті 48 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1404-VIII від 02.06.2016}

{Стаття 48 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 49. Майно, що підлягає конфіскації

1. Конфіскації підлягає майно, що є власністю засудженого, в тому числі його частка у спільній власності, статутному фонді суб'єктів господарської діяльності, гроші, цінні папери та інші цінності, включаючи ті, що знаходяться на рахунках і на вкладах чи на зберіганні у фінансових установах, а також майно, передане засудженим у довірче управління.

2. Не підлягає конфіскації майно, що належить засудженому на правах приватної власності чи є його часткою у спільній власності, необхідне для засудженого та осіб, які перебувають на його утриманні. Перелік такого майна визначається законом України.

3. Спори, пов'язані з конфіскацією майна, вирішуються в порядку, встановленому законом.

Глава 11¹

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПРОБАЦІЙНОГО НАГЛЯДУ

Стаття 49¹. Порядок виконання покарання у виді пробаційного нагляду

1. Виконання покарання у виді пробаційного нагляду покладається на уповноважені органи з питань пробації за місцем проживання засудженого.

2. Судове рішення виконується не пізніше десятиденного строку з дня набрання ним законної сили або звернення його до виконання.

3. Уповноважений орган з питань пробації:

1) веде облік засуджених до покарання у виді пробаційного нагляду;

2) роз'яснює засудженим порядок відбування покарання;

3) здійснює контроль за додержанням засудженими порядку відбування покарання;

4) визначає порядок та періодичність явки засудженого на реєстрацію;

5) здійснює контроль за виконанням засудженим обов'язків, покладених на нього судом, звертається до суду з поданням про зміну покладених обов'язків за результатами оцінки ризику вчинення засудженим повторного кримінального правопорушення;

6) за заявою засудженого, на якого покладено обов'язок використовувати електронний засіб контролю та нагляду і проживати за вказаною в рішенні суду адресою, звертається до суду з поданням про зміну визначеної в рішенні суду адреси місця відбування покарання;

7) вживає заходів з припинення порушень виконання судового рішення;

8) вживає першочергових заходів з виявлення засуджених, місцезнаходження яких невідоме;

9) звертається до відповідних правоохоронних органів щодо розшуку засуджених, місцезнаходження яких невідоме;

10) звертається до правоохоронних органів з поданням про притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які ухиляються від відбування покарання.

4. Засуджені до покарання у виді пробаційного нагляду зобов'язані:

1) виконувати визначені законом та покладені судом обов'язки;

2) з'являтися за викликом до уповноваженого органу з питань пробації.

5. Поважними причинами неявки засудженого за викликом уповноваженого органу з питань пробації у призначений строк є несвоєчасне одержання виклику, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють засудженого можливості своєчасно прибути за викликом і які документально підтверджені.

6. Порядок застосування електронних засобів контролю та нагляду за поведінкою осіб, на яких покладено цей обов'язок, затверджується Міністерством юстиції України.

Стаття 49². Обчислення строку покарання у виді пробаційного нагляду

1. Строк покарання у виді пробаційного нагляду обчислюється з дня постановки засудженого на облік уповноваженим органом з питань пробації.

2. У строк покарання за правилами, передбаченими [статтею 72](#) Кримінального кодексу України, зараховується час попереднього ув'язнення або цілодобового домашнього арешту.

Стаття 49³. Наслідки ухилення від відбування покарання у виді пробаційного нагляду

1. У разі невиконання засудженим обов'язків, передбачених [статтею 49¹](#) цього Кодексу, вчинення адміністративного правопорушення із засудженим проводиться індивідуальна профілактична бесіда та застосовується письмове попередження про притягнення до кримінальної відповідальності. Письмове попередження не застосовується, якщо покладений обов'язок не був виконаний з поважних причин. У разі ухилення засудженого від прибуття за викликом уповноваженого органу з питань пробації письмове попередження вважається винесеним, якщо його направлено через Національного оператора поштового зв'язку або вручено в інший спосіб та отримано підтвердження про його вручення.

2. Стосовно засудженого, який ухиляється від відбування покарання у виді пробаційного нагляду, уповноважений орган з питань пробації надсилає матеріали до органів Національної поліції для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до [статті 389](#) Кримінального кодексу України.

3. Ухиленням від відбування покарання у виді пробаційного нагляду є систематичне невиконання засудженим обов'язків, передбачених [статтею 49¹](#) цього Кодексу, або вчинення адміністративних правопорушень, зникнення з місця проживання, створення умисних перешкод для функціонування електронного засобу контролю та нагляду. Систематичним вважається невиконання без поважних причин три і більше разів обов'язків, передбачених [статтею 49¹](#) цього Кодексу, покладених на особу рішенням суду, або вчинення трьох і більше адміністративних правопорушень.

{Кодекс доповнено главою 11¹ згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023}

Глава 12

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ АРЕШТУ

Стаття 50. *{Статтю 50 виключено на підставі Закону № 3342-IX від 23.08.2023}*

Стаття 51. *{Статтю 51 виключено на підставі Закону № 3342-IX від 23.08.2023}*

Стаття 52. *{Статтю 52 виключено на підставі Закону № 3342-IX від 23.08.2023}*

Стаття 53. *{Статтю 53 виключено на підставі Закону № 3342-IX від 23.08.2023}*

Стаття 54. *{Статтю 54 виключено на підставі Закону № 3342-IX від 23.08.2023}*

Стаття 55. Особливості відбування арешту засудженими військовослужбовцями

1. Військовослужбовці, засуджені до арешту, відбувають покарання на гауптвахті.

2. На гауптвахті роздільно тримаються:

засуджені військовослужбовці з числа офіцерського складу окремо від інших категорій військовослужбовців;

засуджені військовослужбовці, які мають звання прапорщиків, мічманів, сержантів і старшин, окремо від військовослужбовців рядового складу;

засуджені військовослужбовці, які проходять службу за призовом, окремо від засуджених військовослужбовців, які проходять службу за контрактом.

3. Військовослужбовці, засуджені до арешту, направляються на гауптвахту для відбування арешту в десятиденний строк після одержання розпорядження суду про виконання вироку.

4. Порядок і умови відбування арешту засудженими військовослужбовцями визначаються цим Кодексом та нормативно-правовими актами Міністерства оборони України.

5. Час відбування арешту до загального строку військової служби і вислуги років для присвоєння чергового військового звання не зараховується, крім випадків, передбачених частиною восьмою цієї статті.

6. Під час відбування арешту засуджений військовослужбовець не може бути представлений до присвоєння чергового військового звання, призначений на вищу посаду, переведений на нове місце служби, звільнений з військової служби, за винятком випадків визнання його непридатним до військової служби за станом здоров'я.

7. Засудженим військовослужбовцям під час відбування арешту виплачується оклад за військове звання.

8. За сумлінну поведінку і ставлення до військової служби до засуджених військовослужбовців можуть застосовуватися заходи заохочення у виді подяки, дострокового зняття раніше накладеного стягнення чи зарахування часу відбування арешту в загальний строк військової служби повністю або частково.

9. За порушення порядку відбування покарання до засуджених військовослужбовців можуть застосовуватися заходи стягнення у виді догани чи переведення в одиночну камеру на строк до десяти діб.

10. Правом застосування заходу заохочення у виді зарахування часу відбування арешту до загального строку військової служби користується начальник органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Правом застосування інших заходів заохочення і стягнення користуються начальник органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України і начальник гарнізону.

Глава 13

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ

Стаття 56. Місця відбування покарання у виді обмеження волі

1. Особи, засуджені до обмеження волі, відбувають покарання у виправних центрах, як правило, у межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до їх місця проживання до засудження.

{Частина перша статті 56 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1276-VI від 16.04.2009}

2. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані сприяти адміністрації виправних центрів у трудовому і побутовому влаштуванні засуджених.

3. Управління (відділи) центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань в Автономній Республіці Крим, областях, місті Києві та Київській області за погодженням з органами місцевого самоврядування визначають межі виправних центрів.

{Частина третя статті 56 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 57. Направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання

1. Особи, засуджені до обмеження волі, прямують за рахунок держави до місця відбування покарання самостійно. Уповноважений орган з питань пробації згідно з вироком суду вручає засудженому припис про виїзд до місця відбування покарання. Не пізніше трьох діб з дня одержання припису засуджений зобов'язаний виїхати до місця відбування покарання і прибути туди відповідно до вказаного в приписі строку.

Уповноважений орган з питань пробації надсилає засудженому виклик, за яким він зобов'язаний з'явитися для вручення припису та ознайомлення з порядком і умовами відбування покарання.

{Частину першу статті 57 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина перша статті 57 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. З урахуванням особи та інших обставин кримінального провадження суд може направити засудженого до обмеження волі до місця відбування покарання у порядку, встановленому для осіб, засуджених до позбавлення волі. У цьому випадку засуджений звільняється з-під варті при прибутті до місця відбування покарання.

{Частина друга статті 57 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4652-VI від 13.04.2012}

3. Засуджені, яким обмеження волі призначено відповідно до статей 82 і 389 Кримінального кодексу України, направляються виправною колонією чи уповноваженим

органом з питань пробації до місця відбування покарання у порядку, передбаченому частинами першою і другою цієї статті.

{Частина третя статті 57 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

4. У разі невіїзду засудженого до місця відбування покарання без поважних причин або ухилення засудженого від отримання припису суд за поданням уповноваженого органу з питань пробації направляє засудженого до місця відбування покарання в порядку, встановленому для засуджених до позбавлення волі.

Поважними причинами невіїзду засудженого після отримання припису до місця відбування покарання в призначений строк є хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і документально підтверджені.

Належним підтвердженням отримання засудженим припису є його підпис про отримання припису.

Ухиленням засудженого від отримання припису є його умисні дії, що унеможливають вручення припису персоналом уповноваженого органу з питань пробації та підтверджуються документально.

{Частина четверта статті 57 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

5. У разі неприбуття засудженого до обмеження волі до місця відбування покарання та в разі, якщо його місцезнаходження невідоме, уповноважений орган з питань пробації надсилає органам Національної поліції подання про оголошення його в розшук та подання до суду для вирішення питання направлення засудженого до місця відбування покарання в порядку, установленому для засуджених до позбавлення волі. Після затримання засуджений направляється до місця відбування покарання в порядку, встановленому для засуджених до позбавлення волі.

{Частина п'ята статті 57 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

6. Допускається переведення засудженого для подальшого відбування покарання з одного виправного центру до іншого для розміщення засудженого за місцем проживання його близьких родичів за наявності поважних причин, що перешкоджають подальшому перебуванню засудженого в цьому виправному центрі.

Переведення засудженого для подальшого відбування покарання з одного виправного центру до іншого здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, за поданням адміністрації виправного центру, погодженим з начальником відповідного територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, та спостережною комісією.

{Статтю 57 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 58. Обчислення строку покарання у виді обмеження волі

1. Строк покарання обчислюється з дня прибуття і постановки засудженого на облік у виправному центрі.

2. У строк покарання за правилами, передбаченими у [статті 72](#) Кримінального кодексу України, зараховується час попереднього ув'язнення під вартою, а також час слідування під вартою до виправного центру.

Стаття 59. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі

1. Усі новоприбулі до виправного центру засуджені тримаються в окремих приміщеннях, де протягом чотирнадцяти днів проходять медичне обстеження для виявлення інфекційних та інших захворювань, а також первинне психолого-педагогічне та інше вивчення.

{Статтю 59 доповнено новою частиною першою згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

2. Засуджені до обмеження волі мають право:

носити цивільний одяг, мати при собі портативні персональні комп'ютери та аксесуари до них, гроші, мобільні телефони та аксесуари до них, цінні речі, користуватися грошми без обмежень;

відправляти листи, отримувати посилки (передачі) і бандеролі, одержувати короткострокові побачення без обмежень, а тривалі побачення - до трьох днів один раз на місяць;

користуватися засобами мобільного зв'язку;

одержувати невідкладну правничу допомогу, конфіденційні юридичні консультації (побачення) з особами, визначеними [абзацом першим](#) частини другої статті 8 цього Кодексу, у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години.

{Абзац п'ятий частини другої статті 59 в редакції Закону № 1637-IX від 14.07.2021}

{Частина друга статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом № 435-VII від 05.09.2013; в редакції Закону № 1186-VII від 08.04.2014}

3. Засудженим може бути дозволено короткочасні виїзди за межі виправного центру за обставин, передбачених законом для осіб, засуджених до позбавлення волі, а також з інших поважних причин у таких випадках:

за необхідності звернутися в медичний заклад з приводу захворювання чи лікування за наявності відповідного медичного висновку;

для складання іспитів у навчальному закладі;

за викликом слідчого, дізнавача, прокурора, слідчого судді чи суду - на період здійснення кримінального провадження;

{Абзац четвертий частини третьої статті 59 в редакції Закону № 245-VII від 16.05.2013; із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

для попереднього вирішення питань трудового і побутового влаштування після звільнення - строком до семи діб, без урахування часу на дорогу;

у разі необхідності оформлення документів для призначення та виплати пенсії;

{Частина третю статті 59 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

у разі виникнення інших життєво необхідних обставин, які потребують присутності засудженого.

4. Особи, засуджені до обмеження волі, зобов'язані:

виконувати законні вимоги адміністрації виправного центру, які стосуються порядку відбування призначеного покарання;

сумлінно працювати у місці, визначеному адміністрацією виправного центру;

постійно знаходитися в межах виправного центру під наглядом, залишати його межі лише за спеціальним дозволом адміністрації цього центру, проживати за особистим посвідченням, яке видається взамін паспорта;

проживати, як правило, у спеціально призначених гуртожитках;

{Абзац п'ятий частини четвертої статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом № 435-VII від 05.09.2013}

з'являтися за викликом адміністрації виправного центру;

{Частина четверту статті 59 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

виконувати в разі залучення роботи із самообслуговування та благоустрою виправного центру.

{Частина четверту статті 59 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

5. Засудженим до обмеження волі забороняється:

придбавати, використовувати, зберігати при собі та на території, де вони проживають, а також доставляти на цю територію предмети, вироби і речовини, перелік яких визначений Міністерством юстиції України. У разі виявлення таких предметів, виробів і речовин у засудженого вони підлягають вилученню і зберіганню до його звільнення, а вилучені з обігу - знищуються. Якщо в засудженого виявлені предмети, вироби і речовини, придбання і використання яких здійснюються за особливими дозволами і вичерпний перелік яких визначений законодавством, а також предмети, вироби і речовини, виготовлення, придбання, зберігання, збут і розповсюдження яких забороняються законодавством, вони передаються адміністрацією виправного центру до органів Національної поліції для прийняття рішення відповідно до законодавства. Про вилучення предметів, виробів і речовин посадовою особою виправного центру складається протокол;

{Абзац другий частини п'ятої статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1828-VI від 21.01.2010, № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

вживати спиртні напої і пиво, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби.

6. Засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження волі, а також приміщення, в яких вони проживають, можуть піддаватися обшуку, а їхні речі, посилки, передачі і бандеролі, що надійшли, - огляду. Огляди і обшуки приміщень, де проживають засуджені з сім'ями, провадяться за наявності встановлених законом підстав, за вмотивованим рішенням суду.

Жиле приміщення, де проживає засуджений із сім'єю, може відвідуватися, як правило, в денний час уповноваженими працівниками виправного центру.

{Абзац другий частини шостої статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

7. Засуджені, які не допускають порушень встановленого порядку виконання покарання у виді обмеження волі і мають сім'ї, після відбуття шести місяців строку покарання можуть за постановою начальника виправного центру проживати за межами гуртожитку із своїми сім'ями.

Ці особи зобов'язані від одного до чотирьох разів на тиждень з'являтися у виправний центр для реєстрації.

8. Особи, зазначені в частині шостій цієї статті, можуть проживати із своїми сім'ями в орендованих квартирах або придбавати житло в межах виправного центру.

{Частина восьма статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

9. Стосовно особи, яка після постановлення вироку визнана особою з інвалідністю першої чи другої групи або досягла пенсійного віку, або захворіла на тяжку хворобу, яка перешкоджає відбуванню покарання, а також стосовно жінки, яка завагітніла, уповноважений орган з питань пробації чи адміністрація виправного центру вносить до суду подання про звільнення такої особи від відбування покарання.

{Частина дев'ята статті 59 в редакції Законів № 1828-VI від 21.01.2010, № 3185-IX від 29.06.2023}

10. Порядок і умови виконання покарання у виді обмеження волі і нагляду за засудженими визначаються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина десята статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 60. Умови праці засуджених до обмеження волі

1. Засуджені до обмеження волі залучаються до суспільно корисної оплачуваної праці за строковим трудовим договором, як правило, на виробництві виправних центрів, а також

на договірній основі на підприємствах, в установах чи організаціях усіх форм власності за умови забезпечення належного нагляду за їхньою поведінкою.

{Частина перша статті 60 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Праця засуджених до обмеження волі регулюється законодавством про працю, за винятком правил прийняття на роботу, звільнення з роботи, переведення на іншу роботу.

3. Переведення засуджених на іншу роботу, в тому числі в іншу місцевість, може здійснюватися власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за погодженням з адміністрацією виправного центру.

4. Засудженим незалежно від усіх відрахувань належить виплачувати не менш як сімдесят п'ять відсотків загальної суми заробітку, а засудженим, які мають заборгованість за виконавчими документами, - не менш як п'ятдесят відсотків загальної суми заробітку.

{Частина четверта статті 60 в редакції Закону № 2475-VIII від 03.07.2018}

5. Засуджені можуть залучатися без оплати праці лише до робіт з благоустрою виправних центрів і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або до допоміжних робіт із забезпечення виправних центрів продовольством.

До цих робіт засуджені залучаються в порядку черговості в неробочий час і не більш як на дві години на день.

{Статтю 60 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 60¹. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування і пенсійне забезпечення засуджених до обмеження волі

1. Засуджені до обмеження волі, залучені до суспільно корисної оплачуваної праці за строковим трудовим договором, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

2. Засуджені до обмеження волі мають право на призначення та отримання пенсії відповідно до законодавства про пенсійне забезпечення з урахуванням особливостей призначення і виплати пенсій особам, засудженим до обмеження волі за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частинами [другою](#) і [третьою](#) статті 109 та [статтею 258²](#) Кримінального кодексу України.

Адміністрація виправного центру, який виконує покарання, надає відомості Пенсійному фонду України про пенсіонерів, засуджених до обмеження волі за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частинами [другою](#) і [третьою](#) статті 109, [статтею 258²](#) Кримінального кодексу України, не пізніше ніж через три дні після отримання судового рішення, а про осіб, які набули право на пенсію під час відбування покарання, - при поданні такими особами документів для призначення пенсії у порядку, передбаченому частиною третьою цієї статті.

{Частина друга статті 60¹ в редакції Закону № 4455-IX від 15.05.2025}

3. Пенсії засудженим за наявності відповідного права призначаються територіальними органами Пенсійного фонду України за місцем відбування покарання.

4. Виплата особам, засудженим до обмеження волі, призначених пенсій здійснюється територіальними органами Пенсійного фонду України на рахунок установи за місцем відбування покарання.

Із пенсій засуджених до обмеження волі відшкодовуються витрати на їх утримання в установах виконання покарань в [порядку](#), встановленому Кабінетом Міністрів України.

При цьому не менш як п'ятдесят відсотків пенсії зараховується установою за місцем відбування покарання на особовий рахунок засудженого.

{Кодекс доповнено статтею 60¹ згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 61. Обов'язки адміністрації виправного центру

1. Адміністрація виправного центру веде облік засуджених, роз'яснює порядок і умови відбування покарання, організовує трудове і побутове влаштування засуджених; забезпечує додержання умов праці засуджених, порядку та умов відбування покарання; здійснює нагляд і заходи попередження порушень порядку відбування покарання; проводить із засудженими соціально-виховну роботу; застосовує встановлені законом заходи заохочення і стягнення; здійснює роботу щодо підготовки засуджених до звільнення.

2. Порядок здійснення зазначених повноважень визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина друга статті 61 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 62. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі

1. Власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган за місцем роботи засуджених до обмеження волі зобов'язаний забезпечити їх залучення до суспільно корисної праці з урахуванням стану здоров'я та, за можливістю, спеціальності, організувати первинну професійну підготовку і створити необхідні побутові умови.

2. Про запізнення засудженого на роботу та його відсутність на роботі з невідомих причин власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган зобов'язаний негайно повідомити адміністрацію виправного центру.

3. Власнику підприємства, установи, організації або уповноваженому ним органу, де працюють засуджені, забороняється звільняти їх з роботи, крім таких випадків:

звільнення від відбування покарання на підставах, передбачених [Кримінальним кодексом України](#);

переведення засудженого на роботу на інше підприємство, в установу чи організацію або для дальшого відбування покарання до іншого виправного центру;

набрання законної сили вироком суду, за яким особа, що відбуває покарання у виді обмеження волі, засуджена до позбавлення волі;

неможливість виконання даної роботи за станом здоров'я.

Стаття 63. Медичне обслуговування засуджених до обмеження волі

1. Лікувально-профілактична і протиепідемічна робота у виправних центрах організовується і проводиться на загальних підставах відповідно до законодавства про охорону здоров'я закладами охорони здоров'я.

{Частина перша статті 63 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

2. Направлення засуджених до лікувальних закладів визначається згідно з порядком обслуговування населення установами охорони здоров'я.

{Частина друга статті 63 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

3. Засудженим до обмеження волі, які перебувають у лікувальних закладах, гарантується правнича допомога та користування мобільним зв'язком відповідно до положень нормативно-правових актів та цього Кодексу.

{Статтю 63 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

Стаття 64. Матеріально-побутове забезпечення засуджених до обмеження волі

1. Засуджені, які тримаються у виправних центрах, забезпечуються індивідуальним спальним місцем, інвентарем і постільними речами, а продукти харчування, одяг, взуття, білизну і предмети першої потреби придбавають за власні кошти. Норма жилої площі на одного засудженого не може бути меншою чотирьох квадратних метрів. Комунально-побутові та інші послуги оплачуються засудженими на загальних підставах.

{Частина перша статті 64 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Засудженим, які не працюють у зв'язку із захворюванням, а також з причин, від них не залежних, і не одержують за цей час заробітної плати або інших доходів, харчування та комунально-побутові послуги надаються за встановленими нормами за рахунок виправного центру.

3. Засуджені, які направлені на лікування до лікувальних закладів охорони здоров'я, забезпечуються цими лікувальними закладами всіма видами довозства на загальних підставах.

4. У необхідних випадках адміністрація виправного центру або підприємства, установи чи організації, де працює засуджений, може видавати йому аванс із наступним відшкодуванням.

5. Із засуджених, які тримаються в дисциплінарних ізоляторах, стягується повна вартість харчування, наданого їм за встановленими нормами.

Стаття 65. Соціально-виховна робота із засудженими до обмеження волі

1. З особами, які відбувають покарання у виді обмеження волі, адміністрацією виправного центру, а також власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом, де працюють засуджені, і громадськими організаціями проводиться соціально-виховна робота.

2. Активна участь засуджених у виховних заходах заохочується і враховується при визначенні ступеня їхнього виправлення.

Стаття 66. Участь засуджених до обмеження волі в самодіяльних організаціях

1. Засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження волі, можуть створювати самодіяльні організації засуджених і брати участь в їх роботі.

2. У виправних центрах забороняється діяльність політичних партій та профспілок.

Стаття 67. Заходи заохочення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі

1. За сумлінну поведінку і ставлення до праці до засуджених можуть застосовуватися такі заходи заохочення:

подяка;

нагородження похвальною грамотою;

грошова премія;

нагородження подарунком;

дострокове зняття раніше накладеного стягнення;

дозвіл на виїзд до близьких родичів за межі виправного центру на святкові, неробочі та вихідні дні.

2. Засуджені, які стали на шлях виправлення або сумлінною поведінкою і ставленням до праці довели своє виправлення, можуть бути у встановленому законом порядку представлені до заміни невідбутої частини покарання більш м'яким або до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання.

Стаття 68. Заходи стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі

1. До засуджених, які порушують трудову дисципліну і встановлений порядок відбування покарання, адміністрація виправного центру може застосовувати такі заходи стягнення:

попередження;

догана;

сувора догана;

{Абзац п'ятий частини першої статті 68 виключено на підставі Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

заборона проживати поза гуртожитком строком до трьох місяців;

заборона виходу за межі виправного центру у вільний від роботи час на строк до трьох місяців;

{Абзац сьомий частини першої статті 68 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

поміщення в дисциплінарний ізолятор строком до десяти діб.

2. Стосовно особи, яка самовільно залишила місце обмеження волі або злісно ухиляється від робіт, або систематично порушує громадський порядок чи встановлені правила проживання, адміністрація виправного центру надсилає прокуророві матеріали для вирішення питання про притягнення засудженого до кримінальної відповідальності відповідно до [статті 390](#) Кримінального кодексу України.

Стаття 69. Порядок застосування заходів заохочення і стягнення до осіб, засуджених до обмеження волі

1. Заходи заохочення і стягнення накладаються письмово і усно та відображаються в особовій справі засудженого.

2. При заохоченні до засудженого застосовується один захід заохочення.

3. Дозвіл на виїзд до близьких родичів на святкові, неробочі та вихідні дні може бути наданий засудженому не більше одного разу на місяць.

4. При призначенні заходів стягнення враховуються мотиви і обставини вчинення порушення, кількість і характер раніше накладених стягнень, а також пояснення засудженого по суті проступку. Накладені стягнення мають відповідати тяжкості і характеру проступку засудженого.

5. Стягнення може бути накладене тільки на особу, яка вчинила проступок, не пізніше десяти діб з дня виявлення проступку, а якщо у зв'язку з проступком проводилася перевірка, то з дня її закінчення, але не пізніше шести місяців з дня вчинення проступку.

6. Накладене стягнення звертається до виконання, як правило, негайно, але не пізніше одного місяця з дня його накладення.

7. Якщо протягом шести місяців з дня відбуття стягнення засуджений не буде підданий новому стягненню, він визнається таким, що не має стягнення. Накладене в цей період нове стягнення на засудженого перериває перебіг зазначеного строку і його обчислення продовжується знову з дня відбуття останнього стягнення.

8. Засудженим, яким заборонений вихід за межі гуртожитку у вільний від роботи час, протягом строку дії заборони вихід із гуртожитку може бути дозволений у виняткових випадках і на встановлений час для:

одержання медичної допомоги;

придбання продуктів харчування і предметів першої потреби;

відвідання лазні, пральні або перукарні;

одержання поштових відправлень;

відвідання установ і організацій, навчальних закладів.

9. Стягнення у виді поміщення в дисциплінарний ізолятор застосовується в порядку, визначеному [статтями 134, 135](#) цього Кодексу.

{Статтю 69 доповнено частиною дев'ятою згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 70. Посадові особи, які застосовують заходи заохочення і стягнення, та обсяг їх повноважень

1. Правом застосування заходів заохочення і стягнення, передбачених [статтями 67 і 68](#) цього Кодексу, користуються у повному обсязі начальник виправного центру, а також його прямі начальники. Заходи заохочення і стягнення можуть застосовувати також заступник начальника виправного центру і начальник відділення соціально-психологічної служби виправного центру в межах, передбачених частинами другою і третьою цієї статті.

2. Заступник начальника виправного центру має право застосовувати заходи заохочення у виді оголошення подяки, дострокового зняття раніше накладеного ним стягнення і дозволу на виїзд до близьких родичів за межі виправного центру на святкові, неробочі і вихідні дні, а також заходи стягнення у виді попередження, догани і суворої догани.

3. Начальник відділення соціально-психологічної служби виправного центру має право застосовувати в усній формі заходи заохочення у виді оголошення подяки і дострокового зняття раніше накладеного ним стягнення, а також заходи стягнення у виді попередження, догани і суворої догани.

Глава 14

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ТРИМАННЯ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ БАТАЛЬЙОНІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стаття 71. Порядок виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців

1. Покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців виконується дисциплінарним батальйоном. Організаційну структуру і чисельність дисциплінарного батальйону визначає Міністерство оборони України.

2. Загальне керівництво дисциплінарним батальйоном здійснює Міністр оборони України.

3. Направлення і прийняття засуджених військовослужбовців у дисциплінарний батальйон здійснюється у порядку, визначеному Міністерством оборони України.

4. Строк відбування покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців обчислюється з дня, визначеного вироком суду, з урахуванням відповідно до [статті 72](#) Кримінального кодексу України часу тримання засудженого в місцях попереднього ув'язнення.

5. На засуджених військовослужбовців, які тримаються в дисциплінарному батальйоні, поширюються положення цього Кодексу щодо суспільно корисної праці, соціально-виховної роботи, здобуття загальної середньої та/або професійної освіти, професійних кваліфікацій, громадського впливу. Із засудженими також проводяться військові навчання.

{Частина п'ята статті 71 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

6. Особи, які відбувають покарання в дисциплінарному батальйоні, виконують обов'язки та користуються правами, встановленими законодавством для військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України, з обмеженнями, передбаченими цим Кодексом.

7. Відпустки засудженим військовослужбовцям не надаються.

{Частина шоста статті 71 із змінами, внесеними згідно із Законом № 158-VIII від 05.02.2015}

8. Пропозиції, заяви та скарги засуджених військовослужбовців розглядаються у порядку, визначеному законодавством.

Стаття 72. Режим у дисциплінарному батальйоні

1. Засуджені військовослужбовці зобов'язані дотримуватися вимог режиму, встановлених цим Кодексом та нормативно-правовими актами Міністерства оборони України.

2. Під час відбування покарання в дисциплінарному батальйоні всі засуджені військовослужбовці незалежно від їхнього військового звання та характеру попередньої служби перебувають як солдати і носять єдині встановлені для даного дисциплінарного батальйону форму одягу та знаки розрізнення.

{Частина друга статті 72 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1014-V від 11.05.2007}

Стаття 73. Побачення, телефонні розмови засуджених військовослужбовців із захисником (захисниками)

{Назва статті 73 в редакції Закону № 1637-IX від 14.07.2021}

1. Засуджені військовослужбовці мають право на короткострокові і тривалі побачення.

2. Короткострокові побачення з родичами чи іншими особами надаються один раз на місяць тривалістю до чотирьох годин у спеціально обладнаному приміщенні під контролем представника дисциплінарного батальйону у вільний від роботи та занять час у дні і години, встановлені командиром дисциплінарного батальйону.

3. Тривалі побачення надаються тільки з близькими родичами один раз на три місяці тривалістю до трьох діб з правом спільного проживання в спеціально обладнаних приміщеннях дисциплінарного батальйону. На час тривалого побачення засуджені військовослужбовці звільняються від роботи і занять.

4. У порядку, встановленому командиром дисциплінарного батальйону, засуджені військовослужбовці можуть вести телефонні розмови без обмеження їх кількості, у тому числі під час перебування в стаціонарних закладах охорони здоров'я.

{Частина четверта статті 73 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

5. Для одержання правничої допомоги, конфіденційних юридичних консультацій засудженим військовослужбовцям, у тому числі під час їх перебування у стаціонарних закладах охорони здоров'я, надається право на невідкладні побачення з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, без обмеження в часі та кількості в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години за ініціативою таких осіб, засудженого військовослужбовця або його родичів.

Побачення засуджених військовослужбовців з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, є конфіденційними.

Аудіофіксація такого побачення забороняється.

Відеофіксація такого побачення здійснюється відкрито. Засуджений військовослужбовець та особи, які до нього прибули, мають бути повідомлені про місце встановлення камери.

Відеофіксація побачення камерою, про яку не повідомлено учасників побачення, забороняється.

Відеофіксація побачення здійснюється у спосіб, що унеможлиблює фіксацію змісту документів, якими користується засуджений військовослужбовець та/або особа (особи), яка (які) до нього прибула (прибули).

Відеофіксація побачення здійснюється у спосіб, що унеможлиблює фіксацію змісту розмови засудженого військовослужбовця з особою (особами), яка (які) до нього прибула (прибули).

Присутність на такому побаченні інших осіб можлива за письмовою заявою засудженого військовослужбовця, складеною ним у присутності особи (осіб), яка (які) прибула (прибули) до нього, або за письмовою заявою такої особи (таких осіб).

Командування дисциплінарного батальйону, адміністрація закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений військовослужбовець, зобов'язані при пред'явленні особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, документа, що посвідчує їх особу, та одного з документів, визначених **статтею 50** Кримінального процесуального кодексу України, або довіреності, договору із засудженим військовослужбовцем чи договору з його родичами про представлення інтересів засудженого військовослужбовця в Європейському суді з прав людини або інших документів, що підтверджують їх право на таке побачення із засудженим військовослужбовцем, негайно забезпечити побачення з ним.

Якщо ініціатором побачення із засудженим військовослужбовцем є особи, визначені **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, командування дисциплінарного

батальйону, адміністрація закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений військовослужбовець, зобов'язані організувати таке побачення.

Адміністрація закладу охорони здоров'я має забезпечити доступ до засудженого військовослужбовця особам, визначеним **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, для підтвердження факту, що засуджений військовослужбовець перебуває в закладі охорони здоров'я і не може за медичними показаннями особисто спілкуватися з особами, які до нього прибули.

У разі якщо засуджений військовослужбовець особисто та безпосередньо повідомляє осіб, визначених **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, про небажання продовжувати побачення, таке побачення припиняється.

Не є підставою для відмови командування дисциплінарного батальйону, адміністрації закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений військовослужбовець, у побаченні з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, наявність письмової відмови засудженого військовослужбовця від такого побачення. Відмова з цієї підстави командування дисциплінарного батальйону, адміністрації закладу охорони здоров'я, в якому на лікуванні перебуває засуджений військовослужбовець, у забезпеченні такого побачення тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Засудженому військовослужбовцю забезпечується можливість спілкування з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, у приміщенні без суцільного розмежувального скла за згодою таких осіб.

{Частина п'ята статті 73 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014; в редакції Закону № 1637-IX від 14.07.2021}

Стаття 74. Листування засуджених військовослужбовців

Засудженим військовослужбовцям дозволяється відправляти і отримувати листи та телеграми без обмеження їх кількості. Вручення листів, що надходять, проводиться представником дисциплінарного батальйону, в присутності якого засуджений військовослужбовець зобов'язаний їх розпечатати. Зміст листів перевіряється. Виявлені при цьому заборонені вкладення вилучаються. Розпечатувати листи, які відправляють засуджені, заборонено.

Стаття 75. Короткочасні виїзди засуджених військовослужбовців за межі дисциплінарного батальйону

1. У зв'язку з винятковими обставинами (смерть або тяжка хвороба близького родича, яка загрожує життю хворого; стихійне лихо, яке завдало значної матеріальної шкоди майну засудженого військовослужбовця та його сім'ї) засудженому військовослужбовцю може бути дозволено короткочасний виїзд за межі дисциплінарного батальйону на строк до семи діб, не враховуючи часу, необхідного для проїзду в обидва кінці.

2. Дозвіл на короткочасний виїзд дає командир дисциплінарного батальйону з урахуванням особи і поведінки засудженого військовослужбовця. Час перебування засудженого військовослужбовця за межами дисциплінарного батальйону зараховується до

строку відбування покарання. Оплату проїзду засудженому військовослужбовцю забезпечує дисциплінарний батальйон.

Стаття 76. Одержання засудженими військовослужбовцями посилок (передач) і бандеролей

1. Засуджені військовослужбовці мають право на одержання посилок (передач) і бандеролей без обмеження їх кількості.

2. Посилки (передачі) і бандеролі, що надходять на ім'я засуджених військовослужбовців, підлягають огляду. Порядок огляду та вручення їх засудженому військовослужбовцю встановлює командир дисциплінарного батальйону.

3. У разі виявлення в посилці (передачі) чи бандеролі речей або предметів, які засудженому військовослужбовцю мати заборонено, їх вилучають, заносять до опису особистих речей засудженого і зберігають разом з іншими його особистими речами до закінчення строку відбування покарання. При цьому вогнепальну і холодну зброю, боєприпаси, отруйні речовини, наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги або прекурсори, інші предмети, вилучені з цивільного обігу, вилучають і засудженому військовослужбовцю не повертають. У разі виявлення таких предметів складається акт, а про їх вилучення командир дисциплінарного батальйону негайно повідомляє прокуророві.

Стаття 77. Праця засуджених військовослужбовців

1. Засуджені військовослужбовці залучаються до праці на підприємствах, в установах та організаціях, які належать до сфери управління Міністерства оборони України, у майстернях дисциплінарного батальйону, а також до робіт з інженерного обладнання позицій (районів), будівництва інженерних споруд з метою зміцнення обороноздатності держави, відновлення інфраструктури населених пунктів в умовах особливого періоду, в тому числі воєнного стану чи в бойовій обстановці, а також після їх завершення до закінчення відбудовного періоду, який закінчується в момент офіційного оголошення про це.

{Частина перша статті 77 із змінами, внесеними згідно із Законом № 158-VIII від 05.02.2015}

2. Праця засуджених військовослужбовців організовується з додержанням правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, встановленими законодавством про працю.

3. Праця засуджених військовослужбовців оплачується відповідно до законодавства про працю. Нараховані суми заробітку засудженим військовослужбовцям зараховуються в установленому порядку на їх особові рахунки.

Стаття 78. Військове навчання засуджених військовослужбовців

Військове навчання засуджених військовослужбовців організовується і проводиться за спеціальною програмою, розробленою Міністерством оборони України. Для проведення занять створюється необхідна навчально-матеріальна база.

Стаття 79. Соціально-виховна робота із засудженими військовослужбовцями

1. Соціально-виховну роботу із засудженими військовослужбовцями організовує і проводить командування дисциплінарного батальйону. Вона ведеться відповідно до цього Кодексу та нормативно-правових актів Міністерства оборони України. Командири військових частин, з яких прибули засуджені військовослужбовці, зобов'язані підтримувати постійний зв'язок з командиром дисциплінарного батальйону, цікавитися поведінкою колишніх підлеглих і сприяти їхній ресоціалізації.

2. Місцеві органи виконавчої влади і громадські організації можуть надавати допомогу командуванню дисциплінарного батальйону в проведенні соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями.

Стаття 80. Ради громадськості засуджених військовослужбовців

1. З метою розвитку навичок самоорганізації засуджених військовослужбовців, заохочення корисної ініціативи та використання громадського впливу на їх виправлення і ресоціалізацію в ротах дисциплінарного батальйону створюються самодіяльні ради із числа засуджених військовослужбовців, які не порушують встановлені правила поведінки і сумлінно ставляться до праці та військової служби.

2. Самодіяльні ради обираються на зборах рот дисциплінарного батальйону. Склад ради затверджує командир дисциплінарного батальйону.

3. Самодіяльна рада надає командирі дисциплінарного батальйону допомогу в організації виховних заходів і дозвілля засуджених військовослужбовців, проводить роз'яснювальну роботу із засудженими військовослужбовцями, бере участь в обговоренні кандидатур осіб, які можуть бути зараховані до числа тих, хто виправляється, а також засуджених військовослужбовців, до яких може бути застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.

Стаття 81. Заходи заохочення, що застосовуються до засуджених військовослужбовців

1. За сумлінну поведінку і ставлення до праці та військової служби до засуджених військовослужбовців можуть бути застосовані такі заходи заохочення:

подяка;

зняття раніше накладеного дисциплінарного стягнення;

надання одного додаткового короткострокового побачення;

{Абзац четвертий частини першої статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

нагородження цінним подарунком або премією в розмірі місячного грошового забезпечення;

зарахування до числа тих, хто виправляється.

2. Засуджені військовослужбовці, які сумлінною поведінкою і ставленням до праці та військової служби довели своє виправлення, можуть бути представлені командиром дисциплінарного батальйону в установленому законом порядку до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання.

Стаття 82. Заходи стягнення, що застосовуються до засуджених військовослужбовців

1. За порушення встановленого порядку відбування покарання до засуджених військовослужбовців можуть бути застосовані такі дисциплінарні стягнення:

зауваження;

догана;

сувора догана;

призначення в наряд на роботу - до п'яти днів у вільний від роботи і навчання час;

арешт з триманням на гауптвахті - до десяти діб;

виключення з числа тих, хто виправляється.

2. Засуджені військовослужбовці, заарештовані в дисциплінарному порядку, відбувають арешт на гауптвахті в одиночних камерах дисциплінарного батальйону згідно з вимогами [Статуту гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України](#).

Стаття 83. Порядок застосування заходів заохочення і стягнення до засуджених військовослужбовців

Права командира дисциплінарного батальйону щодо застосування заходів заохочення і стягнення, передбачених цим Кодексом, а також порядок їх застосування і обліку визначаються Міністерством оборони України.

Стаття 84. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених військовослужбовців

1. Створення житлово-побутових умов для засуджених військовослужбовців та їхнє медичне забезпечення здійснюються відповідно до вимог [Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України](#).

2. Засуджені військовослужбовці забезпечуються речовим майном та продовольством за нормами, встановленими для військовослужбовців строкової служби.

3. Щомісячне грошове забезпечення засуджених військовослужбовців у розмірі окладу, встановленого за першим тарифним розрядом для солдатів, матросів першого року строкової служби, окладу за військовим званням та надбавки за вислугу років для військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, осіб офіцерського складу, які проходять кадрову військову службу, осіб офіцерського складу, які проходять військову службу за призовом, військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, зараховують на їхні особові рахунки.

{Частина третя статті 84 із змінами, внесеними згідно із Законами № 158-VIII від 05.02.2015, № 1357-IX від 30.03.2021}

4. Хворих засуджених військовослужбовців у разі потреби направляють на лікування до госпіталю під вартою. Охорона засуджених військовослужбовців у межах госпіталю здійснюється начальником гарнізону за місцем дислокації госпіталю.

Засудженим військовослужбовцям, які перебувають на лікуванні, гарантується правнича допомога та телефонні розмови відповідно до положень цього Кодексу.

{Частина четверту статті 84 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

Стаття 85. Звільнення від покарання засуджених військовослужбовців за хворобою

Засуджені військовослужбовці, які відбувають покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні і визнані військово-лікарською комісією непридатними за станом здоров'я до військової служби зі зняттям з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, звільняються судом від покарання за поданням командира дисциплінарного батальйону і висновком військово-лікарської комісії.

РОЗДІЛ III

ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Глава 15

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Стаття 86. Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії

1. Вид колонії, в якій засуджені до позбавлення волі відбувають покарання, визначається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, визначає перелік колоній, у яких відбувають покарання засуджені до позбавлення волі, передані в Україну для відбування покарання, а також засуджені до позбавлення волі, стосовно яких компетентним органом іноземної держави було прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію) для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку.

{Стаття 86 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 3480-IX від 21.11.2023}

Стаття 87. Направлення засуджених до позбавлення волі для відбування покарання

1. Особи, засуджені до позбавлення волі, направляються для відбування покарання не раніше спливу триденного та не пізніше десятиденного строку з дня набрання вироком законної сили або з дня надходження із суду розпорядження про виконання вироку, що набрав законної сили. Протягом зазначеного строку засуджений має право на одне короткострокове побачення з близькими родичами та на невідкладні побачення з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, за їхньою ініціативою та/або ініціативою засудженого без обмеження в часі та кількості в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні в будь-який час з 8 години до 20 години.

2. Засуджений має право на побачення не більш як з двома близькими родичами одночасно. Кількість таких побачень є необмеженою, за умови проведення не більш як одного побачення на день з тими самими особами. Відмова у наданні дозволу на побачення

з близькими родичами у період, визначений цією статтею, має бути обґрунтованою. Така відмова надсилається на електронну поштову скриньку, а за її відсутності - на поштову адресу близьких родичів, які ініціювали побачення, та вручається засудженому одразу після її оформлення. Відмова оформлюється у письмовому вигляді не пізніше дня, наступного за днем отримання заяви про побачення із засудженим. Відмова може бути оскаржена в суді.

3. Адміністрація установи, в якій перебуває засуджений, інформує в письмовому вигляді та/або з використанням засобів електронного зв'язку осіб, визначених **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, про дату та час направлення засудженого до позбавлення волі до місця відбування покарання (кінцевий пункт прибуття) не пізніше трьох днів з дня такого направлення, а також негайно у разі фактичного прибуття такої (таких) особи (осіб).

4. Порядок направлення засуджених до виправних і виховних колоній встановлюється нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Стаття 87 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1637-IX від 14.07.2021}

Стаття 88. Переміщення засуджених до позбавлення волі

1. Засуджені направляються до місця відбування покарання і переміщуються в разі необхідності з одного місця відбування покарання в інше під вартою.

2. Переміщення засуджених під вартою здійснюється з додержанням правил тримання: чоловіки окремо від жінок; неповнолітні - від повнолітніх осіб; підозрювані, обвинувачені, які притягуються до кримінальної відповідальності в одному кримінальному провадженні, - окремо один від одного; засуджені, які раніше працювали в суді, органах прокуратури, юстиції та правоохоронних органах, - ізольовано від інших категорій; засуджені до довічного позбавлення волі - окремо від інших категорій. Хворі на активну форму туберкульозу легенів, психічно хворі - окремо між собою і окремо від здорових, у разі потреби за висновком лікаря - в супроводі медичного працівника.

{Частина друга статті 88 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 1186-VI від 08.04.2014, № 3185-IX від 29.06.2023}

3. При переміщенні засуджених під вартою їм забезпечуються необхідні побутові і санітарно-гігієнічні умови.

4. При переміщенні засуджених під вартою вони забезпечуються колонією (органом-відправником) одягом і взуттям за сезоном, а також харчуванням за встановленими нормами на весь період прямування.

5. Переміщення засуджених під вартою здійснюється за рахунок держави.

6. Порядок переміщення засуджених під вартою визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України відповідно до цього Кодексу.

{Частина шоста статті 88 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 89. Залишення в слідчому ізоляторі чи направлення у виправну колонію максимального рівня безпеки засуджених до позбавлення волі для роботи з господарського обслуговування

1. Осіб, засуджених до позбавлення волі за нетяжкі чи тяжкі злочини, може бути за їхньою згодою залишено у слідчому ізоляторі чи направлено у виправну колонію максимального рівня безпеки для роботи з господарського обслуговування.

{Частина перша статті 89 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1186-VI від 08.04.2014, № 1492-VIII від 07.09.2016, № 720-IX від 17.06.2020; в редакції Закону № 3185-IX від 29.06.2023}

2. Залишення засуджених для виконання роботи з господарського обслуговування проводиться наказом начальника слідчого ізолятора, а направлення їх у виправну колонію максимального рівня безпеки - центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань за наявності письмової згоди засуджених.

{Частина друга статті 89 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

3. Засуджені, які залишені в слідчому ізоляторі чи направлені у виправну колонію максимального рівня безпеки для роботи з господарського обслуговування, тримаються ізольовано від інших осіб на умовах, передбачених цим Кодексом для виправних колоній відповідного рівня безпеки.

{Частина третя статті 89 в редакції Закону № 3185-IX від 29.06.2023}

Стаття 90. Тимчасове залишення засудженого в слідчому ізоляторі і переведення засудженого з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора

У порядку, встановленому [Кримінальним процесуальним кодексом України](#), засуджений у разі необхідності провадження слідчих дій у кримінальному провадженні про кримінальне правопорушення, вчинене іншою особою або цією ж особою, за яке вона не була засуджена, чи у зв'язку з розглядом справи в суді може бути тимчасово залишений у слідчому ізоляторі або переведений з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора.

{Текст статті 90 в редакції Закону № 4652-VI від 13.04.2012}

Стаття 91. Порядок прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних і виховних колоній

1. Прийняття засуджених до виправних і виховних колоній проводиться адміністрацією колоній у порядку, встановленому нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина перша статті 91 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

2. Адміністрація колонії протягом трьох днів повідомляє суд, який постановив вирок, про приведення його до виконання і про місце відбування покарання засудженим. Одночасно направляється повідомлення одному із членів сім'ї або близьких родичів за вибором засудженого, у якому вказується адреса колонії і роз'яснюються права засудженого.

3. На кожного засудженого до позбавлення волі ведеться особова справа, а також інформаційна картка, до якої заносяться відомості: стосовно його особи; про вчинений ним злочин і назву суду, який постановив вирок; про день і час його прибуття і звільнення з колонії.

Стаття 92. Роздільне тримання засуджених до позбавлення волі у виправних і виховних колоніях

1. У колоніях встановлюється роздільне тримання: чоловіків і жінок, неповнолітніх і повнолітніх осіб.

{Частина перша статті 92 в редакції Закону № 3185-IX від 29.06.2023}

2. Вперше засуджені до позбавлення волі тримаються окремо від тих, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі.

3. Ізольовано від інших засуджених, а також роздільно тримаються:

засуджені до довічного позбавлення волі;

засуджені, яким покарання у виді смертної кари замінено довічним позбавленням волі;

{Абзац четвертий частини третьої статті 92 виключено на підставі Закону № 2689-IX від 18.10.2022}

засуджені за вчинення злочину, передбаченого **частиною п'ятою** статті 255, **статтями 255¹, 255²** Кримінального кодексу України;

{Частина третю статті 92 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 671-IX від 04.06.2020}

засуджені за вчинення злочину, передбаченого **статтею 111**, частинами **третьою - восьмою** статті 111¹, **статтями 111², 113, 114, 114¹, 114², 436²** Кримінального кодексу України.

{Частина третю статті 92 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 3185-IX від 29.06.2023}

4. Окремо тримаються чоловіки, вперше засуджені до позбавлення волі за злочини, вчинені з необережності.

5. Окремо тримаються засуджені, які раніше працювали в суді, органах прокуратури, юстиції, правоохоронних органах, та, за власним бажанням, особи, які здійснювали адвокатську діяльність.

{Частина п'ята статті 92 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

6. Встановлені цією статтею вимоги роздільного тримання засуджених не поширюються на:

засуджених до довічного позбавлення волі, які після відбуття десяти років покарання у приміщеннях камерного типу переведені до звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки;

{Абзац другий частини шостої статті 92 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

лікувальні заклади місць позбавлення волі і колонії, призначені для тримання і лікування інфекційно хворих засуджених.

Порядок тримання засуджених у лікувальних закладах місць позбавлення волі і колоніях, призначених для тримання і лікування інфекційно хворих засуджених, визначається нормативно-правовим актом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

{Частина шоста статті 92 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 435-VII від 05.09.2013}

Стаття 93. Відбування засудженими всього строку покарання в одній виправній чи виховній колонії

1. Засуджений до позбавлення волі відбуває весь строк покарання в одній виправній чи виховній колонії, як правило, у межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до його місця проживання до засудження або місця постійного проживання родичів засудженого.

Засуджений до позбавлення волі, переданий в Україну для відбування покарання, а також засуджений до позбавлення волі, стосовно якого компетентним органом іноземної держави було прийнято рішення про його видачу в Україну (екстрадицію) для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, відбувають строк покарання у виправній чи виховній колонії, що включена до переліку, визначеного центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, відповідно до абзацу другого частини першої статті 86 цього Кодексу.

{Частина першу статті 93 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 3480-IX від 21.11.2023}

{Частина перша статті 93 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1276-VI від 16.04.2009; в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

2. Переведення засудженого для дальшого відбування покарання з однієї виправної чи виховної колонії до іншої допускається за виняткових обставин, які перешкоджають дальшому перебуванню засудженого в цій виправній чи виховній колонії. Порядок переведення засуджених визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина друга статті 93 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 94. Структурні дільниці виправних і виховних колоній

1. У виховних колоніях створюються такі дільниці: карантину, діагностики і розподілу; ресоціалізації; соціальної адаптації.

У виправних колоніях мінімального і середнього рівня безпеки створюються такі дільниці: карантину, діагностики і розподілу; ресоціалізації; посиленого контролю; соціальної реабілітації.

У виправних колоніях максимального рівня безпеки створюються такі дільниці: карантину, діагностики і розподілу; ресоціалізації; посиленого контролю.

Вказані дільниці ізолюються одна від одної.

2. У дільниці карантину, діагностики і розподілу тримаються всі новоприбулі до колонії засуджені.

3. У дільниці ресоціалізації тримаються засуджені, які направлені з дільниці карантину, діагностики і розподілу, а також переведені з інших дільниць у порядку, встановленому цим Кодексом.

4. У дільниці посиленого контролю тримаються засуджені, які систематично (два та більше разів) вчиняють злісні порушення установленого порядку відбування покарання, що загрожують безпеці персоналу, засуджених або інших осіб. У виправних колоніях для тримання засуджених жінок дільниця посиленого контролю не створюється.

{Частина четверта статті 94 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1488-VIII від 06.09.2016}

5. У дільниці соціальної адаптації тримаються засуджені, які правомірно себе поведуть і сумлінно ставляться до навчання та праці і яким до звільнення залишається не більше шести місяців.

6. У дільниці соціальної реабілітації тримаються засуджені, які направлені з дільниці карантину, діагностики і розподілу, а також переведені з дільниці ресоціалізації в порядку, встановленому цим Кодексом.

7. Організація роботи дільниць виправних і виховних колоній регламентується цим Кодексом і нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина сьома статті 94 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 95. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці карантину, діагностики і розподілу

1. Засуджені, поміщені в дільницю карантину, діагностики і розподілу, протягом чотирнадцяти днів піддаються повному медичному обстеженню для виявлення інфекційних, соматичних і психічних захворювань, а також первинному психолого-педагогічному та іншому вивченню.

2. За результатами медичного обстеження, первинної психодіагностики і психолого-педагогічного вивчення та на підставі кримінологічної, кримінально-правової

характеристики на кожного засудженого складається індивідуальна програма соціально-виховної роботи, яка затверджується начальником колонії.

3. Під час тримання у дільниці карантину, діагностики та розподілу побачення засудженим не надаються, крім побачень з метою отримання правничої допомоги, конфіденційних юридичних консультацій з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, без обмеження в часі та кількості в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години в порядку, встановленому цим Кодексом.

{Статтю 95 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 435-VII від 05.09.2013; в редакції Закону № 1637-IX від 14.07.2021}

Стаття 96. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці ресоціалізації

Засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації, розподіляються по відділеннях соціально-психологічної служби і розміщуються в жилих приміщеннях з локальним сумісним проживанням членів відділення.

Стаття 97. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці посиленого контролю

1. У дільниці посиленого контролю виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і виправних колоній середнього рівня безпеки засудженим встановлюється режим, передбачений для тримання засуджених у виправній колонії максимального рівня безпеки.

2. У дільниці посиленого контролю виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і виправних колоній середнього рівня безпеки засуджені тримаються в ізольованих жилих приміщеннях, а в дільниці посиленого контролю виправних колоній максимального рівня безпеки - у приміщеннях камерного типу.

3. На кожного засудженого розробляється спеціальна індивідуальна програма, яка передбачає заходи індивідуально-виховного, психотерапевтичного, психокорегуючого характеру.

4. Після виконання зазначеної програми за клопотанням начальника відділення соціально-психологічної служби постановою начальника колонії засуджений переводиться до дільниці ресоціалізації.

{Стаття 97 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

Стаття 98. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці соціальної адаптації

1. У дільниці соціальної адаптації на кожного засудженого розробляється спеціальна індивідуальна програма підготовки його до звільнення.

2. Засуджені, які тримаються в дільниці соціальної адаптації, працевлаштовуються на окремих виробничих об'єктах колонії або за межами колонії на інших об'єктах з дотриманням вимог безпеки і постійного контролю.

3. Засуджені, які тримаються в дільниці соціальної адаптації, проживають в межах колонії у спеціально обладнаних приміщеннях окремо від інших засуджених.

Стаття 99. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці соціальної реабілітації

1. У дільниці соціальної реабілітації тримаються вперше засуджені до позбавлення волі за злочини, вчинені з необережності, нетяжкі злочини, а також засуджені, переведені з дільниці ресоціалізації.

{Частина перша статті 99 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

2. У дільниці соціальної реабілітації засуджені:

тримаються під наглядом;

{Абзац другий частини другої статті 99 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

у вільний від роботи час від підйому до відбою користуються правом вільного пересування в межах території дільниці;

з дозволу адміністрації колонії можуть пересуватися без нагляду поза територією дільниці, але в межах населеного пункту, якщо це необхідно за характером виконуваної ними роботи або у зв'язку з навчанням;

можуть носити цивільний одяг, мати при собі портативні персональні комп'ютери та аксесуари до них, гроші та цінні речі, користуватися грошми без обмеження;

{Абзац п'ятий частини другої статті 99 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

мають право відправляти листи, отримувати бандеролі, посилки, передачі, одержувати короткострокові побачення без обмеження, а тривалі побачення - до трьох діб один раз на місяць;

після відбуття шести місяців покарання в дільниці в разі відсутності порушень режиму відбування покарання, наявності житлових умов з дозволу адміністрації колонії можуть проживати в межах населеного пункту, де розташована колонія, із своїми сім'ями, придбавати відповідно до чинного законодавства жилий будинок і заводити особисте господарство.

{Абзац сьомий частини другої статті 99 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

Стаття 100. Зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі

1. Залежно від поведінки засудженого і ставлення до праці, в разі залучення до неї, та навчання умови відбування покарання змінюються в межах однієї колонії або шляхом переведення до виправної колонії (сектору) іншого рівня безпеки.

2. Зміна умов тримання шляхом переведення до іншої структурної дільниці в межах однієї колонії здійснюється за клопотанням начальника відділення соціально-психологічної служби постановою начальника колонії. У разі якщо така постанова передбачає збільшення обсягу встановлених обмежень і більш суворі умови тримання, вона погоджується із спостережною комісією.

3. Зміна умов тримання засудженого шляхом переведення його до виправної колонії (сектору) іншого рівня безпеки здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, за поданням адміністрації виправної колонії, погодженим з керівником територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань. У разі якщо таке подання передбачає переведення засудженого до виправної колонії (сектору) з вищим рівнем безпеки, воно погоджується із спостережною комісією.

{Стаття 100 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; текст статті 100 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016; в редакції Закону № 3185-IX від 29.06.2023}

Стаття 101. Переведення засуджених до позбавлення волі

1. Засуджені, які стають на шлях виправлення, переводяться:

{Абзац перший частини першої статті 101 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

з приміщень камерного типу в звичайні жилі приміщення колонії максимального рівня безпеки або колонію середнього рівня безпеки - після фактичного відбуття не менше однієї четвертої призначеного судом строку покарання;

із звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки в колонію середнього рівня безпеки - після фактичного відбуття не менше половини призначеного судом строку покарання;

у колоніях мінімального і середнього рівня безпеки - до дільниці соціальної реабілітації після фактичного відбуття:

1) не менше однієї четвертої строку покарання, призначеного судом за нетяжкий злочин;

{Абзац п'ятий частини першої статті 101 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

2) не менше третини строку покарання, призначеного судом за умисний тяжкий злочин, а також у разі, коли особа раніше відбувала покарання у виді позбавлення волі за умисний злочин і до погашення або зняття судимості знову вчинила умисний злочин, за який вона була засуджена до позбавлення волі;

3) не менше половини строку покарання, призначеного судом за особливо тяжкий злочин, а також покарання, призначеного особі, яка раніше звільнялася умовно-достроково і вчинила умисний злочин протягом невідбутої частини покарання.

2. Не підлягають переведенню до дільниці соціальної реабілітації:

1) особи, які мають достроково не зняті або не погашені у встановленому законом порядку стягнення, зазначені в абзацах 4, 6-10 статті 132 цього Кодексу, протягом строку, визначеного статтею 134 цього Кодексу;

{Пункт 1 частини другої статті 101 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

2) особи з інвалідністю першої та другої груп та особи, які досягли пенсійного віку;

{Пункт 3 частини другої статті 101 виключено на підставі Закону № 1488-VIII від 06.09.2016}

4) особи, які не пройшли повний курс лікування венеричного захворювання, активної форми туберкульозу, психічного розладу, алкоголізму та наркоманії;

{Пункт 5 частини другої статті 101 виключено на підставі Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

б) особи, яких засуджено за вчинення умисного злочину в період відбування покарання у виді арешту або обмеження волі.

3. Засуджені, які злісно порушують режим відбування покарання, можуть бути переведені: з дільниці соціальної реабілітації до іншої дільниці; з колонії середнього рівня безпеки чи звичайного жилого приміщення колонії максимального рівня безпеки в приміщення камерного типу колонії максимального рівня безпеки.

Глава 16

РЕЖИМ У КОЛОНІЯХ ТА ЗАСОБИ ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Стаття 102. Режим у колоніях та його основні вимоги

1. Режим у виправних і виховних колоніях - це встановлений законом та іншими нормативно-правовими актами порядок виконання і відбування покарання, який забезпечує ізоляцію засуджених; постійний нагляд за ними; виконання покладених на них обов'язків; реалізацію їхніх прав і законних інтересів; безпеку засуджених і персоналу; роздільне тримання різних категорій засуджених; різні умови тримання засуджених залежно від виду колонії; зміну умов тримання засуджених.

2. Режим у колоніях має зводити до мінімуму різницю між умовами життя в колонії і на свободі, що повинно сприяти підвищенню відповідальності засуджених за свою поведінку і усвідомленню людської гідності.

3. Режим створює умови для суспільно корисної праці засуджених, здобуття загальної середньої та/або професійної освіти, професійних кваліфікацій, соціально-виховної роботи та громадського впливу.

{Частина третя статті 102 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

4. У колоніях засуджені носять одяг єдиного зразка. Форма одягу визначається Міністерством юстиції України.

{Частина четверта статті 102 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

5. Засуджені, їхні речі і одяг, а також приміщення та територія колоній підлягають обшуку і огляду. Особистий обшук проводиться особами однієї статі із засудженими. Порядок проведення обшуків і оглядів визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина п'ята статті 102 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

6. Адміністрація колонії має право, за наявності підстав, проводити огляд громадян, їх речей, транспортних засобів, які знаходяться на території колонії, а також вилучати документи, а також предмети, вироби і речовини, зберігання і використання яких засудженим заборонено. Порядок проведення обшуків і оглядів визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина шоста статті 102 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5461-VI від 16.10.2012, № 1492-VIII від 07.09.2016}

7. Перелік і кількість предметів і речей, які засуджені можуть мати при собі, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Зберігання засудженими при собі речей, а також предметів, які заборонено використовувати в колоніях, не допускається. Виявлені у засуджених речі та предмети, які заборонено використовувати в колоніях, вилучаються, про що посадовою особою колонії складається протокол. За клопотанням установи виконання покарання слідчий суддя розглядає питання про конфіскацію таких речей та предметів або про передачу їх на зберігання до звільнення засудженого відповідно до положень розділу VIII Кримінального процесуального кодексу України.

Зберігання грошей, цінних паперів забезпечується адміністрацією колонії.

{Частина сьома статті 102 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1828-VI від 21.01.2010, № 5461-VI від 16.10.2012, № 435-VII від 05.09.2013; в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

Стаття 103. Технічні засоби нагляду і контролю

1. Адміністрація колонії має право використовувати аудіовізуальні, електронні й інші технічні засоби для попередження втеч та інших кримінальних правопорушень, порушень встановленого законодавством порядку відбування покарання, отримання необхідної інформації про поведінку засуджених.

{Частина перша статті 103 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

2. Адміністрація колонії зобов'язана повідомити засуджених про застосування технічних засобів нагляду і контролю.

3. **Перелік технічних засобів нагляду і контролю та порядок їх використання** визначаються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина третя статті 103 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 104. Оперативно-розшукова діяльність в колоніях

1. Відповідно до закону в колоніях здійснюється оперативно-розшукова діяльність, основним завданням якої є пошук і фіксація фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп з метою:

забезпечення безпеки засуджених, персоналу колоній та інших осіб;

попередження і виявлення кримінальних правопорушень, вчинених у колоніях, а також порушень встановленого порядку відбування покарання;

{Абзац третій частини першої статті 104 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 720-IX від 17.06.2020}

вивчення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів та інших правопорушень;

надання правоохоронним органам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність або кримінальне провадження, допомоги в розкритті, припиненні та попередженні кримінальних правопорушень.

{Абзац п'ятий частини першої статті 104 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 720-IX від 17.06.2020}

2. Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами органів і установ виконання покарань.

Стаття 105. Режим особливих умов у колоніях

1. У випадках стихійного лиха, епідемій, аварій важливих для життєзабезпечення систем, масових заворушень, проявів групової непокори засуджених або в разі виникнення реальної загрози збройного нападу на колонію чи у зв'язку з введенням надзвичайного чи воєнного стану в районі розташування колонії посилюється охорона, нагляд за засудженими, здійснюються інші додаткові режимні заходи.

2. Для припинення групових протиправних дій засуджених та ліквідації їх наслідків за рішенням керівника центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, або керівника його територіального органу використовуються сили і засоби колонії, органів і установ виконання покарань, а в разі потреби з дозволу Міністра внутрішніх справ України, Голови Національної поліції України, керівника територіального органу Національної поліції України, командувача Національної гвардії України, начальника оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України - відповідно органів і підрозділів Національної поліції України, з'єднань, військових частин та підрозділів Національної гвардії України.

{Частина друга статті 105 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5461-VI від 16.10.2012, № 901-VIII від 23.12.2015; в редакції Закону № 3185-IX від 29.06.2023}

3. Про запровадження режиму особливих умов в установах виконання покарань невідкладно інформується Міністр юстиції України.

{Статтю 105 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 106. Підстави застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї

1. До осіб, позбавлених волі, якщо вони чинять фізичний опір персоналу колонії, злісно не виконують його законні вимоги, проявляють буйство, беруть участь у масових заворушеннях, захваті заручників або чинять інші насильницькі дії, а також у разі втечі з-

під варти з метою припинення вказаних протиправних дій, а також запобігання заподіянням цими особами шкоди оточенню або самим собі застосовуються фізична сила, спеціальні засоби, гамівна сорочка та зброя.

2. Застосуванню заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї має передувати попередження про намір використання вказаних заходів і засобів, якщо дозволяють обставини. Без попередження вказані заходи, засоби і зброя можуть застосовуватися, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю персоналу колонії чи інших осіб.

3. До засуджених неповнолітніх і жінок гамівна сорочка не застосовується. Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та неповнолітніх, крім випадків вчинення ними групового або збройного нападу, який загрожує життю і здоров'ю персоналу колонії чи інших осіб, або збройного опору.

4. Якщо застосування заходів фізичного впливу уникнути неможливо, вони не повинні перевищувати міру, необхідну для виконання покладених на адміністрацію колонії обов'язків, і мають зводитися до завдання найменшої шкоди здоров'ю правопорушників. У разі необхідності адміністрація колонії зобов'язана негайно надати допомогу потерпілим.

5. Про застосування фізичної сили, спеціальних засобів та гамівної сорочки доповідається в рапорті начальникові колонії. Про кожний випадок застосування зброї складається рапорт і негайно повідомляється прокурор та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

{Частина п'ята статті 106 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

6. Використання фізичної сили, спеціальних засобів і зброї допускається також в інших випадках, передбачених законами України "Про Національну поліцію" і "Про Національну гвардію України".

{Частина шоста статті 106 із змінами, внесеними згідно із Законами № 877-VII від 13.03.2014, № 901-VIII від 23.12.2015}

Глава 17

УМОВИ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ В КОЛОНІЯХ

Стаття 107. Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі

1. Засуджені, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, мають право в порядку, встановленому цим Кодексом і нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України:

{Абзац перший частини першої статті 107 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

одержувати інформацію і роз'яснення про умови відбування і порядок виконання покарання у виді позбавлення волі;

користуватися послугами, які надаються в місцях позбавлення волі, в тому числі додатковими, оплачуваними;

брати участь у трудовій діяльності;

отримувати медичну допомогу і лікування, у тому числі платні медичні послуги за рахунок особистих грошових коштів чи коштів рідних та близьких в закладах охорони здоров'я, які мають ліцензію Міністерства охорони здоров'я України та не віднесені до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань;

{Абзац п'ятий частини першої статті 107 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

розпоряджатися грошовими коштами, придбавати, володіти і розпоряджатися предметами, речами, виробами;

здійснювати листування з особами, які знаходяться за межами колоній, вести з ними телефонні розмови, у тому числі у мережах рухомого (мобільного) зв'язку, користуватися глобальною мережею Інтернет;

{Абзац сьомий частини першої статті 107 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

одержувати і відправляти посилки, бандеролі, грошові перекази, одержувати передачі; зустрічатися з родичами та іншими особами;

подавати пропозиції, заяви і скарги в усній чи письмовій формі від свого імені;

{Абзац десятий частини першої статті 107 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

брати участь у роботі самодіяльних організацій та гуртків соціально корисної спрямованості, займатися фізичною культурою і спортом;

придбавати, користуватися і зберігати предмети першої потреби, періодичні видання, літературу, продукти харчування;

розпоряджатися вільним часом, який відведений розпорядком дня, не порушуючи при цьому правил поведінки;

одержувати освіту відповідно до законодавства про освіту;

одержувати правничу допомогу від адвокатів або інших фахівців у галузі права, які за законом мають право на надання правничої допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;

звертатися до адміністрації з проханням внести подання щодо умовно-дострокового звільнення від відбування покарання чи щодо заміни невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням;

{Частину першу статті 107 доповнено абзацом шістнадцятим згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

триматися в належних умовах;

{Частину першу статті 107 доповнено абзацом сімнадцятим згідно із Законом № 4093-IX від 21.11.2024}

звертатися до Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань щодо встановлення факту та/або строку тримання в неналежних умовах з метою поновлення порушених прав та у разі незгоди з рішенням Комісії оскаржувати його в судовому порядку.

{Частина першу статті 107 доповнено абзацом вісімнадцятим згідно із Законом № 4093-IX від 21.11.2024}

2. Засудженим можуть надаватися й інші права, реалізація яких не суперечить меті покарання, порядку і умовам виконання та відбування покарання.

3. Засуджені зобов'язані:

дотримуватися норм, які визначають порядок і умови відбування покарання, розпорядок дня колонії, правомірних взаємовідносин з іншими засудженими, персоналом колонії та іншими особами;

утримувати в чистоті і порядку приміщення, дбайливо ставитися до майна колонії і предметів, якими вони користуються при виконанні дорученої роботи, здійснювати за ними належний догляд і використовувати їх тільки за призначенням;

виконувати встановлені законодавством вимоги персоналу колонії;

{Абзац четвертий частини третьої статті 107 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

виконувати необхідні роботи по самообслуговуванню, благоустрою колонії;

дотримуватися санітарно-гігієнічних норм;

дотримуватися вимог пожежної безпеки і безпеки праці.

4. Засудженим забороняється:

самовільно залишати колонію, порушувати лінію охорони;

спілкуватися із засудженими та іншими особами з порушенням встановлених правил ізоляції, звертатися до них з проханням про виконання незаконних дій;

придбавати, виготовляти, зберігати і використовувати гроші, цінності, предмети, речі, речовини і вироби, заборонені до використання в колонії;

продавати, дарувати або відчужувати в інший спосіб на користь інших осіб предмети, вироби і речі, що перебувають в особистому користуванні;

умисно заподіювати собі тілесні ушкодження, у тому числі з допомогою іншої особи, завдавати шкоду своєму здоров'ю з метою ухилення від відбування покарання або виконання встановлених обов'язків;

{Абзац шостий частини четвертої статті 107 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1488-VIII від 06.09.2016}

умисно завдавати шкоду державному, комунальному майну, майну інших юридичних чи фізичних осіб, у тому числі майну інших засуджених, створювати загрозу заподіяння шкоди такому майну;

{Абзац сьомий частини четвертої статті 107 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1488-VIII від 06.09.2016}

вживати спиртні напої, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби;

чинити опір законним діям персоналу колонії, перешкоджати виконанню ним своїх службових обов'язків, підбурювати до цього інших засуджених;

грати в настільні та інші ігри з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди;

вживати нецензурні та жаргонні слова, давати і присвоювати прізвиська;

самовільно залишати призначену для перебування ізольовану територію, приміщення або визначене місце роботи, а також перебувати без дозволу адміністрації колонії у гуртожитках та відділеннях, у яких вони не проживають, або на виробничих об'єктах, на яких вони не працюють;

завішувати чи міняти без дозволу адміністрації колонії спальні місця, а також обладнувати їх у комунально-побутових та інших службових або виробничих приміщеннях;

готувати та вживати їжу в непередбачених для цього місцях, виносити продукти харчування з їдальні без дозволу адміністрації колонії;

мати при собі предмети і речі в асортименті і кількості, що виходять за межі, встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань;

курити у не відведених для цього місцях та неповнолітнім у виховних колоніях;

{Абзац шістнадцятий частини четвертої статті 107 в редакції Закону № 1488-VIII від 06.09.2016}

надсилати та отримувати кореспонденцію всупереч порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань;

наносити собі або іншим особам татування;

тримати тварин без дозволу адміністрації установи виконання покарань;

{Абзац дев'ятнадцятий частини четвертої статті 107 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1488-VIII від 06.09.2016}

виготовляти, зберігати саморобні електроприлади та користуватися ними;

самовільно перепланувати, змінювати конструктивні елементи будівель та споруд колонії, споруджувати на виробничих об'єктах різні об'єкти (лазні, пральні, душові, сейфи, будиночки, будки, приміщення та засоби для відпочинку, опалення).

{Частина четверта статті 107 в редакції Закону № 435-VII від 05.09.2013}

Стаття 108. Придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої потреби

1. Засуджені мають право придбавати за безготівковим розрахунком продукти харчування, одяг, взуття, білизну та предмети першої потреби на гроші, зароблені в колоніях, одержані за переказами, за рахунок пенсії та іншого доходу, без обмеження їх обсягу.

{Частина перша статті 108 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина другу статті 108 виключено на підставі Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина третю статті 108 виключено на підставі Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина четверту статті 108 виключено на підставі Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина п'яту статті 108 виключено на підставі Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина шосту статті 108 виключено на підставі Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

7. Перелік продуктів харчування, одягу, взуття, білизни і предметів першої потреби, що дозволяються до продажу засудженим, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина сьома статті 108 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5461-VI від 16.10.2012, № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 109. Придбання засудженими до позбавлення волі літератури і письмового приладдя

1. Засуджені мають право одержувати в бандеролях, посылках і передачах, а також без обмеження придбавати за рахунок коштів, які є на їхніх особових рахунках, літературу через книготорговельну мережу, письмове приладдя, передплачувати газети і журнали.

{Частина другу статті 109 виключено на підставі Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

3. Засудженому дозволяється мати при собі не більше десяти примірників книг, кількість газет і журналів не обмежується.

{Частина третя статті 109 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

4. Література в кількості, що перевищує вказану в частині третій цієї статті, може передаватися на зберігання або за згодою засудженого - до бібліотеки колонії, або пересилатися за його рахунок родичам.

Стаття 110. Побачення засуджених до позбавлення волі з родичами, захисниками, адвокатами, представниками та іншими особами. Телефонні розмови

{Назва статті 110 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016; в редакції Закону № 1637-IX від 14.07.2021}

1. Засуджені мають право на побачення: короткострокові тривалістю до чотирьох годин і тривалі - до трьох діб. Короткострокові побачення надаються з родичами або іншими особами у присутності представника колонії. Тривалі побачення надаються з правом спільного проживання і тільки з близькими родичами (подружжя, батьки, діти,

всиновлювачі, всиновлені, рідні брати й сестри, дід, баба, онуки). Тривалі побачення можуть надаватися і подружжю, яке проживало однією сім'єю, але не перебувало у шлюбі, за умови, що в них є спільні неповнолітні діти. Оплата послуг за користування кімнатами короткострокових і тривалих побачень здійснюється засудженими або їх родичами чи іншими особами за рахунок власних коштів.

2. Тривалі побачення при реєстрації шлюбу надаються позачергово.

3. Для одержання правничої допомоги, конфіденційних юридичних консультацій засуджені за власною ініціативою, ініціативою їхніх родичів та/або ініціативою осіб, визначених цією статтею, мають право на невідкладні побачення без обмеження в часі та кількості в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години із особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу. Право на такі побачення мають усі засуджені незалежно від рівня безпеки колонії, в якій вони тримаються. Побачення забезпечується при пред'явленні документа, що посвідчує особу, та одного з документів, визначених **статтею 50** Кримінального процесуального кодексу України, або довіреності, договору із засудженим чи договору з його родичами про представлення інтересів засудженого в Європейському суді з прав людини, копії ухвали про залучення особи як законного представника або інших документів, що підтверджують їх право на таке побачення із засудженим.

Побачення засуджених з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, є конфіденційними.

Присутність на побаченні персоналу колонії можлива виключно за письмовою заявою особи, визначеної абзацом першим частини другої статті 8 цього Кодексу, або засудженого, складеної ним у присутності особи (осіб), яка (які) прибула (прибули) до нього.

Аудіофіксація такого побачення забороняється.

Відеофіксація такого побачення здійснюється відкрито. Засуджений та особи, які до нього прибули, мають бути повідомлені про місце встановлення камери. Відеофіксація побачення камерою, про яку не повідомлено учасників побачення, забороняється.

Відеофіксація побачення здійснюється у спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту документів, якими користуються засуджений та/або особа (особи), яка (які) до нього прибула (прибули).

Відеофіксація побачення здійснюється у спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту розмови засудженого з особою (особами), яка (які) до нього прибула (прибули).

Адміністрація колонії зобов'язана негайно в розумний строк забезпечити побачення засудженого з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, при пред'явленні ним (ними) документа, що посвідчує особу, та одного з документів, визначених **статтею 50** Кримінального процесуального кодексу України, або довіреності, договору із засудженим чи договору з його родичами про представлення інтересів засудженого в Європейському суді з прав людини або інших документів, що підтверджують їх право на таке побачення із засудженим.

Якщо ініціатором побачення є особи, визначені **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, але засуджений відмовляється від побачення, адміністрація колонії зобов'язана організувати таке побачення.

У разі якщо засуджений особисто та безпосередньо повідомляє осіб, визначених **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, про небажання продовжувати побачення, таке побачення припиняється.

Не є підставою для відмови адміністрації установи виконання покарань у побаченні засудженого з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, наявність письмової відмови засудженого від такого побачення, якщо така відмова заявлена безпосередньо особі (особам), яка (які) прибула (прибули) до засудженого.

Відмова з цієї підстави адміністрації установи виконання покарань у забезпеченні побачення засудженого з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Засудженому забезпечується можливість спілкування з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, у приміщенні без суцільного розмежувального скла за згодою таких осіб.

Засуджені, які перебувають на лікуванні у стаціонарних закладах охорони здоров'я, мають право на одержання правничої допомоги, конфіденційних юридичних консультацій (побачень). Охорона засуджених у таких випадках забезпечується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, за місцезнаходженням закладу охорони здоров'я.

{Частина третя статті 110 із змінами, внесеними згідно з Законами № 5076-VI від 05.07.2012, № 1186-VI від 08.04.2014; в редакції Закону № 1637-IX від 14.07.2021}

4. Кількість і види побачень встановлюються:

засудженим, що знаходяться в дільниці посиленого контролю, надається одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на три місяці;

засудженим, що знаходяться в дільниці ресоціалізації, надається одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на два місяці;

засудженим, що перебувають в дільниці соціальної адаптації та соціальної реабілітації, надаються короткострокові побачення без обмежень та тривале побачення щомісяця.

{Частина четверта статті 110 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

5. Засудженим надається, в тому числі й під час перебування в стаціонарних закладах охорони здоров'я, право на телефонні розмови (у тому числі у мережах рухомого (мобільного) зв'язку) без обмеження їх кількості під контролем адміністрації, а також користуватися глобальною мережею Інтернет. Телефонні розмови оплачуються з особистих коштів засуджених. Телефонні розмови між засудженими, які перебувають у місцях позбавлення волі, забороняються. Телефонні розмови та користування у глобальній мережі Інтернет оплачуються з особистих коштів засуджених.

Телефонні розмови проводяться протягом дня у вільний від роботи час та поза часом, передбаченим для приймання їжі та безперервного сну, а за необхідності та за погодженням з адміністрацією - у будь-який час.

{Частина п'яту статті 110 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина п'ята статті 110 в редакції Законів № 1828-VI від 21.01.2010, № 1186-VI від 08.04.2014}

6. Засудженим за їхнім проханням дозволяється замінити тривалі побачення короткостроковими.

{Частина шоста статті 110 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

7. Засудженим надається право користуватися мережею Інтернет під контролем адміністрації.

Засуджені можуть створювати електронну поштову скриньку та користуватися нею під контролем адміністрації установи виконання покарань. Адміністрація установи виконання покарань ознайомлюється зі змістом вхідних та вихідних повідомлень у разі, якщо це необхідно з огляду на індивідуальні ризики окремих засуджених.

Під час користування глобальною мережею Інтернет засудженим забороняється:

вносити будь-яку інформацію, у тому числі направляти листи, коментарі, знаки тощо, та реєструватися на веб-сайтах, крім випадків створення та користування електронною поштовою скринькою в порядку, визначеному цією статтею, а також у разі необхідності здійснення реєстрації для користування дозволеними сайтами;

формувати будь-які бази даних та накопичувальні диски, у тому числі віртуальні;

відвідувати веб-сайти соціальних мереж, сайти, що пропагують жорстокість, насильство, еротичного або порнографічного змісту, переглядати сайти, що можуть негативно вплинути на психічний стан засудженого.

Перелік сайтів, до яких дозволяється доступ, формується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, та за заявою засуджених може бути доповнений адміністрацією установи виконання покарань сайтами, зміст яких не суперечить вимогам цієї статті.

Користування глобальною мережею Інтернет проводиться протягом дня у вільний від роботи час та поза часом, передбаченим для приймання їжі та безперервного сну.

Користування глобальною мережею Інтернет оплачується з особистих коштів засуджених або коштів інших осіб шляхом їх внесення на електронний гаманець.

Засуджені під час перебування в стаціонарних закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, з дозволу адміністрації установи виконання покарань можуть мати при собі та користуватися під контролем

адміністрації портативними персональними комп'ютерами з доступом до глобальної мережі Інтернет.

{Частина сьома статті 110 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5461-VI від 16.10.2012, № 1186-VI від 08.04.2014; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

8. Порядок організації побачень, телефонних розмов, користування мережею Інтернет встановлюється Міністерством юстиції України.

{Статтю 110 доповнено частиною восьмою згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 111. Короточасні виїзди за межі виправних і виховних колоній

/*{Окремі приписи частини першої статті 111 визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) в тім, що вони унеможливають застосування до засуджених до довічного позбавлення волі осіб короточасних виїздів за межі колонії на території України у зв'язку з такою винятковою особистою обставиною, як смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого, згідно з Рішенням Конституційного Суду № 11-р(П)/2023 від 20.12.2023. Окремі приписи частини першої статті 111 утрачають чинність через три місяці з дня ухвалення Рішення} 1. Засудженим, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, дільницях соціальної реабілітації виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і дільницях соціальної реабілітації виправних колоній середнього рівня безпеки та виховних колоніях, дозволяються короточасні виїзди за межі колонії на території України на строк не більше семи діб, не включаючи часу, необхідного для проїзду в обидва кінці (не більше трьох діб), у зв'язку з такими винятковими особистими обставинами:*/

{Абзац перший частини першої статті 111 в редакції Закону № 435-VII від 05.09.2013; із змінами, внесеними згідно із Законами № 1186-VI від 08.04.2014, № 1492-VIII від 07.09.2016}

смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого;

стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї;

одержання медичної допомоги, якщо така допомога не може бути надана установою виконання покарань, за наявності відповідного висновку лікаря такої установи.

{Частина першу статті 111 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. Заява засудженого про терміновий виїзд у зв'язку з винятковими обставинами має бути розглянута протягом доби.

Дозвіл на короточасний виїзд дається начальником колонії з урахуванням особи і поведінки засудженого. Час перебування засудженого поза межами колонії зараховується в строк відбування покарання. Вартість проїзду засудженого оплачується ним особисто або його родичами.

3. Засудженим жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, може бути дозволено короткочасний виїзд за межі виправної колонії на території України для влаштування дітей у родичів, опікунів або в дитячих будинках тривалістю не більш як десять діб без урахування часу перебування в дорозі (не більш як три доби).

{Частина третя статті 111 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

4. Засуджені, які працюють та перебувають у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, мають право на щорічний короткочасний виїзд за межі колонії тривалістю 14 календарних днів.

{Частина четверта статті 111 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010 - зміни набирають чинності з 1 січня 2012 року}

5. Порядок короткочасних виїздів засуджених визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина статті 111 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 112. Одержання засудженими до позбавлення волі посилок (передач) і бандеролей

1. Число посилок (передач) і бандеролей, що одержують засуджені до арешту та позбавлення волі, не обмежується.

{Частина перша статті 112 в редакції Законів № 1828-VI від 21.01.2010, № 1186-VI від 08.04.2014}

2. Максимальна вага однієї посылки або бандеролі визначається діючими поштовими правилами.

{Частина друга статті 112 із змінами, внесеними згідно із Законом № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008}

{Частину третю статті 112 виключено на підставі Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

4. Лікарські засоби і вироби медичного призначення, які одержують засуджені відповідно до медичного висновку, передаються до медичної частини колонії для їхнього лікування.

{Частина четверта статті 112 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

5. Порядок приймання і вручення посилок (передач) або бандеролей, а також перелік предметів, заборонених до одержання засудженими, визначаються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина п'ята статті 112 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 113. Листування засуджених до позбавлення волі

1. Засудженим дозволяється одержувати і відправляти листи і телеграми за свій рахунок без обмеження їх кількості.

2. Листування між перебуваючими в місцях позбавлення волі засудженими, які не є родичами, допускається тільки з дозволу адміністрації колонії.

3. Кореспонденція, яку одержують і надсилають засуджені до відбування покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівня безпеки, підлягає перегляду.

{Частина третя статті 113 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

4. Кореспонденція, у тому числі в електронній формі, яку засуджені адресують Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Європейському суду з прав людини, Міжнародному кримінальному суду, а також іншим відповідним органам міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, уповноваженим особам таких міжнародних організацій, Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань, до суду та прокуророві, перегляду не підлягає і надсилається за відповідною адресою протягом доби з моменту її подання. Кореспонденція, яку засуджені одержують від зазначених органів та осіб, перегляду не підлягає.

{Частина четверта статті 113 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3166-IV від 01.12.2005; в редакції Закону № 1829-VI від 21.01.2010; із змінами, внесеними згідно із Законами № 1186-VI від 08.04.2014, № 2236-IX від 03.05.2022, № 4093-IX від 21.11.2024}

5. Кореспонденція, яку засуджені адресують захиснику у кримінальному провадженні, що здійснює свої повноваження відповідно до [Кримінального процесуального кодексу України](#), перегляду не підлягає і надсилається за адресою протягом доби з часу її подачі. Кореспонденція, яку засуджені одержують від такого захисника, перегляду не підлягає.

Засуджений має право передати кореспонденцію захиснику у кримінальному провадженні, що здійснює свої повноваження відповідно до [Кримінального процесуального кодексу України](#), безпосередньо під час побачення з ним.

{Частина п'яту статті 113 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

{Статтю 113 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 1829-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 4652-VI від 13.04.2012}

Стаття 114. Одержання і відправлення засудженими до позбавлення волі грошових переказів

1. Засуджені мають право без обмеження одержувати грошові перекази і відправляти грошові перекази родичам, а з дозволу адміністрації колонії - й іншим особам. Одержані за переказами гроші зараховуються на особовий рахунок засудженого.

{Частина другу статті 114 виключено на підставі Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

Стаття 115. Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі

1. Особам, які відбувають покарання у виправних і виховних колоніях, створюються необхідні житлово-побутові умови, що відповідають правилам санітарії та гігієни. Засуджені, як правило, тримаються в приміщеннях блочного типу. Норма жилої площі на одного засудженого не може бути менш як чотири квадратні метри, а у лікувальних закладах при виправних колоніях, у виправних колоніях, призначених для тримання і лікування хворих на туберкульоз, у стаціонарі - п'яти квадратних метрів.

{Частина перша статті 115 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

2. Засудженим надається індивідуальне спальне місце і постільні речі. Вони забезпечуються одягом, білизною і взуттям за сезоном з урахуванням статі і кліматичних умов, а в лікувальних закладах - спеціальним одягом і взуттям.

3. Вагітним жінкам і матерям-годувальницям створюються поліпшені житлово-побутові умови та встановлюються підвищені норми харчування.

4. Особам з інвалідністю першої та другої груп, жінкам з вагітністю понад чотири місяці, непрацюючим жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, непрацюючим чоловікам віком понад шістдесят років і жінкам понад п'ятдесят п'ять років (якщо вони не одержують пенсії), а також особам, звільненим від роботи через хворобу, в тому числі хворим на активну форму туберкульозу, комунально-побутові послуги надаються безоплатно. Засудженим, які відбувають покарання у виховних колоніях, харчування, одяг, взуття, білизна і комунально-побутові послуги надаються безоплатно.

{Частина четверта статті 115 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

5. Норми харчування осіб, позбавлених волі, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

6. Засуджені з дозволу адміністрації можуть з коштів, які знаходяться на особових рахунках, додатково придбавати взуття і одяг, у тому числі спортивний, оплачувати лікувально-профілактичні послуги, що надаються додатково за призначенням лікаря, отримувати необхідне за медичними показаннями дієтичне харчування.

Стаття 115¹. Заходи, спрямовані на поновлення прав осіб, засуджених до позбавлення волі, у зв'язку з неналежними умовами тримання

1. Належними умовами тримання є умови, що відповідають вимогам [Конституції України](#), міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цього Кодексу, інших актів законодавства, а саме:

1) недопущення катувань чи нелюдського або такого, що принижує честь і гідність поводження чи покарання;

2) надання належної медичної допомоги;

3) забезпечення повноцінним харчуванням;

4) забезпечення житлово-побутових умов (жила площа, вільний доступ до туалетних кімнат, достатнє природне освітлення, нормативний температурний режим, провітрювання приміщень);

5) дотримання державних медико-санітарних правил.

2. Комісія з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань встановлює факт та/або строк тримання в неналежних умовах в установі виконання покарань на підставі цього Кодексу та [положення про Комісію з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань](#), що затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. До заходів щодо запобігання триманню засуджених в неналежних умовах належать:

1) переведення до іншого жилого приміщення (камери) з належними умовами тримання;

2) переведення до іншої установи виконання покарань;

3) усунення причин, що роблять умови тримання неналежними, шляхом зменшення наповнюваності жилого приміщення (камери), проведення ремонту, дезінфекції, дезінсекції тощо;

4) інші заходи, необхідні для припинення тримання в неналежних умовах.

4. До заходів відшкодування за неналежні умови тримання засудженого належать:

1) скорочення строку, з якого може бути застосовано умовно-дострокове звільнення, заміна призначеного судом покарання більш м'яким або зняття судимості в порядку, передбаченому [Кримінальним кодексом України](#);

{Щодо набрання чинності пункту 1 частини четвертої статті 115¹ див. [абзац третій пункту 1 розділу II Закону № 4093-IX від 21.11.2024](#)}

2) звільнення від відшкодування вартості витрат на тримання за весь строк встановленого факту тримання в неналежних умовах.

5. Засуджений, член його сім'ї або близький родич, захисник мають право звернутися із заявою про встановлення факту та/або строку тримання в неналежних умовах до Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань.

Комісія з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань невідкладно, але не пізніше двох робочих днів з дня отримання заяви, надсилає копію заяви до адміністрації установи виконання покарань.

У п'ятиденний строк з дня отримання заяви, передбаченої абзацом першим цієї частини, уповноважені члени Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань відвідують відповідну установу виконання покарань та вивчають стан дотримання адміністрацією установи умов тримання.

Уповноважені члени Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань під час відвідування установи виконання покарань мають право безперешкодно, із забезпеченням максимального сприяння працівниками та адміністрацією установи виконання покарань, пересуватися територією такої установи, здійснювати аудіо- та відеозапис, ознайомлюватися із звітністю, здійснювати інспектування, подавати письмові запити, перевіряти додержання законодавства, оскаржувати протиправні дії (бездіяльність) посадових та службових осіб установи виконання покарань, вимагати негайного припинення таких дій (бездіяльності) та притягнення до відповідальності винних осіб (з наступним вичерпним письмовим повідомленням відповідної особи про вжиті (невжиті) заходи відповідальності протягом десяти днів з дня отримання відповідної вимоги), спілкуватися з будь-якими працівниками установи виконання покарань та засудженими (у тому числі на умовах анонімності).

У триденний строк з дня відвідування установи виконання покарань Комісія з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань приймає рішення, в якому встановлює наявність або відсутність факту та/або строку тримання в неналежних умовах.

Рішення Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань підписується її членами.

Копія рішення Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань невідкладно, але не пізніше двох робочих днів з дня його прийняття, надсилається до адміністрації установи виконання покарань та засудженому, члену його сім'ї або близькому родичу, захиснику, які звернулися з відповідною заявою.

Адміністрація установи виконання покарань після отримання копії рішення Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань про встановлення факту та/або строку тримання в неналежних умовах зобов'язана негайно вжити передбачених частиною третьою цієї статті заходів щодо запобігання триманню засуджених в неналежних умовах та у десятиденний строк поінформувати про результати Комісію.

6. Копія рішення Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань, яким встановлено факт та/або строк тримання засудженого в неналежних умовах, невідкладно надсилається до територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, та окружної прокуратури, в межах територіальної юрисдикції якої засуджений відбуває покарання, з метою здійснення контролю за виконанням зазначеного рішення Комісії.

7. Засуджений у разі незгоди з рішенням Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань має право оскаржити таке рішення до суду в порядку, передбаченому [Кримінальним процесуальним кодексом України](#).

8. Комісія з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань не розглядає повторні заяви засудженого,

члена його сім'ї або близького родича, захисника про встановлення факту та/або строку тримання в неналежних умовах, якщо перша заява вирішена по суті.

{Закон доповнено статтею 115¹ згідно із Законом № 4093-IX від 21.11.2024}

Стаття 116. Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі

1. У місцях позбавлення волі організуються необхідні лікувально-профілактичні заклади, а для лікування засуджених, які хворіють на активну форму туберкульозу, - заклади на правах лікувальних. Для спостереження та лікування хворих на інфекційні захворювання в медичних частинах колоній створюються інфекційні ізолятори.

2. Лікувально-профілактична і санітарно-протиепідемічна робота в місцях позбавлення волі організується і проводиться відповідно до законодавства про охорону здоров'я. Адміністрація колоній зобов'язана виконувати необхідні медичні вимоги, що забезпечують охорону здоров'я засуджених. Засуджені до позбавлення волі зобов'язані виконувати правила особистої і загальної гігієни, вимоги санітарії.

3. До засудженого, який заявив про відмову від прийняття їжі, може бути застосовано примусове годування на підставі ухвали суду, прийнятої за висновком лікаря про те, що такому засудженому загрожує значне погіршення стану здоров'я та існує очевидна загроза його життю, що підтверджується відповідними медичними документами, які містять результати лабораторних, інструментальних та інших необхідних досліджень. Застосування примусового годування без ухвали суду забороняється.

Примусове годування має на меті гуманне ставлення до особи засудженого, його прав, честі і гідності та не допускає будь-якого приниження чи тортур стосовно такого засудженого.

Начальник установи виконання покарань при встановленні факту відмови засудженого від прийняття їжі повинен скласти акт про відмову від прийняття їжі, у якому зазначити причини такої відмови, та протягом однієї доби:

письмово поінформувати прокурора, який здійснює на відповідній території нагляд за дотриманням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

повідомити членів сім'ї (за наявності) засудженого, крім випадків, якщо це спеціально заборонено засудженим, про що такий засуджений у письмовій формі повідомляє начальника установи виконання покарань;

у разі відмови неповнолітнього від прийняття їжі - додатково повідомити законного представника та відповідні служби у справах дітей незалежно від бажання неповнолітнього і в разі обґрунтованості зазначених причин негайно вжити заходів щодо задоволення законних вимог такої особи.

Засуджений, який відмовився від прийняття їжі, з моменту встановлення такого факту має перебувати під постійним наглядом лікаря.

Лікар несе персональну відповідальність за правильність та своєчасність визначення виду примусового годування. Кожен випадок застосування примусового годування засудженого здійснюється у присутності лікаря.

Під час підготовки висновку лікар, зважаючи на стан здоров'я засудженого, визначає вид примусового годування.

Видами примусового годування є:

- 1) годування через назогастральний зонд за допомогою лійки;
- 2) годування через назогастральний зонд краплинно;
- 3) годування через назогастральний зонд за допомогою шприца Жане;
- 4) годування з ложки;
- 5) годування за допомогою напувальниці;
- 6) годування через гастростому.

Питання про застосування примусового годування засудженого вирішується судом у порядку, передбаченому законом.

Начальник установи виконання покарань невідкладно інформує Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо прийняття судом рішення про примусове годування засудженого.

Примусове годування є крайнім заходом для збереження життя засудженого і не може бути застосовано у випадках, якщо відмова від прийняття їжі більше не становить загрози його життю або засуджений заявив про своє бажання добровільно вживати їжу.

Порядок примусового годування, а також умови тримання засуджених, які відмовляються від прийняття їжі, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

{Частина третя статті 116 в редакції Законів № 1186-VI від 08.04.2014, № 1488-VIII від 06.09.2016, № 2428-IX від 19.07.2022}

4. Порядок надання особам, які позбавлені волі, медичної допомоги, організації і проведення санітарного нагляду, використання лікувально-профілактичних і санітарно-профілактичних установ охорони здоров'я і залучення з цією метою їхнього медичного персоналу визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України і центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

{Частина четверта статті 116 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

5. Засуджений має право звертатися за консультацією і лікуванням до закладів охорони здоров'я, що мають ліцензію Міністерства охорони здоров'я України, які надають платні медичні послуги та не віднесені до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань. Оплата таких послуг і придбання необхідних ліків здійснюється засудженим або його рідними та близькими за рахунок власних коштів. Консультавання та амбулаторне лікування в таких

випадках здійснюються в медичних частинах колоній за місцем відбування покарання під наглядом персоналу медичної частини. У разі необхідності лікування в умовах стаціонару засуджений має право отримувати медичну допомогу і лікування, в тому числі платні медичні послуги за рахунок особистих грошових коштів чи коштів рідних та близьких, у зазначених закладах охорони здоров'я. Підставою для надання такої медичної допомоги є медичний висновок. Режим перебування засуджених на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, визначається законодавством.

{Частина п'ята статті 116 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

6. Засудженим, які перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, тривалі побачення не надаються.

Порядок перебування, умови тримання та охорони засуджених у закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, визначаються Міністерством юстиції України.

{Статтю 116 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

7. За розголошення лікарської таємниці медичні працівники та інші особи установи виконання покарань, яким у зв'язку з виконанням професійних обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя засудженого до позбавлення волі, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законом.

{Статтю 116 доповнено частиною згідно із Законом № 1488-VIII від 06.09.2016; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2428-IX від 19.07.2022}

8. Засудженим до позбавлення волі жінкам гарантується право не надавати інформацію та не проходити огляд у зв'язку з історією її репродуктивного здоров'я. За вимогою жінки їй має бути забезпечено проведення медичного огляду (обстеження) лікарем-жінкою. Під час медичного огляду може бути присутнім лише медичний персонал, крім випадків, коли лікар вважає, що існують виняткові обставини, або коли лікар просить працівників установи виконання покарань бути присутніми з міркувань безпеки, або коли засуджена особа просить про це.

{Статтю 116 доповнено частиною згідно із Законом № 1488-VIII від 06.09.2016; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2428-IX від 19.07.2022}

Стаття 117. Виконання примусового лікування

1. До засуджених до позбавлення волі осіб, які мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, та тих, які не пройшли повного курсу лікування і відмовляються

від нього, адміністрацією колонії застосовуються призначені судом примусові заходи медичного характеру або примусове лікування.

2. Якщо під час відбування покарання буде встановлено, що засуджений має хворобу, яка становить небезпеку для здоров'я інших осіб, та відмовляється від лікування, адміністрація колонії вносить до суду подання про застосування до такої особи примусового лікування.

Глава 18

ПРАЦЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Стаття 118. Залучення засуджених до позбавлення волі до суспільно корисної праці

1. Засуджені до позбавлення волі мають право працювати. Праця здійснюється на добровільній основі на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, який укладається між засудженим та фізичною особою - підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють виконання робіт чи надання послуг.

Такі договори погоджуються адміністрацією колонії та повинні містити порядок їх виконання. Адміністрація зобов'язана створювати умови для праці засуджених за договорами цивільно-правового характеру та трудовими договорами.

{Частина перша статті 118 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1828-VI від 21.01.2010, № 1186-VI від 08.04.2014, № 1492-VIII від 07.09.2016; в редакції Закону № 2475-VIII від 03.07.2018}

2. Засуджені до позбавлення волі, які мають заборгованість за виконавчими документами, зобов'язані працювати в місцях і на роботах, які визначаються адміністрацією колонії, до погашення такої заборгованості.

{Частину другу статті 118 доповнено новим абзацом першим згідно із Законом № 2475-VIII від 03.07.2018}

Засудженим, які досягли пенсійного віку, встановленого [статтею 26](#) Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", особам з інвалідністю першої та другої груп, хворим на активну форму туберкульозу, жінкам з вагітністю понад чотири місяці, жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, дозволяється працювати за їхнім бажанням з урахуванням висновку лікарської комісії колонії.

{Частина друга статті 118 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

3. Перелік робіт і посад, на яких забороняється використовувати засуджених до позбавлення волі, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина третя статті 118 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

4. Засуджені не мають права припиняти роботу з метою вирішення трудових та інших конфліктів.

5. Засуджені можуть залучатися без оплати праці лише до робіт з благоустрою колоній і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або до допоміжних робіт із забезпечення колоній продовольством.

До цих робіт засуджені залучаються в порядку черговості, в неробочий час і не більш як на дві години на день.

{Абзац другий частини п'ятої статті 118 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 119. Умови праці засуджених до позбавлення волі

1. Для осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, робочий тиждень не може перевищувати норму тривалості робочого часу, встановленого законодавством про працю. Місце та вид роботи, час початку та закінчення роботи (зміни) визначаються адміністрацією колонії. Засуджені звільняються від роботи у вихідні, святкові та неробочі дні, визначені законодавством про працю.

{Частина перша статті 119 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. З урахуванням характеру виконуваних засудженим робіт допускається підсумований облік робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала нормального числа робочих годин.

3. Праця засуджених організовується з додержанням правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, встановлених законодавством про працю.

Стаття 120. Оплата праці засуджених до позбавлення волі

1. Праця осіб, засуджених до позбавлення волі, оплачується відповідно до її кількості і якості. Форми і системи оплати праці, норми праці та розцінки встановлюються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

{Частина перша статті 120 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

2. У виправних колоніях на особовий рахунок засуджених, які залучаються до суспільно корисної оплачуваної праці, зараховується незалежно від усіх відрахувань не менш як п'ятдесят відсотків нарахованого їм місячного заробітку.

Засудженим, які мають заборгованість за виконавчими документами, незалежно від усіх відрахувань належить виплачувати не менш як двадцять п'ять відсотків загальної суми заробітку.

{Частина друга статті 120 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014; в редакції Законів № 1492-VIII від 07.09.2016, № 2475-VIII від 03.07.2018}

Стаття 121. Відрахування із заробітку або іншого доходу засуджених до позбавлення волі

1. Особи, які відбувають покарання у виправних колоніях, відшкодовують витрати на їх утримання, крім вартості харчування, взуття, одягу, білизни, спецхарчування та спецодягу.

Порядок відшкодування вартості витрат на утримання засуджених у виправних колоніях встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. Відшкодування засудженими витрат, встановлених частиною першою цієї статті, що належить до власних надходжень виправних колоній, здійснюється після відрахування податку на доходи фізичних осіб і аліментів. Відрахування за виконавчими листами та іншими виконавчими документами здійснюється у порядку, встановленому законом.

{Стаття 121 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 122. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування і пенсійне забезпечення засуджених до позбавлення волі

1. Засуджені до позбавлення волі, залучені до суспільно корисної оплачуваної праці за строковим трудовим договором, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

2. Засуджені до позбавлення волі мають право на призначення та отримання пенсії відповідно до законодавства про пенсійне забезпечення з урахуванням особливостей призначення і виплати пенсій особам, засудженим до позбавлення волі за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтями 109, 110, 110², 111, частинами третьою - восьмою статті 111¹, статтями 111², 113, 114, 114¹, 258, 258², 258³, 258⁵, 260, 437, 438, 441, 442, 442¹, 447 Кримінального кодексу України.

Адміністрація виправної колонії, яка виконує покарання, надає відомості Пенсійному фонду України про пенсіонерів, засуджених до позбавлення волі за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтями 109, 110, 110², 111, частинами третьою - восьмою статті 111¹, статтями 111², 113, 114, 114¹, 258, 258², 258³, 258⁵, 260, 437, 438, 441, 442, 442¹, 447 Кримінального кодексу України, не пізніше ніж через три дні після отримання судового рішення, а про осіб, які набули право на пенсію під час відбування покарання, - при поданні такими особами документів для призначення пенсії у порядку, передбаченому частиною третьою цієї статті.

{Частина друга статті 122 в редакції Закону № 4455-IX від 15.05.2025}

3. Пенсії засудженим за наявності відповідного права призначаються територіальними органами Пенсійного фонду України за місцем відбування покарання. Особа, яка під час відбування покарання набула право на пенсію, надає адміністрації виправного закладу клопотання про забезпечення необхідних умов для призначення їй пенсії за місцезнаходженням цього виправного закладу, у тому числі щодо виклику представників Пенсійного фонду України з метою подання у встановленому порядку необхідних документів безпосередньо особою, яка відбуває покарання, або представником особи, яка відбуває покарання, за нотаріальним дорученням.

Адміністрація виправного закладу не більш як протягом 30 днів з дня реєстрації клопотання забезпечує зустріч засудженого з представником Пенсійного фонду України та

всебічно сприяє належному оформленню і поданню ним відповідних документів або забезпечує умови для оформлення і подання необхідних документів через представника особи, яка відбуває покарання.

4. Виплата особам, засудженим до позбавлення волі, призначених пенсій здійснюється територіальними органами Пенсійного фонду України на рахунок установи за місцем відбування покарання.

Із пенсій засуджених до позбавлення волі відшкодовуються витрати на їх утримання в установах виконання покарань в [порядку](#), встановленому Кабінетом Міністрів України.

При цьому не менш як п'ятдесят відсотків пенсії зараховується установою за місцем відбування покарання на особовий рахунок засудженого.

{Стаття 122 в редакції Законів № 1186-VI від 08.04.2014, № 1492-VIII від 07.09.2016}

Глава 19

ВИХОВНИЙ ВПЛИВ НА ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Стаття 123. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі

1. Соціально-виховна робота - цілеспрямована діяльність персоналу органів і установ виконання покарань та інших соціальних інституцій для досягнення мети виправлення і ресоціалізації засуджених.

Соціально-виховна робота спрямована на формування та закріплення в засуджених прагнення до заняття суспільно корисною діяльністю, сумлінного ставлення до праці, дотримання вимог законів та інших прийнятих у суспільстві правил поведінки, підвищення їх загальноосвітнього і культурного рівнів.

2. Участь засуджених у виховних заходах, які проводяться в колоніях, враховується при визначенні ступеня їхнього виправлення, а також при застосуванні заходів заохочення і стягнення.

3. Розпорядком дня колоній можуть бути передбачені виховні заходи, участь в яких для засуджених є обов'язковою.

4. Стимулювання правислухняної поведінки засуджених здійснюється за допомогою програм диференційованого виховного впливу з урахуванням їхньої поведінки, психічного стану і ступеня соціальної занедбаності.

5. Програми диференційованого виховного впливу на засуджених повинні враховувати можливості виховної функції режиму відбування покарання, здобуття загальної середньої та/або професійної освіти, професійних кваліфікацій, заходів заохочення і стягнення, які застосовуються до осіб, позбавлених волі, самодіяльних організацій засуджених, громадських, благодійних і релігійних організацій, а також залучення засуджених до самовиховання.

Стаття 124. Основні напрями, форми і методи соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі

1. У колоніях проводиться моральне, правове, трудове, естетичне, фізичне, санітарно-гігієнічне виховання засуджених, а також інші його види, що сприяють становленню їх на життєву позицію, яка відповідає правовим нормам і вимогам суспільно корисної діяльності.

2. Соціально-виховна робота із засудженими організується в індивідуальних, групових і масових формах на основі психолого-педагогічних принципів і методів.

Стаття 125. Здобуття загальної середньої та/або професійної освіти, професійних кваліфікацій засуджених до позбавлення волі

1. У колоніях відповідно до законів України "Про освіту" та "Про повну загальну середню освіту" для засуджених забезпечуються доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти.

{Частина перша статті 125 в редакції Закону № 4574-IX від 21.08.2025}

2. Засудженим, які бажають підвищувати свій загальноосвітній рівень, незалежно від віку створюються умови для самоосвіти, надається можливість навчання в загальноосвітніх навчальних закладах колоній, які створюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до потреб у них і за наявності необхідної матеріально-технічної та науково-методичної бази, педагогічних кадрів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. У виховних колоніях утворюються середні загальноосвітні школи трьох ступенів. Засуджені, які навчаються в них, підручниками, зошитами та письмовим приладдям забезпечуються безоплатно.

4. Засудженим, які не мають професійної кваліфікації, за якою вони можуть бути працевлаштовані в цій колонії, надається можливість здобути професійну освіту, професійні кваліфікації відповідно до Закону України "Про професійну освіту".

{Частина четверта статті 125 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 4574-IX від 21.08.2025}

Стаття 126. Організація здобуття загальної середньої та/або професійної освіти засудженими до позбавлення волі

{Назва статті 126 в редакції Закону № 4574-IX від 21.08.2025}

1. Організація здобуття загальної середньої та/або професійної освіти засудженими до позбавлення волі здійснюється відповідно до законів України "Про освіту", "Про повну загальну середню освіту" і "Про професійну освіту" в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Частина перша статті 126 в редакції Закону № 4574-IX від 21.08.2025}

2. На період проходження державної підсумкової атестації засуджені, які навчаються, звільняються від роботи на строк, передбачений законодавством. Заробітна плата їм за цей період не нараховується, харчування надається безоплатно.

3. Засудженим, які займаються самоосвітою, адміністрація колонії створює необхідні умови для занять у вільний від роботи час.

4. Здобуття загальної середньої та/або професійної освіти, професійних кваліфікацій засуджених заохочується і враховується при визначенні ступеня їхнього виправлення.

5. Педагогічні працівники закладів освіти надають допомогу адміністрації колонії в соціально-виховній роботі із засудженими.

{Частина п'ята статті 126 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4574-IX від 21.08.2025}

Стаття 127. Самодіяльні організації засуджених до позбавлення волі

1. Самодіяльні організації засуджених до позбавлення волі створюються в колоніях з метою розвитку в засуджених корисної ініціативи, соціальної активності, здорових міжособових взаємовідносин, участі у вирішенні питань організації праці, навчання, відпочинку, побуту, впливу на виправлення засуджених, розвитку корисних соціальних зв'язків.

2. Участь у самодіяльних організаціях є добровільною справою кожного засудженого, його соціально корисна активність заохочується адміністрацією колонії і враховується при визначенні ступеня його виправлення.

3. У колоніях із числа засуджених, які зарекомендували себе позитивно, створюються ради колективів колоній і відділень соціально-психологічної служби. У колоніях можуть створюватися й інші самодіяльні організації засуджених, якщо їхня діяльність не суперечить порядку і умовам відбування покарання.

4. Засуджені, які входять до складу самодіяльних організацій, не користуються додатковими пільгами і не звільняються від основної роботи.

Стаття 128. Богослужіння і релігійні обряди в колоніях

1. У колоніях здійснення свободи сповідувати будь-яку релігію або виражати переконання, пов'язані із ставленням до релігії, підлягає лише тим обмеженням, які необхідні для забезпечення ізоляції, громадської безпеки і встановлені цим Кодексом.

2. Богослужіння і релігійні обряди в колоніях проводяться за проханням засуджених або за зверненням релігійної організації в неробочий час.

3. Адміністрація колонії сприяє у запрошенні священнослужителів, бере участь у визначенні місця, часу та інших умов проведення богослужіння, обряду або церемонії. Адміністрація колонії не має виявляти свого ставлення до певної релігії чи конфесії.

{Частина третя статті 128 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

4. Засуджені мають право на придбання і користування релігійною літературою, іншими предметами і матеріалами релігійного призначення, використання яких не суперечить інтересам забезпечення ізоляції засуджених, а також іншим умовам виконання покарання.

5. Засуджені не мають права, посилаючись на свої релігійні переконання, ухилятися від виконання своїх обов'язків, а також установлених вимог режиму відбування покарання.

6. Відправлення релігійних обрядів не повинно порушувати розпорядок дня в колоніях, а також утискати права інших осіб, які відбувають покарання.

7. У колонії для відправлення релігійних обрядів можуть допускатися тільки представники релігійних організацій, які офіційно зареєстровані у встановленому законом порядку.

Стаття 128¹. Організація душпастирської опіки засуджених

1. Душпастирська опіка засуджених - діяльність в установах виконання покарань священнослужителів (капеланів), уповноважених релігійними організаціями, статuti (положення) яких зареєстровані у встановленому законом порядку, спрямована на задоволення релігійних потреб засуджених, їх духовне виховання.

2. Для координації заходів душпастирської опіки засуджених центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, створює дорадчий орган, до складу якого включаються представники заінтересованих релігійних центрів і управлінь, статuti (положення) яких зареєстровані у встановленому законом порядку.

3. Порядок спеціальної підготовки священнослужителів (капеланів) та надання повноважень на здійснення заходів душпастирської опіки засуджених погоджуються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

4. Заходи душпастирської опіки не повинні порушувати встановлений законом та іншими нормативно-правовими актами порядок виконання і відбування покарань.

5. Зустрічі священнослужителів (капеланів) із засудженими надаються у час, вільний від роботи (навчання) засуджених, без обмеження кількості зустрічей у місці, визначеному адміністрацією установи виконання покарань.

6. Адміністрація установ виконання покарань сприяє забезпеченню конфіденційності зустрічей засуджених із священнослужителями (капеланами).

7. Священнослужителі (капелани) можуть відвідувати установи виконання покарань для проведення заходів душпастирської опіки за спеціальним дозволом адміністрації таких установ у завчасно погоджений з адміністрацією установи час.

8. Таємниця сповіді є недоторканною і охороняється законом. Забороняється оприлюднювати, фіксувати технічними засобами та відтворювати будь-яку інформацію, отриману зі сповіді. Відомості, отримані зі сповіді, не можуть бути предметом досудового розслідування, досудового слідства чи кримінального провадження, використовуватися як доказ. Ніхто в жодному разі не може допитувати священнослужителя, перекладача чи іншу особу з питань, пов'язаних з конфіденційністю сповіді.

{Кодекс доповнено статтею 128¹ згідно із Законом № 419-VIII від 14.05.2015}

Стаття 129. Вільний час засуджених до позбавлення волі

1. Час, вільний від основної трудової діяльності і виконання обов'язкових заходів, передбачених розпорядком дня для засуджених у колонії, є їх вільним часом.

2. Засуджені мають право розпоряджатися вільним часом на власний розсуд, виключаючи виконання тих видів діяльності, які заборонені цим Кодексом.

3. Вільний час засуджених повинен тривати не менш як дві години на добу і передбачається розпорядком дня колонії.

Стаття 130. Заходи заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі

1. За виконання покладених обов'язків та додержання правил поведінки, встановлених цим Кодексом та правилами внутрішнього розпорядку колонії, дотримання правил трудового розпорядку та вимог безпеки праці до осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, можуть застосовуватися такі заходи заохочення:

подяка;

дострокове зняття раніше накладеного стягнення;

нагородження похвальною грамотою;

присвоєння почесного звання "кращий за поведінкою", "активний учасник самодіяльності" тощо;

виплата грошової премії;

нагородження подарунком;

переведення на поліпшені умови тримання;

надання дозволу для виїзду за межі колонії з метою відвідування рідних до семи днів засудженим, які тримаються у дільницях соціальної реабілітації виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання та середнього рівня безпеки;

надання додаткового короткострокового або тривалого побачення;

дозвіл додатково витратити гроші для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби в сумі до п'ятдесяти відсотків мінімального розміру заробітної плати;

збільшення тривалості прогулянки засудженим, які тримаються в дільницях посиленого контролю колоній і приміщеннях камерного типу виправних колоній максимального рівня безпеки, до двох годин.

{Стаття 130 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1828-VI від 21.01.2010, № 1492-VIII від 07.09.2016; текст статті 130 в редакції Закону № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 131. Порядок застосування заходів заохочення до осіб, позбавлених волі

1. Застосування заходів заохочення має на меті здійснення виховного впливу на осіб, до яких ці заходи застосовуються на основі об'єктивної оцінки додержання ними правил поведінки, встановлених цим Кодексом та правилами внутрішнього розпорядку колонії, а також дотримання правил трудового розпорядку та вимог безпеки праці.

{Частина перша статті 131 в редакції Закону № 1487-VIII від 06.09.2016}

2. При заохоченні до засудженого застосовується один захід заохочення.

3. Грошова премія приєднується до заробітку і зараховується на особовий рахунок засудженого, подарунок передається на зберігання до звільнення засудженого або за його проханням надсилається родичам.

4. У порядку заохочення засудженим протягом року може бути надано додатково одне короткострокове чи тривале побачення.

{Частина четверта статті 131 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

5. До засуджених, які тримаються в дільницях посиленого контролю колоній і приміщеннях камерного типу виправних колоній максимального рівня безпеки, заохочення у виді збільшення тривалості прогулянки застосовується на строк до одного місяця.

6. Із засудженого може бути достроково знято, як правило, лише одне раніше накладене стягнення.

7. Заохочення у виді подяки і дострокового зняття раніше накладеного стягнення застосовуються усно або письмово, інші заохочення - тільки письмово.

8. Адміністрація колонії зобов'язана щоквартально проводити оцінювання поведінки особи, додержання нею правил поведінки, встановлених цим Кодексом та правилами внутрішнього розпорядку колонії, а також дотримання правил трудового розпорядку та вимог безпеки праці та приймати вмотивоване рішення про доцільність або недоцільність застосування до особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, заходів заохочення. Прийняте рішення відображається в індивідуальній програмі соціально-виховної роботи та доводиться до відома особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, під підпис.

{Статтю 131 доповнено частиною восьмою згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

9. Інформація про осіб, до яких застосовано заохочення, з метою виховного впливу на інших засуджених, за згодою засудженого, може поширюватися через місцеву стінгазету, радіо, на зібраннях засуджених, доводитися до відома родичів.

{Статтю 131 доповнено частиною дев'ятою згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 131¹. Поняття дисциплінарного проступку

1. Дисциплінарним проступком особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, є протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на встановлений порядок у сфері виконання покарань, вчинене цією особою.

2. Персонал установи виконання покарань зобов'язаний довести наявність у діях чи бездіяльності особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, усіх ознак дисциплінарного проступку. Відсутність таких ознак виключає застосування до особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, заходів стягнення.

{Закон доповнено статтею 131¹ згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 131². Обставини, що виключають дисциплінарну відповідальність

1. Особа, яка діяла у стані крайньої необхідності, під дією психологічного або фізичного примусу, виконувала наказ або розпорядження, не підлягає дисциплінарній відповідальності.

{Закон доповнено статтею 131² згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 132. Заходи стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі

1. За невиконання покладених обов'язків та порушення встановлених заборон до осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, можуть застосовуватися такі заходи стягнення:

попередження;

догана;

сувора догана;

грошовий штраф до двох мінімальних розмірів заробітної плати;

скасування поліпшених умов тримання;

поміщення засуджених чоловіків, які тримаються у виправних колоніях, у дисциплінарний ізолятор з виведенням або без виведення на роботу чи навчання на строк до чотирнадцяти діб, а засуджених жінок - до десяти діб;

поміщення засуджених, які тримаються в приміщеннях камерного типу виправних колоній максимального рівня безпеки, у карцер без виведення на роботу на строк до чотирнадцяти діб;

переведення засуджених, які тримаються у виправних колоніях, крім засуджених, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, до приміщення камерного типу (одиначної камери) на строк до трьох місяців.

Попередження - це письмове застереження про притягнення до дисциплінарної відповідальності певного виду у разі повторного порушення.

{Частина перша статті 132 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1487-VIII від 06.09.2016}

2. Вагітні жінки, жінки, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, особи з інвалідністю першої групи в дисциплінарний ізолятор, карцер, приміщення камерного типу (одиначну камеру) не поміщаються.

Стаття 133. Злісне порушення встановленого порядку відбування покарання

1. Злісним порушенням установленого порядку відбування покарання є вживання спиртних напоїв, наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи інших одурманюючих засобів; виготовлення, зберігання, придбання, розповсюдження інших заборонених предметів, участь у настільних азартних та інших іграх з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди; вчинення дрібного хуліганства; систематичне ухилення від лікування захворювань, що становлять небезпеку для здоров'я інших осіб.

{Стаття 133 в редакції Закону № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 134. Порядок застосування заходів стягнення до осіб, позбавлених волі

1. При призначенні заходів стягнення враховуються причини, обставини і мотиви вчинення порушення, поведінка засудженого до вчинення проступку, кількість і характер раніше накладених стягнень, а також пояснення засудженого щодо суті проступку. Стягнення, що накладаються, мають відповідати тяжкості і характеру проступку засудженого.

2. За кілька проступків, вчинених одночасно, накладається одне стягнення.

3. Стягнення може бути накладене лише на особу, яка вчинила проступок, і не пізніше десяти діб з дня виявлення проступку, а якщо у зв'язку з проступком проводилась перевірка, то з дня її закінчення, але не пізніше шести місяців з дня вчинення проступку.

4. Накладене стягнення звертається до виконання негайно, а у виняткових випадках - у строк не пізніше одного місяця з дня його накладення. Якщо протягом місяця з дня накладення стягнення воно не було звернено до виконання, то це стягнення не виконується.

5. Повторне переведення на поліпшені умови тримання може бути застосоване не раніше, ніж через шість місяців з дня відбуття стягнення.

6. Стягнення накладається лише письмово.

{Частина шоста статті 134 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1487-VIII від 06.09.2016}

7. Стягнення у виді грошового штрафу накладається тільки за злісне порушення встановленого порядку відбування покарання, передбачене **статтею 133** цього Кодексу, за постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки. Постанова оголошується засудженому під розписку. Стягнена сума штрафу перераховується в доход держави.

{Частина сьома статті 134 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

8. Поміщення засудженого в дисциплінарний ізолятор або в карцер чи переведення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери) проводиться за вмотивованою постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки, з визначенням строку тримання.

9. Стягнення у виді переведення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери) накладається в разі безуспішного застосування інших заходів впливу.

10. До засуджених, які поміщені в дисциплінарний ізолятор або карцер, переведені до приміщення камерного типу (одиначної камери), можуть застосовуватися всі заходи стягнення, за винятком повторного поміщення в дисциплінарний ізолятор або карцер, повторного переведення до приміщення камерного типу (одиначної камери).

11. Під час тримання в дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері) засудженим забороняються придбання продуктів харчування і предметів першої потреби, одержання посилок (передач) і бандеролей, користування настільними іграми, а також побачення, крім побачень, що невідкладно організуються

адміністрацією установи виконання покарань у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години без обмеження у часі та кількості з особами, визначеними абзацом першим частини другої статті 8 цього Кодексу, за їх ініціативою та/або за ініціативою засудженого для одержання ним правничої допомоги, конфіденційних юридичних консультацій.

{Абзац перший частини одинадцятої статті 134 із змінами, внесеними згідно із Законом № 435-VII від 05.09.2013; в редакції Законів № 1186-VI від 08.04.2014, № 1637-IX від 14.07.2021}

Засудженим, на яких накладено дисциплінарне стягнення у виді поміщення у дисциплінарний ізолятор, карцер або переведення до приміщення камерного типу (одиначної камери), телефонна розмова може бути надана лише з дозволу начальника колонії як виняток, з метою виховного впливу або у зв'язку з винятковими особистими обставинами (смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого, стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї).

{Частину одинадцяту статті 134 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 435-VII від 05.09.2013}

У дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері) засуджені забезпечуються індивідуальним спальним місцем і постільними речами. Постільні речі видаються тільки на час сну, верхній одяг - на час виходу з приміщення.

Тримання засуджених у карцері одиначне.

Засудженим, які тримаються в дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері), надається щоденна прогулянка тривалістю одна година.

Посилки (передачі) і бандеролі вручаються засудженому після закінчення строку його перебування в дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері).

12. Засуджені, які тримаються в дисциплінарному ізоляторі з виведенням на роботу, в приміщенні камерного типу (одиначній камері), працюють окремо від інших засуджених.

13. Засуджений може оскаржити накладене на нього стягнення, однак подання скарги не зупиняє виконання стягнення. Посадова особа, яка наклала стягнення, за наявності для того підстав може його скасувати або замінити іншим, більш м'яким стягненням. Вища посадова особа може скасувати стягнення в разі, коли посадова особа, яка наклала стягнення, перевищила свої повноваження або стягнення було накладено нею при відсутності порушення з боку засудженого.

14. Якщо протягом шести місяців з дня відбуття стягнення засуджений не буде підданий новому стягненню, він визнається таким, що не має стягнення.

15. При накладенні стягнення на засудженого адміністрація колонії невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту накладення стягнення, забезпечує засудженому можливість у встановленому порядку в обраний ним спосіб повідомити про це близьких родичів,

адвоката або інших фахівців у галузі права, які за законом мають право на надання правничої допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

{Частина п'ятнадцята статті 134 в редакції Закону № 4490-IX від 05.06.2025}

16. Адміністрація колонії при встановленні факту порушення особою, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, вимог режиму зобов'язана невідкладно розпочати перевірку причин, обставин і мотивів вчинення порушення, поведінки цієї особи до вчинення проступку, визначити кількість і характер раніше накладених стягнень, а також отримати її пояснення про суть проступку. За наслідками такої перевірки приймається рішення про доцільність або недоцільність застосування до особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, заходів стягнення та обґрунтовується їх вид. Якщо адміністрація колонії прийняла рішення обмежитися іншими профілактичними заходами, це відображається у щоденнику індивідуальної роботи із засудженим та доводиться до відома особи під підпис.

{Статтю 134 доповнено частиною шістнадцятою згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 135. Процедура дисциплінарного провадження

1. Питання про доцільність застосування стягнення до осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, вирішується на засіданні дисциплінарної комісії установи виконання покарань. Дисциплінарна комісія установи виконання покарань діє на постійній основі. Засідання дисциплінарної комісії є повноважним, якщо на ньому присутні більше половини членів дисциплінарної комісії.

2. До складу дисциплінарної комісії входять начальник установи виконання покарань, його заступники та начальники служб установи, які за своїми функціональними обов'язками безпосередньо спілкуються з особами, які відбувають покарання у виді позбавлення волі. Очолює дисциплінарну комісію начальник установи виконання покарань або особа, яка виконує його обов'язки.

3. На засідання дисциплінарної комісії запрошуються й інші особи, присутність яких є доцільною для встановлення обставин вчинення правопорушення та визначення міри відповідальності. Члени спостережних комісій на відповідній території мають право бути присутніми на засіданні дисциплінарної комісії та мають право дорадчого голосу.

4. Особа, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, має бути повідомлена про місце і час засідання дисциплінарної комісії не пізніше ніж за одну добу до його проведення. За заявою засудженого цей термін може бути продовжено, але не більш як на дві доби.

5. Особа, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, має право користуватися за власним вибором під час підготовки до засідання дисциплінарної комісії послугами адвоката або іншого фахівця в галузі права, який представлятиме її інтереси під час засідання зазначеної комісії. Якщо особа, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, не має доступу до адвоката або іншого фахівця в галузі права, адміністрація установи виконання покарань невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту отримання відповідного звернення такої особи або її близьких родичів, надає особі, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, можливість звернутися за отриманням безоплатної правничої допомоги до суб'єктів надання такої допомоги. У такому разі дисциплінарна

комісія зупиняє дисциплінарне провадження до моменту отримання копії рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги. Зупинення дисциплінарного провадження зупиняє перебіг строку накладення стягнення.

{Абзац перший частини п'ятої статті 135 в редакції Закону № 4490-IX від 05.06.2025}

Засуджений та/або його представник мають право:

отримати інформацію про притягнення до дисциплінарної відповідальності, у тому числі документи, що стосуються справи, не пізніш як за одну добу до початку засідання дисциплінарної комісії;

бути присутнім на засіданні дисциплінарної комісії під час розгляду питання про його притягнення до дисциплінарної відповідальності;

ознайомлюватися з матеріалами дисциплінарного провадження та особової справи, робити виписки, знімати копії з них;

надавати пояснення, заперечення та заявляти клопотання в усному та письмовому вигляді, надавати докази;

подавати клопотання не пізніш як за двадцять чотири години до визначеного часу засідання про залучення до засідання дисциплінарної комісії осіб, присутність яких є доцільною для встановлення обставин вчинення правопорушення та визначення міри відповідальності.

6. Матеріали про порушення доповідаються на засіданні дисциплінарної комісії начальником відділення соціально-психологічної служби у присутності особи, яка вчинила порушення, та інших запрошених осіб.

Під час засідання дисциплінарної комісії заслуховуються пояснення засудженого та його представника, свідків, інших осіб, залучених відповідно до частини третьої та абзацу сьомого частини п'ятої цієї статті, адміністрації установи виконання покарань, особи, яка ініціювала притягнення до дисциплінарної відповідальності, та осіб, які мають право дорадчого голосу.

Рішення про притягнення до відповідальності приймається більшістю голосів членів дисциплінарної комісії.

Начальник установи виконання покарань має право поміщати засудженого в дисциплінарний ізолятор строком до однієї доби до прийняття рішення про застосування стягнення у разі порушення режиму відбування покарання, що полягало у перебуванні у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, участі в конфліктній ситуації, бійці, масових заворушеннях або інших діях, що створюють серйозну загрозу підтримці порядку в установі.

Поміщення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери) проводиться за рішенням суду. У разі прийняття на засіданні дисциплінарної комісії рішення про поміщення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери) адміністрація установи виконання покарань протягом двадцяти чотирьох годин направляє до суду відповідне клопотання (подання) разом із рішенням комісії.

7. Рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності особи, яка відбуває покарання, має бути детально вмотивоване та може бути оскаржене особою, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, або її представником до органу виконання покарань вищого рівня, прокурора чи суду.

Засудженому протягом трьох робочих днів видається копія рішення про застосування до нього стягнення із зазначенням можливості та порядку його оскарження.

{Стаття 135 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 136. Підстави і розмір матеріальної відповідальності засуджених до позбавлення волі

1. Засуджені до позбавлення волі несуть матеріальну відповідальність за заподіяні під час відбування покарання матеріальні збитки державі згідно із законодавством. Засуджені також повинні відшкодувати збитки, заподіяні колонії, і додаткові витрати, пов'язані з припиненням втечі засудженого, лікуванням засудженого, який навмисно заподіяв собі тілесні ушкодження. Якщо збитки заподіяні у процесі виконання трудових обов'язків, засуджені несуть матеріальну відповідальність у розмірі і на підставах, встановлених законодавством про працю. В інших випадках збитки відшкодовуються в розмірі і на підставах, встановлених цивільним законодавством.

2. У разі заподіяння матеріальних збитків кримінальним правопорушенням, вчиненим засудженим під час відбування покарання, стягнення збитків провадиться на загальних підставах.

{Частина друга статті 136 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

Стаття 137. Порядок стягнення матеріальних збитків, заподіяних засудженими до позбавлення волі

1. Матеріальні збитки, заподіяні державі засудженими під час відбування покарання, стягуються з їхнього заробітку за постановою начальника колонії.

2. До винесення постанови має бути встановлений розмір збитків, обставини, за яких їх було завдано, і ступінь вини засудженого в заподіянні збитків. У процесі перевірки у нього береться письмове пояснення.

3. Постанова начальника колонії про стягнення збитків оголошується засудженому під розписку.

4. Засуджений може оскаржити постанову начальника колонії вищій посадовій особі. Подача скарги не зупиняє виконання постанови про стягнення збитків.

5. Вища посадова особа може скасувати постанову про стягнення збитків або зменшити розмір суми, що підлягає стягненню.

6. Неправильно відраховані суми за заподіяні матеріальні збитки підлягають поверненню засудженому і зараховуються на його особовий рахунок.

7. Після звільнення засудженого від покарання збитки, не відшкодовані ним під час відбування покарання, можуть бути стягнені за рішенням суду у встановленому законом порядку.

Глава 20

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ В КОЛОНІЯХ РІЗНИХ ВИДІВ

Стаття 138. Виправні колонії мінімального рівня безпеки

1. Засуджені у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання мають право витратити для придбання продуктів харчування, одягу, взуття, білизни та предметів першої потреби гроші, зароблені у виправній колонії, одержані за переказами, за рахунок пенсії та іншого доходу, без обмеження їх обсягу.

Засудженим, які перебувають у дільниці посиленого контролю, надаються одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на три місяці.

Засудженим, які перебувають у дільниці ресоціалізації, надаються одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на два місяці.

Засудженим, які перебувають у дільниці соціальної реабілітації, надаються короткострокові побачення без обмежень та тривале побачення щомісяця.

{Частина перша статті 138 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. При сумлінній поведінці і ставленні до праці після відбуття не менше однієї третини строку покарання засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації виправної колонії, мають право на поліпшення умов тримання.

{Частина друга статті 138 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

3. У виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання встановлюється режим, передбачений **частиною другою** статті 99 цього Кодексу для засуджених, які тримаються у дільницях соціальної реабілітації.

Стаття 139. Виправні колонії середнього рівня безпеки

1. У виправних колоніях середнього рівня безпеки засуджені мають право витратити на місяць для придбання продуктів харчування, одягу, взуття та предметів першої потреби гроші, зароблені у виправній колонії, одержані за переказами, за рахунок пенсії та іншого доходу, без обмеження їх обсягу.

Засудженим, які перебувають у дільниці посиленого контролю, надаються одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на три місяці.

Засудженим, які перебувають у дільниці ресоціалізації, надаються одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на два місяці.

Засудженим, які перебувають у дільниці соціальної реабілітації, надаються короткострокові побачення без обмежень та тривале побачення щомісяця.

{Частина перша статті 139 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. При сумлінній поведінці і ставленні до праці після відбуття не менше половини строку покарання засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації виправної колонії, мають право на поліпшення умов тримання.

{Частина друга статті 139 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 140. Виправні колонії максимального рівня безпеки

1. У виправних колоніях максимального рівня безпеки засуджені тримаються в умовах суворої ізоляції у звичайних жилих приміщеннях та приміщеннях камерного типу.

У звичайних жилих приміщеннях тримаються:

чоловіки, яким покарання у виді смертної кари або довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк у порядку помилування;

{Абзац третій частини першої статті 140 в редакції Закону № 2689-IX від 18.10.2022}

чоловіки, яким покарання у виді довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк за правилами, передбаченими [статтею 82](#) Кримінального кодексу України.

{Частина першу статті 140 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2689-IX від 18.10.2022}

чоловіки, засуджені за умисні особливо тяжкі злочини;

чоловіки, які раніше двічі в будь-якій послідовності були засуджені до позбавлення волі за такі злочини: проти основ національної безпеки України; умисне вбивство; умисне тяжке тілесне ушкодження; захоплення заручників; зґвалтування; розбій, вчинений при обтяжуючих обставинах; вимагання, вчинене при обтяжуючих обставинах; виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї; створення злочинної організації; бандитизм; терористичний акт; створення непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань; викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем; незаконне заволодіння транспортним засобом при обтяжуючих обставинах; контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця; посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя; злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи; втеча з місця позбавлення волі або з-під варти; посягання

на життя представника іноземної держави і які знову вчинили будь-який з перелічених злочинів, за який вони засуджені до покарання у виді позбавлення волі.

У приміщеннях камерного типу тримаються:

чоловіки, засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі;

чоловіки, яким покарання у виді смертної кари замінено довічним позбавленням волі;

чоловіки, засуджені за умисні особливо тяжкі злочини;

чоловіки, засуджені за вчинення злочину, передбаченого [частиною п'ятою статті 255](#), [статтями 255¹](#), [255²](#) Кримінального кодексу України;

{Частина першу статті 140 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 671-IX від 04.06.2020}

чоловіки, засуджені за вчинення умисного тяжкого або особливо тяжкого злочину в період відбування покарання у виді позбавлення волі;

чоловіки, які раніше були засуджені до позбавлення волі за будь-який з таких злочинів: проти основ національної безпеки України; умисне вбивство при обтяжуючих обставинах; захоплення заручників; зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, а також зґвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього, малолітньої чи малолітнього; розбій, вчинений організованою групою або поєднаний із заподіянням тяжких тілесних ушкоджень; вимагання, вчинене організованою групою або поєднане із заподіянням тяжкого тілесного ушкодження; створення злочинної організації; бандитизм; терористичний акт; посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця; посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя; злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи; втеча з місця позбавлення волі або з-під варти і які знову вчинили будь-який з перелічених злочинів, за який вони засуджені до покарання у виді позбавлення волі;

чоловіки, переведені із колоній середнього рівня безпеки на підставах, передбачених цим Кодексом.

2. У виправних колоніях максимального рівня безпеки засуджені мають право витратити для придбання продуктів харчування, одягу, взуття та предметів першої потреби гроші, зароблені у виправній колонії, одержані за переказами, за рахунок пенсії та іншого доходу, без обмеження їх обсягу.

Засудженим, які перебувають у дільниці посиленого контролю, надаються одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на три місяці.

Засудженим, які перебувають у дільниці ресоціалізації, надаються одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на два місяці.

Засудженим, які перебувають у приміщеннях камерного типу, надається щоденна прогулянка тривалістю одна година.

{Частина друга статті 140 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

3. При сумлінній поведінці і ставленні до праці після відбуття не менше половини строку покарання засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації виправної колонії, мають право на поліпшення умов тримання.

{Частина третя статті 140 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Глава 21

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЗАСУДЖЕНИМИ ЖІНКАМИ І НЕПОВНОЛІТНИМИ

Стаття 141. Відбування покарання засудженими вагітними жінками, матерями-годувальницями і жінками, які мають дітей віком до трьох років

1. При виправних колоніях, в яких відбувають покарання засуджені до позбавлення волі жінки, у разі потреби організуються будинки дитини. Засуджені жінки мають право влаштовувати в будинки дитини своїх дітей віком до трьох років. Будинки дитини при виправній колонії є дитячим закладом. У будинках дитини діти перебувають під опікою адміністрації дитячого закладу на повному державному забезпеченні, їм створюються умови, необхідні для нормальної життєдіяльності та розвитку. Якщо засуджена жінка не виявила бажання проживати в будинку дитини спільно із своєю дитиною, їй має бути надана можливість вільно спілкуватися з нею без обмежень. Не вважається обмеженням спілкування жінки із своєю дитиною, якщо від засудженої вимагається відвідувати дитину у час, вільний від виконання покладених на неї обов'язків.

{Частина перша статті 141 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010; із змінами, внесеними згідно із Законом № 435-VII від 05.09.2013}

2. Матері-годувальниці і вагітні жінки можуть одержувати продуктові посилки (передачі) в асортименті, який визначається медичним висновком.

{Частина друга статті 141 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

3. Засуджені жінки можуть проживати із своїми дітьми віком до трьох років у будинку дитини, для цього адміністрація виправної колонії створює необхідні умови для проживання і контролю за поведінкою жінок у будинку дитини.

{Статтю 141 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

4. Засуджені жінки з вагітністю понад чотири місяці або які мають при собі дітей віком до трьох років у випадках, коли до них не застосовується звільнення від відбування покарання відповідно до статті 83 Кримінального кодексу України, направляються адміністрацією виправної колонії для дальшого відбування покарання у виправну колонію, при якій є будинок дитини.

5. Відвідування близькими родичами дитини, яка перебуває в будинку дитини, та умови їх спілкування визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

{Статтю 141 доповнено новою частиною згідно із Законом № 435-VII від 05.09.2013}

6. Діти, які перебувають у будинку дитини, за згодою батьків можуть передаватися їхнім родичам та за згодою батьків та рішенням органу опіки і піклування - іншим особам або після досягнення трирічного віку направляються до відповідних дитячих закладів.

Спірні питання між матір'ю та батьком щодо місця проживання дитини вирішуються органом опіки та піклування або судом.

{Частина шоста статті 141 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

7. Якщо у матері дитини, яка досягла трирічного віку, невідбута частина строку покарання не перевищує одного року і вона сумлінно виконує свої материнські обов'язки, перебування дитини в будинку дитини може бути продовжено адміністрацією виправної колонії до звільнення матері.

{Частина сьома статті 141 із змінами, внесеними згідно із Законом № 435-VII від 05.09.2013}

Стаття 142. Проживання жінок, засуджених до позбавлення волі, за межами виправної колонії

1. Засудженим жінкам, які сумлінно ставляться до праці, у разі її наявності, і додержують вимог режиму, постановою начальника виправної колонії за погодженням із спостережною комісією дозволяється проживання за межами виправної колонії на час звільнення від роботи у зв'язку з вагітністю і пологами, а також до досягнення дитиною трирічного віку.

{Частина перша статті 142 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

2. Засуджені жінки, яким дозволено проживання за межами виправної колонії:

оселяються поблизу виправної колонії і перебувають під наглядом адміністрації колонії;

можуть носити одяг, прийнятний у цивільному вжитку, мати при собі гроші, мобільні телефони, аксесуари до них та цінні речі;

{Абзац третій частини другої статті 142 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

можуть без обмеження листуватися, одержувати грошові перекази, посилки (передачі) і бандеролі, витрачати гроші, мати побачення з родичами та іншими особами, користуватися мобільним зв'язком за свій рахунок;

{Абзац четвертий частини другої статті 142 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

користуються правом вільного пересування по території, межі якої визначаються начальником виправної колонії;

у разі пологів, хвороби засуджених або їхніх дітей вони можуть поміщатися в місцеві лікувальні заклади охорони здоров'я;

після закінчення періоду звільнення від роботи у зв'язку з вагітністю та пологами виконують роботу за вказівкою адміністрації виправної колонії, їм нараховується заробіток на загальних підставах з іншими засудженими, які відбувають покарання у виправній колонії даного виду.

3. Харчуванням, одягом, а також комунально-побутовими послугами вони забезпечуються за нормами, встановленими для засуджених, які відбувають покарання у виправній колонії.

4. У разі систематичного або злісного порушення встановлених правил поведінки право на проживання за межами колонії скасовується за постановою начальника виправної колонії, погодженою із спостережною комісією, і засуджені жінки повертаються в колонію для подальшого відбування покарання.

Стаття 143. Особливості відбування покарання у виховних колоніях

1. У виховних колоніях засуджені мають право:

витрачати для придбання продуктів харчування, одягу, взуття, білизни та предметів першої потреби гроші, зароблені у виправній колонії, одержані за переказами, за рахунок пенсії та іншого доходу, без обмеження їх обсягу;

{Абзац другий частини першої статті 143 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

одержувати короткострокові побачення без обмежень і щомісяця одне тривале побачення.

{Абзац третій частини першої статті 143 в редакції Закону № 435-VII від 05.09.2013}

{Абзац четвертий частини першої статті 143 виключено на підставі Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

безкоштовно одержувати середню освіту;

{Частину першу статті 143 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

на побачення з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, без обмеження в часі та кількості в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години для одержання правничої допомоги, конфіденційних юридичних консультацій, що невідкладно організуються адміністрацією установи виконання покарань за ініціативою засуджених, їхніх родичів та/або осіб, визначених зазначеною статтею.

{Частину першу статті 143 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 1637-IX від 14.07.2021}

2. При сумлінній поведінці і ставленні до праці та навчання після відбуття не менше однієї четвертої частини строку покарання засуджені мають право на поліпшення умов тримання і їм може бути дозволено:

{Абзац другий частини другої статті 143 виключено на підставі Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

за постановою начальника колонії одержувати один раз на три місяці короткострокове побачення за межами виховної колонії.

{Абзац третій частини другої статті 143 в редакції Закону № 435-VII від 05.09.2013}

{Абзац четвертий частини другої статті 143 виключено на підставі Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

Стаття 144. Заходи заохочення, що застосовуються до засуджених неповнолітніх

1. За сумлінну поведінку і ставлення до праці та навчання, активну участь у роботі самодіяльних організацій і виховних заходах до засуджених неповнолітніх можуть застосовуватися, крім передбачених **статтею 130** цього Кодексу, такі заходи заохочення:

надання права відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії в супроводі працівників колонії;

надання права виходу за межі виховної колонії в супроводі батьків чи інших близьких родичів.

2. Тривалість виходу за межі колонії встановлюється начальником колонії, але не може перевищувати восьми годин. Забороняється відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами колонії, які проводяться після двадцятої години.

Стаття 145. Заходи стягнення, що застосовуються до засуджених неповнолітніх

1. За порушення встановленого порядку і умов відбування покарання до засуджених неповнолітніх можуть застосовуватися такі заходи стягнення:

{Абзац перший частини першої статті 145 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

попередження;

догана;

сувора догана;

{Абзац п'ятий статті 145 виключено на підставі Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

скасування поліпшених умов тримання, передбачених **статтею 143** цього Кодексу;

поміщення в дисциплінарний ізолятор на строк до п'яти діб з виведенням чи без виведення на навчання або роботу.

{Абзац сьомий статті 145 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

2. Розгляд питання про застосування заходів стягнення здійснюється у порядку, встановленому **статтями 134, 135** цього Кодексу.

{Статтю 145 доповнено частиною другою згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

Стаття 146. Посадові особи, які застосовують заходи заохочення і стягнення до засуджених неповнолітніх, та обсяг їх повноважень

1. Крім посадових осіб, визначених у **статті 135** цього Кодексу, правом застосування заходів заохочення і стягнення користуються старші вихователі і вихователі.

2. Старший вихователь має право застосовувати такі заходи заохочення і стягнення:

{Абзац перший частини другої статті 146 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

подяка;

дострокове зняття раніше накладеного ним або вихователем стягнення;

попередження;

догана.

{Абзац шостий частини другої статті 146 виключено на підставі Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

3. Вихователь має право застосовувати такі заходи заохочення і стягнення:

{Абзац перший частини другої статті 146 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1487-VIII від 06.09.2016}

подяка;

дострокове зняття раніше накладеного ним стягнення;

попередження;

догана.

Стаття 147. Переведення засуджених із виховної колонії до виправної колонії

1. Засуджені, які досягли вісімнадцятирічного віку, переводяться із виховної колонії для дальшого відбування покарання до виправної колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання.

2. Питання про переведення засудженого, який досяг вісімнадцятирічного віку, з виховної колонії до виправної колонії вирішується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань за рішенням педагогічної ради і поданням начальника виховної колонії, погодженим із службою у справах дітей.

{Частина друга статті 147 із змінами, внесеними згідно із Законами № 609-V від 07.02.2007, № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 148. Залишення у виховних колоніях засуджених, які досягли вісімнадцятирічного віку

1. З метою закріплення результатів виправлення, завершення здобуття загальної середньої та/або професійної освіти, професійних кваліфікацій засуджені, які досягли вісімнадцятирічного віку, можуть бути залишені у виховній колонії до закінчення строку покарання, але не довше ніж до досягнення ними двадцяти двох років.

2. Залишення засуджених, які досягли вісімнадцятирічного віку, у виховній колонії проводиться за рішенням педагогічної ради постановою начальника колонії, погодженою із службою у справах дітей.

{Частина друга статті 148 із змінами, внесеними згідно із Законом № 609-V від 07.02.2007}

3. На засуджених, які досягли вісімнадцятирічного віку і залишені у виховній колонії, поширюються умови відбування покарання, норми харчування і матеріально-побутового забезпечення, встановлені для неповнолітніх засуджених. Умови праці осіб, які досягли вісімнадцятирічного віку, встановлюються відповідно до законодавства про працю.

Стаття 149. Участь громадськості у виправленні і ресоціалізації засуджених неповнолітніх

1. Для надання допомоги адміністрації виховної колонії в організації навчально-виховного процесу і зміцненні матеріально-технічної бази колонії, здійснення громадського контролю та оцінки рівня дотримання прав людини, вирішення питань соціального захисту засуджених, трудового і побутового влаштування осіб, які звільняються, при виховних колоніях створюється піклувальна рада з представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій.

{Абзац перший частини першої статті 149 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

Організація і діяльність піклувальної ради визначаються **положенням**, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

2. З метою підвищення ефективності виховного впливу на засуджених і надання допомоги адміністрації виховної колонії при відділеннях соціально-психологічної служби можуть створюватися **батьківські комітети**. Діяльність батьківського комітету визначається **положенням**, яке затверджує начальник виховної колонії.

РОЗДІЛ IV ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Глава 22 ПОРЯДОК І УМОВИ ВИКОНАННЯ ТА ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Стаття 150. Місця відбування покарання у виді довічного позбавлення волі

1. Засуджені до довічного позбавлення волі відбувають покарання:

чоловіки - у секторах максимального рівня безпеки виправних колоній середнього рівня безпеки та виправних колоніях максимального рівня безпеки. У період дії воєнного стану в Україні та протягом двох років після його припинення чи скасування чоловіки, засуджені до довічного позбавлення волі, можуть відбувати покарання у секторах максимального рівня безпеки слідчих ізоляторів з дотриманням вимог суворої ізоляції від інших категорій осіб, які тримаються у цих установах;

{Абзац другий частини першої статті 150 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3185-IX від 29.06.2023}

жінки - у секторах середнього рівня безпеки виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання та виправних колоніях середнього рівня безпеки.

2. Засуджені до довічного позбавлення волі тримаються окремо від інших засуджених, крім тих, які після відбуття десяти років покарання у приміщеннях камерного типу переведені до звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки.

{Частина друга статті 150 із змінами, внесеними згідно із Законами № 435-VII від 05.09.2013, № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Стаття 150 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

Стаття 151. Порядок і умови виконання та відбування покарання у виді довічного позбавлення волі

1. Засуджені, які відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі, розміщуються в приміщеннях камерного типу, як правило, по дві особи і носять одяг спеціального зразка. За заявою засудженого та в інших необхідних випадках з метою захисту засудженого від можливих посягань на його життя з боку інших засуджених чи запобігання вчиненню ним злочину або при наявності медичного висновку за постановою начальника колонії його можуть тримати в одиночній камері.

2. На осіб, які відбувають довічне позбавлення волі, поширюються права і обов'язки засуджених до позбавлення волі, передбачені **статтею 107** цього Кодексу.

3. Засуджені до довічного позбавлення волі залучаються до праці тільки на території колонії з урахуванням вимог тримання їх у приміщеннях камерного типу.

4. Для засуджених, які не мають загальної середньої освіти, у виправних колоніях утворюються консультаційні пункти.

{Частина четверта статті 151 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

5. Засуджені до довічного позбавлення волі мають право:

витрачати для придбання продуктів харчування, одягу, взуття, білизни та предметів першої потреби гроші, зароблені у виправній колонії, одержані за переказами, за рахунок пенсії та іншого доходу, без обмеження їх обсягу;

{Абзац другий частини п'ятої статті 151 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

одержувати один раз на місяць короткострокове побачення та один раз на два місяці тривале побачення з близькими родичами (подружжя, батьки, діти, всиновлювачі,

всиновлені, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки). Тривалі побачення можуть надаватися і подружжю, яке проживало однією сім'єю, але не перебувало у шлюбі, за умови, що в них є спільні неповнолітні діти;

{Абзац третій частини п'ятої статті 151 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

на побачення з особами, визначеними **абзацом першим** частини другої статті 8 цього Кодексу, без обмеження в часі та кількості в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні у будь-який час з 8 години до 20 години для одержання правничої допомоги, конфіденційних юридичних консультацій, що невідкладно організуються адміністрацією установи виконання покарань за ініціативою засуджених, їхніх родичів та/або осіб, визначених зазначеною статтею.

{Частина п'яту статті 151 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1637-IX від 14.07.2021}

{Абзац частини п'ятої статті 151 виключено на підставі Закону № 1828-VI від 21.01.2010}

Засудженим надається щоденна прогулянка тривалістю одна година.

6. При сумлінній поведінці і ставленні до праці після відбуття п'яти років строку покарання засудженому може бути дозволено брати участь у групових заходах освітнього, культурно-масового та фізкультурно-оздоровчого характеру.

{Частина шоста статті 151 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1828-VI від 21.01.2010, № 1186-VI від 08.04.2014, № 1492-VIII від 07.09.2016}

7. Засудженим до довічного позбавлення волі може бути подано клопотання про його помилування після відбуття ним не менше п'ятнадцяти років призначеного покарання.

{Статтю 151 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 3559-IV від 16.03.2006; в редакції Закону № 2689-IX від 18.10.2022}

Стаття 151¹. Зміна умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі

1. Зміна умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі здійснюється в порядку, визначеному **статтею 100** цього Кодексу.

2. Засуджені до довічного позбавлення волі чоловіки можуть бути переведені:

з приміщень камерного типу, в яких тримаються дві особи, до багатомісних приміщень камерного типу виправної колонії максимального рівня безпеки з наданням дозволу на участь у групових заходах освітнього, культурно-масового та фізкультурно-оздоровчого характеру в порядку, встановленому законодавством, - після фактичного відбуття у таких приміщеннях не менш як п'яти років строку покарання;

{Абзац другий частини другої статті 151¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

з багатомісних приміщень камерного типу до звичайних жилих приміщень виправної колонії максимального рівня безпеки - після фактичного відбуття у таких приміщеннях не менш як п'яти років строку покарання.

3. Засуджені до довічного позбавлення волі, які злісно порушують установлений порядок відбування покарання, можуть бути переведені із звичайних жилих приміщень до приміщень камерного типу виправної колонії максимального рівня безпеки.

4. Зміна умов тримання не застосовується до засуджених до довічного позбавлення волі, які хворіють на венеричні захворювання, активну форму туберкульозу, та з психічними розладами.

{Закон доповнено статтею 151¹ згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

Стаття 151². Особливості виконання та відбування покарання жінками, засудженими до покарання у виді довічного позбавлення волі

1. Жінки, засуджені до довічного позбавлення волі, розміщуються, як правило, у секторах середнього рівня безпеки виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання.

2. Для жінок, засуджених до довічного позбавлення волі, встановлюється режим, передбачений для тримання засуджених у виправній колонії середнього рівня безпеки.

{Закон доповнено статтею 151² згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

РОЗДІЛ V

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ. ДОПОМОГА ОСОБАМ, ЯКІ ЗВІЛЬНЕНІ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ, КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА НИМИ

Глава 23

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Стаття 152. Підстави звільнення від відбування покарання

Підставами звільнення від відбування покарання є:

відбуття строку покарання, призначеного вироком суду;

закон України про амністію;

акт про помилування;

прийняття уповноваженим органом рішення про передачу особи для обміну як військовополоненого;

{Статтю 152 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2472-IX від 28.07.2022}

скасування вироку суду і закриття кримінального провадження;

{Абзац статті 152 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4652-VI від 13.04.2012}

закінчення строків давності виконання обвинувального вироку;

умовно-дострокове звільнення від відбування покарання;

умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби;

{Статтю 152 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 3687-IX від 08.05.2024}

хвороба;

інші підстави, передбачені законом.

Стаття 153. Припинення відбування покарання і порядок звільнення

1. Відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пробаційного нагляду, обмеження волі, тримання у дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі припиняється в першій половині дня останнього дня строку покарання з урахуванням тих змін, які можуть бути внесені у строк покарання відповідно до закону.

{Частина перша статті 153 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023}

2. Засуджені до арешту, обмеження волі або позбавлення волі після відбуття строку покарання, призначеного вироком суду, звільняються в першій половині останнього дня строку покарання. Якщо строк покарання закінчується у вихідний або святковий день, засуджений звільняється у передвихідний або передсвятковий день. При обчисленні строків місяцями строк закінчується відповідного числа останнього місяця, а коли цей місяць не має відповідного числа - в останній день цього місяця.

3. З особою, яка звільняється, в обов'язковому порядку проводиться повний розрахунок, повертаються особисті документи, цінності та речі, які їй належать, видаються гроші, що зберігалися на її особовому рахунку, або перераховуються на вказаний засудженим рахунок чи відкритий для нього рахунок, а також довідка встановленого зразка, де зазначаються підстави звільнення. На прохання особи, яка звільняється, видається довідка.

{Частина третя статті 153 в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

4. Паспорт особі, яка звільняється від відбування покарання у виді арешту, обмеження або позбавлення волі, видається при звільненні. При відсутності паспорта в особовій справі засудженого адміністрація установи виконання покарань завчасно вживає заходів щодо його одержання.

5. Дострокове звільнення від відбування покарання проводиться у день надходження відповідних документів, а якщо документи одержані після закінчення робочого дня - у першій половині наступного дня.

6. Уповноважений орган з питань пробації в день закінчення строку покарання у виді громадських чи виправних робіт, а при звільненні за іншими підставами - не пізніше наступного робочого дня після одержання відповідних документів направляє повідомлення суду, який постановив вирок, а також власнику підприємства, установи, організації або уповноваженому ним органу, де засуджений відбував покарання, про припинення

виконання громадських робіт чи відрахувань з його заробітної плати. Засудженому за його вимогою може видаватися довідка про відбуття покарання або про звільнення від нього.

{Частина шоста статті 153 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1186-VI від 08.04.2014, № 1492-VIII від 07.09.2016}

7. Уповноважений орган з питань пробації в день закінчення строку покарання у виді пробаційного нагляду, а при звільненні за іншими підставами - не пізніше наступного робочого дня після одержання відповідних документів направляє відповідне повідомлення суду, який постановив вирок. Засудженому на його вимогу може бути видано довідку про відбуття покарання або про звільнення від нього.

{Статтю 153 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 3342-IX від 23.08.2023}

Стаття 154. Порядок дострокового звільнення від відбування покарання

1. Амністія застосовується законом до громадян, засуджених судами України, незалежно від місця відбування ними покарання.

{Частина другу статті 154 виключено на підставі Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

3. Стосовно засудженого, щодо якого відповідно до статей 81, 82 Кримінального кодексу України може бути застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, заміну покарання у виді довічного позбавлення волі на покарання у виді позбавлення волі на певний строк або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким, орган або установа виконання покарань у місячний термін надсилає клопотання до суду у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством. Адміністрація органу або установи виконання покарань після відбуття засудженим установленого Кримінальним кодексом України строку покарання зобов'язана в місячний термін розглянути питання щодо можливості представлення його до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, заміни покарання у виді довічного позбавлення волі на покарання у виді позбавлення волі на певний строк або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

{Частина третя статті 154 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 1186-VI від 08.04.2014; в редакції Закону № 2689-IX від 18.10.2022}

4. Подання про звільнення від відбування покарання внаслідок психічної хвороби надсилається до суду начальником органу або установи виконання покарань. Разом з поданням до суду надсилаються висновок спеціальної психіатричної експертної комісії й особова справа засудженого.

5. Подання про звільнення від відбування покарання внаслідок іншої тяжкої хвороби подається до суду начальником органу або установи виконання покарань. Одночасно з поданням до суду надсилаються висновок лікарської комісії й особова справа засудженого. У поданні вказуються дані, які характеризують поведінку засудженого під час відбування покарання.

{Частина п'ята статті 154 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010; в редакції Закону № 1186-VI від 08.04.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

6. Якщо особа, засуджена до громадських робіт або обмеження волі, визнається особою з інвалідністю першої чи другої групи, орган чи установа виконання покарань вносить подання до суду про її дострокове звільнення. Разом з поданням до суду надсилаються документ, що підтверджує встановлення інвалідності, та висновок спеціальної лікарської комісії.

{Частина шоста статті 154 в редакції Закону № 1828-VI від 21.01.2010; із змінами, внесеними згідно із Законом № 4170-IX від 19.12.2024}

7. У разі відмови суду щодо умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, заміни покарання або невідбутої частини покарання більш м'яким повторне подання в цьому питанні стосовно осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, за тяжкі і особливо тяжкі злочини до позбавлення волі на строк не менше п'яти років, може бути внесено не раніше ніж через один рік з дня винесення постанови про відмову, а стосовно засуджених за інші злочини та неповнолітніх засуджених - не раніше ніж через шість місяців.

{Частина сьома статті 154 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020; в редакції Закону № 2689-IX від 18.10.2022}

8. Особи, звільнені від відбування покарання з випробуванням або в порядку заміни невідбутої частини покарання більш м'яким, якщо вони були направлені у місця обмеження волі або позбавлення волі у випадках, передбачених законом, можуть бути знову представлені до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким не раніше як через один рік з дня винесення ухвали про направлення у місця обмеження волі або позбавлення волі.

9. У разі встановлення вагітності у жінки, засудженої до громадських чи виправних робіт, уповноважений орган з питань пробації вносить до суду подання про її дострокове звільнення від відбування покарання з часу звільнення від роботи у зв'язку з вагітністю і пологами.

{Частина дев'ята статті 154 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

10. Засуджені до обмеження волі або позбавлення волі жінки, які стали вагітними або народили дітей під час відбування покарання, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини, які мають сім'ю або родичів, що дали згоду на спільне з ними проживання, або які мають можливість самостійно забезпечити належні умови для виховання дитини, за поданням адміністрації установи виконання покарань і спостережної комісії звільняються судом від відбування покарання в межах строку, на який згідно із законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною трирічного віку.

{Абзац перший частини десятої статті 154 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1186-VI від 08.04.2014}

Залежно від поведінки засудженої після досягнення дитиною трирічного віку або в разі смерті дитини уповноважений орган з питань пробації вносить до суду подання про звільнення її від відбування покарання або заміну його більш м'яким покаранням чи направлення засудженої для відбування покарання, призначеного за вироком.

{Абзац другий частини десятої статті 154 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

11. Засуджені, стосовно яких уповноваженим органом прийнято рішення про їх передачу для обміну як військовополонених, звільняються від відбування покарання негайно після отримання органом або установою виконання покарань відповідного рішення суду.

Такі особи передаються під нагляд представникам уповноваженого органу, що відповідає за поведження з військовополоненими, для організації та проведення їх обміну як військовополонених. Подальше тримання та заходи щодо поведження із засудженим, звільненим від відбування покарання, здійснюються відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України для військовополонених.

{Статтю 154 доповнено частиною одинадцятою згідно із Законом № 2472-IX від 28.07.2022}

12. Разом із поданням щодо можливості представлення засудженого до довічного позбавлення волі до заміни невідбутої частини покарання більш м'яким адміністрація виправної колонії подає до суду висновок щодо ступеня виправлення засудженого до довічного позбавлення волі.

Визначення ступеня виправлення засудженого до довічного позбавлення волі та складення висновку здійснюються за участю уповноваженого органу з питань пробації.

Порядок та методика визначення ступеня виправлення засудженого до довічного позбавлення волі встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

Основною метою подання висновку щодо ступеня виправлення засудженого до довічного позбавлення волі є забезпечення суду інформацією, що є необхідною для визначення можливості заміни покарання у виді довічного позбавлення волі на більш м'яке та визначення в індивідуальному порядку строку позбавлення волі засудженому, стосовно якого вирішується зазначене питання.

{Статтю 154 доповнено частиною дванадцятою згідно із Законом № 2689-IX від 18.10.2022}

13. Особа, засуджена до довічного позбавлення волі, додатково до подання щодо можливості представлення її до заміни покарання на більш м'яке у виді позбавлення волі на певний строк повинна подати індивідуальний план виправлення та ресоціалізації. Такий план має містити заходи, здійснення яких у період відбування більш м'якого покарання у виді позбавлення волі на певний строк дасть змогу засудженій особі усунути фактори, що можуть негативно впливати на утримання від вчинення повторного кримінального правопорушення, та факти, що свідчать про перспективи виправлення та ресоціалізації засудженої особи після звільнення.

Форма індивідуального плану виправлення та ресоціалізації визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

Засуджена особа, якій покарання у виді позбавлення волі на певний строк призначено в порядку заміни більш м'яким покаранням та в якій настало право на застосування умовно-дострокового звільнення, додатково повинна подати до суду звіт про виконання індивідуального плану виправлення та ресоціалізації під час відбування більш м'якого покарання, у тому числі аналіз причин успішності або неуспішності виконання заходів, передбачених зазначеним планом.

{Статтю 154 доповнено частиною тринадцятою згідно із Законом № 2689-IX від 18.10.2022}

Стаття 154¹. Порядок умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби

1. Стосовно засудженого, який виявив бажання проходити військову службу, на підставі, визначеній **статтею 81¹** Кримінального кодексу України, може бути застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом.

2. За заявою засудженого установа виконання покарань у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, вживає невідкладних заходів щодо можливості представлення його до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом та організовує проходження таким засудженим первинного медичного огляду у закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України та в інших закладах охорони здоров'я державної чи комунальної форми власності.

3. Питання щодо можливості представлення засудженого до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом за наявності позитивних результатів первинного медичного огляду попередньо розглядається установою виконання покарань за обов'язковою участю (у тому числі в режимі відеоконференції) представника територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем розташування установи виконання покарань, а також представника військової частини, в якій засуджений планує проходити військову службу за контрактом.

За результатами такого попереднього розгляду засудженому територіальним центром комплектування та соціальної підтримки може бути видано направлення для проходження військово-лікарської комісії.

4. Установа виконання покарань сприяє, а територіальний центр комплектування та соціальної підтримки організовує проходження засудженим військово-лікарської комісії.

У разі визнання засудженого придатним до військової служби за станом здоров'я копія довідки військово-лікарської комісії з постановою про придатність до військової служби невідкладно, але не пізніше 24 годин, надається установі виконання покарань.

5. За результатами розгляду отриманих документів та прийняття рішення про можливість представлення засудженого до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом установа виконання покарань невідкладно, але не пізніше 24 годин після прийняття такого рішення, надсилає до суду клопотання (подання), заяву засудженого про бажання проходити військову службу за контрактом, письмову згоду командира військової частини, в якій засуджений планує проходити військову службу за контрактом, копію військово-облікових документів та копію довідки військово-лікарської комісії з постановою про придатність до військової служби для розгляду у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством.

6. При умовно-достроковому звільненні з установи виконання покарань на підставі ухваленого судового рішення на підставі, визначеній [статтею 81¹](#) Кримінального кодексу України, що набрало законної сили, особа передається підрозділам Національної гвардії України для її супроводження з установи виконання покарань до територіального центру комплектування та соціальної підтримки.

Порядок взяття засуджених на військовий облік призовників, військовозобов'язаних, проходження ними військово-лікарської комісії, професійно-психологічного відбору, **перелік** територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, які здійснюють облік осіб, звільнених умовно-достроково, а також **порядок** їх супроводження Національною гвардією України до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а також відповідних підрозділів Збройних Сил України до спеціалізованого підрозділу військової частини для укладення контракту та проходження військової служби, а також **порядок** взаємодії територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, установ виконання покарань та Національної гвардії України визначаються Кабінетом Міністрів України.

Останнім днем відбування кримінального покарання особою, до якої було застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, є день її передачі до підрозділів Національної гвардії України для доставляння до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки.

{Кодекс доповнено статтею 154¹ згідно із Законом № 3687-IX від 08.05.2024}

Стаття 155. Правовий статус осіб, які відбули покарання

Особи, які відбули покарання, несуть обов'язки і користуються правами, встановленими для громадян України, з обмеженнями, що передбачені для осіб, які мають судимість. Такі обмеження можуть бути передбачені тільки законом.

Глава 24

ДОПОМОГА ОСОБАМ, ЯКІ ЗВІЛЬНЕНІ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Стаття 156. Надання допомоги засудженим у трудовому і побутовому влаштуванні

1. Уповноважений орган з питань пробації спільно з адміністрацією установи виконання покарань не пізніше ніж за три місяці до закінчення строку покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк організовує здійснення заходів щодо

сприяння засудженим, які готуються до звільнення, у визначенні місця проживання після звільнення, влаштуванні до спеціалізованих установ для звільнених, госпіталізації до закладів охорони здоров'я (за потреби), працевлаштуванні після звільнення працездатних осіб.

{Частина перша статті 156 в редакції Законів № 1186-VI від 08.04.2014, № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. В установах виконання покарань організовуються курси підготовки засуджених до звільнення.

3. Особи з інвалідністю першої та другої груп, а також особи, які досягли пенсійного віку, встановленого [статтею 26](#) Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", у разі потреби, за їхньою згодою направляються у будинки осіб з інвалідністю і престарілих. Неповнолітні, які позбавлені батьківського піклування, у необхідних випадках направляються службами у справах дітей до шкіл-інтернатів або над ними встановлюється опіка чи піклування.

{Частина третя статті 156 із змінами, внесеними згідно із Законами № 609-V від 07.02.2007, № 1492-VIII від 07.09.2016}

4. Заходи щодо соціального патронажу осіб, звільнених від покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, визначаються [Законом України](#) "Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк", а порядок взаємодії суб'єктів соціального патронажу - Міністерством соціальної політики України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством юстиції України.

{Статтю 156 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 157. Надання допомоги особам, звільненим з місць відбування покарання

1. Особи, які звільнені від відбування покарання, забезпечуються безплатним проїздом до місця проживання або роботи в межах України.

2. У разі відсутності необхідного за сезоном одягу, взуття і коштів на їх придбання особи, звільнені від відбування покарання, забезпечуються одягом і взуттям безоплатно. Одноразова грошова допомога надається за рахунок коштів Державного бюджету України у порядку, встановленому Міністерством юстиції України.

{Частина друга статті 157 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1254-VI від 14.04.2009; в редакції Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

3. Особи, які звільнені від відбування покарання і потребують за станом здоров'я постійного догляду, а також неповнолітні направляються до місця проживання в супроводі родичів або працівника колонії.

Глава 25

НАГЛЯД ЗА ОСОБАМИ, ЗВІЛЬНЕНИМИ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Стаття 158. Встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі

Адміністративний нагляд встановлюється щодо осіб, зазначених у статті 3 [Закону України](#) "Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі", за постановою судді в порядку, передбаченому статтею 5 вищезазначеного Закону.

Стаття 159. Виконання постанови судді про встановлення та припинення адміністративного нагляду

1. Постанова судді про встановлення або припинення адміністративного нагляду у випадках, передбачених пунктами "б" і "г" статті 3 [Закону України](#) "Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі", надсилається судом начальнику колонії.

{Частина перша статті 159 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1828-VI від 21.01.2010}

2. Адміністрація колонії надсилає для виконання постанову судді органу Національної поліції за обраним піднаглядним місцем проживання в день його звільнення.

{Частина друга статті 159 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015}

3. Постанова судді оголошується піднаглядному під розписку. При цьому особі, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, роз'яснюються обов'язки піднаглядного, сповіщається про відповідальність за порушення правил адміністративного нагляду та про встановлені щодо неї обмеження, передбачені статтями 9, 10 і 11 [Закону України](#) "Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі".

Глава 26

ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ПОВЕДІНКОЮ ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

{Статтю 160 виключено на підставі Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

{Статтю 161 виключено на підставі Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

{Статтю 162 виключено на підставі Закону № 1186-VI від 08.04.2014}

Стаття 163. Органи, що здійснюють нагляд за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням

{Назва статті 163 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

1. Нагляд за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, протягом іспитового строку здійснюється уповноваженим органом з питань пробації за місцем проживання засудженого, а стосовно [військовослужбовців](#) - командирами військових частин.

{Частина перша статті 163 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. До соціально-виховної роботи із засудженими, звільненими від відбування покарання з випробуванням, можуть залучатися працівники органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також громадські об'єднання, релігійні та благодійні організації.

{Частина друга статті 163 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 164. Порядок здійснення нагляду за особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням

{Назва статті 164 в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

1. Уповноважений орган з питань пробації:

веде облік засуджених протягом іспитового строку;

роз'яснює засудженим порядок виконання обов'язків, покладених на них судом;

здійснює нагляд за засудженими;

вживає заходів з припинення порушень судових рішень;

організовує першочергові заходи з виявлення засуджених, місцезнаходження яких невідоме;

звертається до відповідних правоохоронних органів щодо розшуку засуджених, місцезнаходження яких невідоме;

здійснює інші повноваження, передбачені цим Кодексом та Законом України "Про пробацію".

{Частина перша статті 164 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015; в редакції Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

2. У разі призову засудженого на строкову військову службу до територіального центру комплектування та соціальної підтримки надсилається копія вироку, а в необхідних випадках до неї додаються інші документи, які потрібні для здійснення контролю за поведінкою засудженого за місцем проходження служби.

{Частина друга статті 164 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021}

3. Звільнені від відбування покарання з випробуванням зобов'язані: виконувати обов'язки, які покладені на них судом; повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання; з'являтися за викликом до зазначеного органу.

{Абзац перший частини третьої статті 164 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Абзац другий частини третьої статті 164 виключено на підставі Закону № 1492-VIII від 07.09.2016}

{Частина третя статті 164 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015}

4. У разі якщо засуджений з незалежних від нього обставин не може виконати обов'язок (обов'язки), покладені на нього судом, уповноважений орган з питань пробації направляє до суду обґрунтоване подання про зміну таких обов'язків.

{Статтю 164 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1492-VIII від 07.09.2016}

Стаття 165. Обчислення іспитового строку

1. Іспитовий строк обчислюється з моменту проголошення вироку суду.

2. Після закінчення іспитового строку засуджений, який виконав покладені на нього обов'язки та не вчинив нового кримінального правопорушення, за поданням уповноваженого органу з питань пробації звільняється судом від призначеного йому покарання, нагляд припиняється і засуджений знімається з обліку в зазначеному органі.

{Частина друга статті 165 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1492-VIII від 07.09.2016, № 720-IX від 17.06.2020}

Стаття 166. Відповідальність осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням

1. У разі невиконання засудженим, звільненим від відбування покарання з випробуванням, покладеного на нього обов'язку, вчинення адміністративного правопорушення із засудженим проводиться індивідуальна профілактична бесіда та застосовується письмове попередження про скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням і направлення для відбування призначеного покарання. Письмове попередження не застосовується, якщо покладений обов'язок не був виконаний з поважних причин. У разі ухилення засудженого від прибуття за викликом уповноваженого органу з питань пробації письмове попередження вважається винесеним, якщо його було направлено поштою за останнім відомим місцем проживання засудженого та отримано підтвердження про його отримання засудженим.

2. У разі систематичного невиконання засудженим, звільненим від відбування покарання з випробуванням, обов'язків, покладених на нього, систематичного вчинення адміністративних правопорушень уповноважений орган з питань пробації надсилає до суду подання про скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням і направлення засудженого для відбування призначеного покарання.

Систематичним невиконанням покладених на засудженого обов'язків є невиконання протягом іспитового строку три і більше разів одного або кількох обов'язків без поважних причин.

Систематичним вчиненням адміністративних правопорушень є вчинення трьох і більше адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок.

3. У разі відмови суду задовольнити подання про скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням повторно направлення до суду такого подання здійснюється у порядку, визначеному цією статтею, із зазначенням додаткових обставин, які свідчать про обґрунтованість такого скасування.

{Стаття 166 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI від 13.04.2012, № 901-VIII від 23.12.2015; в редакції Законів № 1492-VIII від 07.09.2016, № 3342-IX від 23.08.2023}

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Кодекс набирає чинності з 1 січня 2004 року.

2. З набранням чинності цим Кодексом втрачають чинність:

Виправно-трудоий кодекс України від 23 грудня 1970 року (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., додаток до № 1, ст. 6) із змінами, внесеними до нього;

Закон Української РСР "Про затвердження Виправно-трудоого кодексу Української РСР" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., № 1, ст. 6);

Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 19 травня 1971 року "Про порядок введення в дію Виправно-трудоого кодексу Української РСР" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., № 21, ст. 154);

Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 22 червня 1984 року "Про затвердження Положення про порядок і умови виконання в Українській РСР кримінальних покарань, не зв'язаних із заходами виправно-трудоого впливу на засуджених" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., № 27, ст. 511);

Закон Української РСР "Про затвердження Указу Президії Верховної Ради Української РСР "Про затвердження Положення про порядок і умови виконання в Українській РСР кримінальних покарань, не зв'язаних із заходами виправно-трудоого впливу на засуджених" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., № 51, ст. 1124).

3. Закони України та інші нормативно-правові акти до приведення у відповідність із цим Кодексом застосовуються у частині, що не суперечить цьому Кодексу.

4. До створення відповідних умов для функціонування кримінально-виконавчої інспекції зберігається існуючий порядок обліку осіб, умовно-достроково звільнених від відбування покарання, та здійснення контролю за їх поведінкою, але не довше ніж п'ять років після набрання чинності цим Кодексом.

5. До законодавчого врегулювання питань проходження служби персоналом органів і установ виконання покарань та його соціального захисту на осіб рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої системи поширюються дія статей 22 і 23 **Закону України "Про міліцію"**, а також порядок і умови проходження служби та грошового забезпечення, передбачені для працівників органів внутрішніх справ.

6. Кабінету Міністрів України у шестимісячний термін з дня опублікування цього Кодексу:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Кодексом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Кодексом;

відповідно до своєї компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Кодексом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Кодексом.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ
11 липня 2003 року
№ 1129-IV

Кримінально-виконавчий кодекс України
Кодекс України; Кодекс, Закон від 11.07.2003 № 1129-IV
Редакція від **12.09.2025**, підстава — [4574-IX](#)
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/1129-15>

Законодавство України
станом на 28.01.2026
чинний

1129-15

Публікації документа

- **Голос України** від 29.08.2003 — № 161
- **Офіційний вісник України** від 29.08.2003 — 2003 р., № 33, стор. 7, стаття 1767, код акта 26132/2003
- **Урядовий кур'єр** від 09.10.2003 — № 189
- **Відомості Верховної Ради України** від 23.01.2004 — 2004 р., № 3, стаття 21